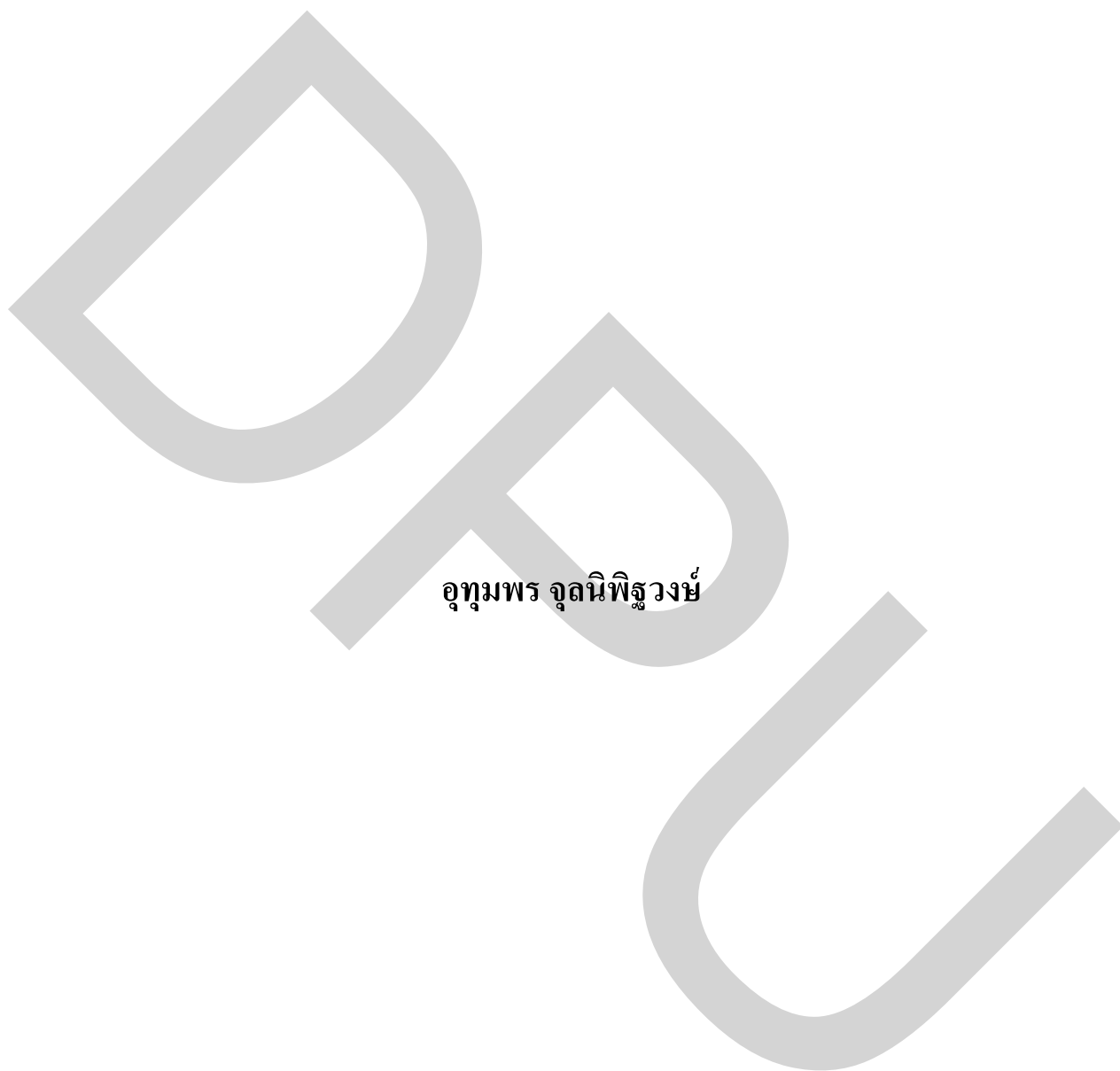

คำฟ้องคดีอาญา ศึกษาบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง

อุทุมพร จุลนิพิฐวงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2556

Criminal indictment : a study a court's role in case of accepted a charge

AUTUMPORN JULNIPITAWONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Faculty of Law Pridi Banomyong, Dhurakij Pundit University

2013

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งให้คำปรึกษา ชี้แนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนกรุณาเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ได้ชี้แนะความไม่สมบูรณ์ของเนื้อหาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณของ ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ที่ได้กรุณาสละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คอยให้คำปรึกษาแนะนำคำรา บทความ และท่านอาจารย์ยังกรุณาปรับแต่งลำดับความชัดเจนของเนื้อหา ตรวจสอบไวยากรณ์ การใช้ภาษา การเขียนอ้างอิง และข้อบกพร่องอีกหลายประการ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณของ ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต ดร.อุทัย อาทิวา รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรรณัทธ ด้วยความกรุณาของท่านอาจารย์ที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาชี้แนะแนวความคิดต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อีกทั้งชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ในหลายๆ ประเด็นที่สำคัญ ทำให้ผู้เขียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์กมลมิตร วุฒิจำนง ที่ได้สละเวลาให้คำชี้แนะ แนะนำคำรา ที่เกี่ยวกับข้อมูลต่างประเทศในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงอาจารย์จรูณี ลิปิพันธ์ ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำวิธีการเขียนวิทยานิพนธ์ และช่วยดูข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ เพื่อนๆ ที่ช่วยเหลือผู้เขียนในหลายๆ ด้าน และเป็นธุระต่างๆ ให้จนผู้เขียนฝ่าฝันอุปสรรคมาได้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา บุคคลซึ่งอยู่เบื้องหลังคอยให้กำลังใจผู้เขียนตลอดมา ทำให้ผู้เขียนมีกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

อุทุมพร จุลนิพิฐวงษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
กิตติกรรมประกาศ	๑
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. แนวความคิดในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง.....	7
2.1 ความสำคัญของการกั้นกรองคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นประทับฟ้อง.....	8
2.2 รูปแบบการกั้นกรองคดีในชั้นประทับฟ้อง.....	10
2.2.1 รูปแบบการกั้นกรองคดีโดย Grand Jury.....	10
2.2.2 รูปแบบการกั้นกรองคดีโดยศาลใต้สวน.....	11
2.3 บทบาทศาลกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นประทับฟ้อง.....	12
2.3.1 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์.....	13
2.3.2 สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย รวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม.....	13
2.3.3 สิทธิที่จะไม่ถูกฟ้องคดีอาญาโดยไม่เป็นธรรม.....	14
2.3.4 สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา.....	15
2.3.5 สิทธิที่จะไม่ถูกนำเอาพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบมาใช้พิสูจน์ความผิด.....	16
2.4 ลักษณะคำฟ้อง.....	17
2.5 บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.5.1 บทบาทศาลในการตรวจฟ้อง.....	29
2.5.2 บทบาทศาลในการไต่สวนมูลฟ้อง.....	32
3. บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องของต่างประเทศ	37
3.1 บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์	37
3.1.1 ประเทศอังกฤษ	37
3.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา	45
3.2 บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องในระบบกฎหมายซีวิลลอว์.....	51
3.2.1 ประเทศฝรั่งเศส.....	51
3.2.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.....	56
4. วิเคราะห์ปัญหาบทบาทของศาลไทยในชั้นประทับฟ้อง	62
4.1 บทบาทศาลในการตรวจฟ้อง.....	65
4.1.1 บทบาทศาลในการตรวจคำฟ้องตามรูปแบบ.....	65
4.1.2 บทบาทศาลในการตรวจคำฟ้องตามเนื้อหา.....	66
4.2 บทบาทศาลในการไต่สวนมูลฟ้องกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์.....	67
4.3 บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องกับการตรวจสอบอำนาจฟ้องคดีอาญา.....	69
4.4 วิเคราะห์การบรรยายฟ้องและบทบาทของศาลไทยในชั้นประทับฟ้อง กับต่างประเทศ.....	70
4.4.1 วิเคราะห์การบรรยายฟ้องของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์กับ ระบบกฎหมายซีวิลลอว์.....	71
4.4.2 วิเคราะห์การบรรยายฟ้องและบทบาทศาลไทยในชั้นประทับฟ้อง เปรียบเทียบกับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์.....	72
4.4.3 วิเคราะห์การบรรยายฟ้องและบทบาทศาลไทยในชั้นประทับฟ้อง เปรียบเทียบกับระบบกฎหมายซีวิลลอว์.....	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.5 วิเคราะห์การส่งสำนวนการสอบสวนในคดีอาญาทั่วไปกับการส่งสำนวน การสอบสวนในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	78
4.5.1 การส่งสำนวนการสอบสวนในคดีอาญาทั่วไป.....	79
4.5.2 การส่งสำนวนการสอบสวนในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง.....	80
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	84
5.1 บทสรุป	84
5.2 ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก.	98
ภาคผนวก ข.	100
ภาคผนวก ค.	103
ประวัติผู้เขียน.....	109

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คำฟ้องคดีอาญา ศึกษาบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง
 ชื่อผู้เขียน อุทุมพร จุฑนิจพิรุณย์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
 สาขาวิชา นิติศาสตร์
 ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

จากคำกล่าวที่ว่า “ทุกคนย่อมบริสุทธิ์ที่อยู่เสมอจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด” อันเป็นหลักการที่สำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของจำเลยตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งในการเริ่มต้นการฟ้องร้องคดีต้องพิจารณาที่ตัวคำฟ้องเป็นสำคัญว่าได้มีการบรรยายฟ้องให้เห็นถึงข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดต่างๆ ที่กล่าวอ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามกฎหมาย ลักษณะการบรรยายฟ้องดังกล่าวส่งผลให้จำเลยเข้าใจได้ดีในการกระทำของตนว่าเป็นความผิดอย่างไร และจำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่เต็มความสามารถของตนอีกด้วย เมื่อมีการยื่นฟ้องศาลจะเข้ามามีบทบาทในการกลั่นกรองคดีเบื้องต้นว่า คดีนั้นมีมูลเพียงพอที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ โดยศาลจะทำการตรวจฟ้องและไต่สวนมูลฟ้อง หากการกลั่นกรองคดีในชั้นประทับฟ้องมีประสิทธิภาพ คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลย่อมมีความน่าเชื่อถือ จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามฟ้องและสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างแน่แท้

แต่สำหรับประเทศไทย ไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญาชั้นประทับฟ้องมากเท่าที่ควรกล่าวคือ ในการตรวจฟ้องศาลจะพิจารณาเพียงแค่ว่าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามานั้นมีการบรรยายฟ้องที่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดหรือไม่ โดยที่ศาลไม่ได้คำนึงว่าคำฟ้องนั้นจำเลยจะเข้าใจหรือไม่ว่าการกระทำของตนเป็นความผิด ถือเป็น การตรวจฟ้องที่ไม่เข้มงวด ส่งผลให้จำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มความสามารถ ส่วนการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีพนักงานอัยการเป็น โจทก์ฟ้องคดี ศาลจะไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะประทับฟ้องทันทีเนื่องจากศาลเชื่อถือการทำงานของพนักงานอัยการที่ได้ผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาแล้วขั้นตอนหนึ่ง ถือว่าเป็นการกลั่นกรองคดีที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ก่อให้เกิดคดีจำนวนมากขึ้นสู่ศาลและมีจำนวนไม่น้อยที่ถูกศาลยกฟ้องเพราะเหตุผลเล็กๆ น้อยๆ หรือเหตุผลทางเทคนิค

Thesis Title Criminal indictment : a study a court's role in case of accepted a charge.
Author Autumporn Julnipittawong
Thesis Advisor Professor Dr. Surasak Likasitwattanakul
Department Law
Academic year 2555

ABSTRACT

From the word saying that “Every one still be free, until the last judgment return a verdict that person commits an offence”, It is a key principle that protect the defendant's rights in a first step of a criminal justice process which begin with a suit action must consider at a charge that it can be explain a statement of claim to see a matters of fact or all details that refer to the defendant commits an offence according to law. The character of such a statement of claim affect to the defendant who will understand his commits an offence and the defendant also litigate in his full ability when it has to file a suit in court which has initial role to screen a suit that such a suit has enough a legal ground to accept a charge to the next consideration or not. The court will examine a charge and investigate a suit ground, if a screen suit has an effective in a step of accepted a charge, such court case will believe that the defendant has a truly commits an offence according to law and enable punish the defendant.

But in Thailand, does not given the important to the criminal indictment in case of accepted a charge, in a step of to check the indictment, court will review only such indictment that accepted that has completely described offence according to a law order without any consider to defendant who will understand that he/she commits an offence. It is not strictly check which affected to defendant who cannot fully fight through the court, in the part of investigate a suit ground in case of a prosecutor is made a complaint against court and court will not investigate a suit ground, then accepted a charge immediately due to court believe in a prosecutor's work that pass an examine step from the officer. This mean a lawsuit insufficient screen cause of many lawsuit in court and dismiss an action of many lawsuit because a bit of reason or technical reason.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินคดีอาญาเป็นกระบวนการที่กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของบุคคล ส่งผลให้ทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือแม้กระทั่งศาลจำเป็นต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงตั้งแต่ชั้นประทับฟ้อง อันมีความเป็นภาวะวิสัยคือความเป็นกลาง มิใช่การวางเฉยที่ปล่อยให้คู่ความต่อสู้กันเอง วิธีพิจารณาคดีอาญาที่ดีต้องกระทำโดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในฐานะที่เป็น “ประธานในคดี” อันเป็นไปตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่าทุกคนย่อมบริสุทธิ์อยู่เสมอจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด ประกอบกับคำนึงถึงสิทธิได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย สิทธิไม่ถูกฟ้องคดีอาญาโดยไม่เป็นกรรมสิทธิได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา และสิทธิไม่ถูกนำเอาพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบมาใช้พิสูจน์ความผิด แสดงถึงการคุ้มครองผู้ที่ถูกกล่าวหา การดำเนินคดีอาญาจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่เป็นนิติรัฐ หมายถึงมีความเป็นเสรีนิยมประกอบกับความเป็นประชาธิปไตยควบคู่กันไปเสมอ¹ การดำเนินคดีอาญาสามารถแบ่งออกมีทั้งหมดสี่ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนการฟ้อง ขั้นตอนการประทับฟ้อง ขั้นตอนพิจารณาและขั้นตอนบังคับคดี การดำเนินคดีอาญาชั้นประทับฟ้องจัดเป็นขั้นแรกที่ศาลพิจารณาว่าคดีที่ฟ้องมานั้นมีมูลหรือไม่มีมูล กล่าวคือศาลต้องพิจารณาว่าจะประทับฟ้องไว้หรือไม่

ในนานาอารยประเทศที่แบ่งออกเป็นสองฝ่ายคือ กลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีหลักการในชั้นประทับฟ้องซึ่งเริ่มต้นที่ตัวคำฟ้อง เห็นได้ว่าตัวคำฟ้องจะมีความกระชับ ไม่มีการอธิบายรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยให้ความสำคัญการถ่วงถ่วงคดีซึ่งมีคณะลูกขุนเข้าร่วมในการพิจารณาค้นหาความจริง ส่วนกลุ่มประเทศระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ในชั้นประทับฟ้องเริ่มต้นที่ตัวคำฟ้องที่มีความละเอียดของข้อเท็จจริงประกอบทั้งพยานหลักฐานที่แสดงตามข้อกล่าวหาในคำฟ้อง อีกทั้งศาลมีบทบาทเข้าร่วมค้นหาความจริงอย่างเต็มที่

¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก. (2539, ตุลาคม – ธันวาคม). “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย : ปัญหาและข้อเสนอแนะบางประการ.” *คูลพาท*, 83, 4. หน้า 4.

² คณิต ฌ นคร ก. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. หน้า 48.

ส่วนของประเทศไทยในชั้นประทับฟ้อง เริ่มต้นจากตัวคำฟ้องที่เป็น “วัตถุในคดี” หรือ “ข้อหา” ในชั้นศาลทำนองเดียวกับข้อหาในชั้นสอบสวน คำฟ้องที่ดีต้องบรรยายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาได้ก่อขึ้นและยืนยันให้ผู้ต้องหาทราบว่ากระทำความผิดของตนเข้าข่ายเป็นความผิดอาญาฐานใด ประกอบกับต้องมีกรบรรยายฟ้องให้ตรงตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 และการบรรยายฟ้องจำต้องให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี เพื่อให้จำเลยแก้ฟ้องหรือต่อสู้คดีได้ถูกต้องทั้งนี้ เป็นไปตามหลักการฟังความทุกฝ่าย เมื่อปรากฏว่ามีการยื่นฟ้องขึ้นสู่ศาล ศาลจะต้องทำการดังนี้

1) ตรวจสอบคำฟ้อง ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องพิจารณาคำฟ้องนั้นถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ หรือมีข้อขาดตกบกพร่องไปจากรายการสาระสำคัญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 อย่างไรบ้าง³ ถ้าคำฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมายศาลจะมีคำสั่งแก้ไข ยกฟ้องหรือไม่ ประทับฟ้องก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 แต่ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า คำฟ้องถูกต้องตามกฎหมาย ศาลจะต้องดำเนินการในขั้นตอนต่อไปคือ

2) การไต่สวนมูลฟ้อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(12) บัญญัติว่า “การไต่สวนมูลฟ้อง หมายความว่า กระบวนไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา” ซึ่งในการไต่สวนมูลฟ้องกฎหมายได้กำหนดเป็น 2 กรณีคือ กรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ กับ กรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์

เมื่อศาลทำการไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่า คดีมีมูล ขั้นตอนต่อมาก็คือ ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป แต่ในทางกลับกันถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีไม่มีมูล ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 167 ฉะนั้นในชั้นการประทับฟ้องจัดเป็นกระบวนกรในการหาค้นหาความจริงและคุ้มครองสิทธิจำเลยอันเป็นขั้นแรกของศาล

จากการดำเนินคดีอาญาในชั้นการประทับฟ้องไม่ว่าจะเป็นการตรวจฟ้องหรือการไต่สวนมูลฟ้อง จะพบว่าคำฟ้องมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดสำหรับการดำเนินคดีอาญาในชั้นนี้ การบรรยายฟ้องของไทยกลับบรรยายให้ครบเพียงองค์ประกอบความผิดของกฎหมายหรือเป็นการฟ้องที่มีข้อหาหนักกว่าข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนและเป็นโทษแก่จำเลย มิได้บรรยายให้ศาลเห็นถึงข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดต่างๆ ที่จำเลยเป็นผู้ก่อขึ้น ถือว่าขัดกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ที่วางหลักว่า “เท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี” จากลักษณะการบรรยายฟ้องดังกล่าวไม่สามารถทำให้จำเลยเข้าใจได้ว่าตนได้กระทำความผิดตามกฎหมายอย่างไร เกิดความไม่เสมอภาคในการต่อสู้คดีขึ้นเมื่อคำฟ้องไม่มีความสมบูรณ์เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อบทบาทของศาลดังนี้

1) การตรวจฟ้อง การตรวจฟ้องของศาลไทยจะพิจารณาจากตัวคำฟ้องที่พนักงานอัยการยื่นเข้ามาเป็นสำคัญ ศาลจะทำการพิจารณาเฉพาะว่าคำฟ้องนั้นครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

³ สุจินตนา ชุมวิสูตร. (2550). การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา. หน้า 7-41.

เป็นความผิดหรือไม่ ไม่คำนึงว่าการบรรยายฟ้องนั้นจำเลยเข้าใจหรือไม่ว่าการกระทำของตนเป็นความผิดตามกฎหมาย จัดได้ว่าเป็นการตรวจฟ้องที่มีลักษณะไม่เข้มงวด กระทบต่อสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลย

เมื่อการตรวจฟ้องของศาลมีลักษณะที่ไม่เข้มงวด พิจารณาเบื้องต้นประกอบความผิดตามกฎหมาย ทำให้คำฟ้องที่ยื่นเข้ามาสู่ศาลเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ ทำให้คำฟ้องเหล่านั้นสู่ชั้นตอนต่อไปคือ

2) การไต่สวนมูลฟ้อง ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง กฎหมายกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจจะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ ซึ่งส่วนใหญ่ศาลจะไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ เนื่องจากศาลเชื่อถือการทำงานของพนักงานอัยการที่ได้มีการรวบรวมพยานหลักฐานหรือ มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนมาก่อน เมื่อถึงขั้นการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะตรวจสำนวนการสอบสวนถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีมีพยานหลักฐานอย่างเพียงพอจึงตั้งฟ้องคดีต่อศาล ถือว่ามีการกลั่นกรองมาขั้นหนึ่งแล้วคดีจึงควรมีมูลเพียงพอที่จะตั้งฟ้องได้⁴ ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 167 ทันที

จากปัญหาดังกล่าวบทบาทของศาลในการตรวจฟ้องที่มีลักษณะไม่เข้มงวด กับกรณีที่ศาลไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ทำให้ศาลต้องรับฟ้องไว้ทุกคดี การกระทำดังกล่าวเป็นการกลั่นกรองคดีที่ไม่มีประสิทธิภาพและเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของจำเลย เป็นการขัดต่อข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่าทุกคนย่อมบริสุทธิ์อยู่เสมอจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด และเป็นการฟังความฝ่ายเดียว เนื่องจากการตรวจฟ้องและการไต่สวนมูลฟ้องของศาลยึดตัวคำฟ้องเป็นสำคัญ พิจารณาพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง ส่วนมากเป็นพยานหลักฐานในทางเป็นโทษแก่ตัวจำเลยที่ใช้อ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด อีกทั้งจำเลยไม่สามารถล่วงรู้ถึงพยานหลักฐานดังกล่าวหรือสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ส่งผลต่อการต่อสู้คดีของจำเลยโดยตรงคือ จำเลยไม่สามารถได้รับทราบมูลเหตุแห่งรายละเอียดของข้อหาจึงไม่อาจต่อสู้คดีไปในทิศทางที่ถูกต้อง เมื่อจำเลยไม่มีความเสมอภาคในการต่อสู้คดี ความเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้เช่นกัน

สำหรับศาลที่เป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน ศาลจำต้องมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างกระตือรือร้น และมีความเป็นภาวะวิสัยพร้อมทั้งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตั้งแต่ในชั้นประทับฟ้อง คือศาลต้องทำการตรวจฟ้องโดยคำนึงถึงสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยว่า การบรรยายฟ้องของโจทก์สามารถอธิบายให้จำเลยเข้าใจได้หรือไม่ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย พร้อมทั้งต้องให้พนักงานอัยการแนบสำนวนการ

⁴ วินัย คูวิเชียร. (2550). การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น. หน้า 8 - 9.

สอบสวนและรายละเอียดแห่งพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวจำเลยทั้งทางที่เป็นคุณและโทษ เพื่อให้จำเลยได้ทราบมูลเหตุหรือข้อเท็จจริงอันเป็นรายละเอียดแห่งข้อหาที่ตนถูกกล่าวหา มิใช่เพียงตรวจว่าคำฟ้องที่เข้ามาบรรยายครบองค์ประกอบความผิดตามความผิดที่กฎหมายกำหนดเป็นความผิดเท่านั้น ส่วนการไต่สวนมูลฟ้องมีความจำเป็นที่ต้องกระทำทุกคดี เพื่อที่ศาลได้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง ก่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดียิ่งขึ้น อันเป็นหลักประกันสิทธิความเสมอภาคในการต่อสู้คดีของจำเลย ประกอบกับถ้ามีเหตุสงสัยอย่างใดศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานอื่นๆ เข้ามาสืบเพิ่มเติมได้ ถือเป็นบทบาทศาลในการถ่วงดุลองคติก่อนที่คดีจะขึ้นสู่ชั้นพิจารณาเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในฐานะเป็นประธานในคดีตั้งแต่ต้นกระบวนการ ช่วยลดปริมาณคดี และเป็นการตรวจสอบการทำงานของพนักงานอัยการ เป็นส่วนกระตุ้นให้พนักงานอัยการต้องมีส่วนร่วมในการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนมิใช่แค่อ่านสำนวนที่พนักงานสอบสวนทำความเห็นส่งมาให้แล้วยื่นฟ้องต่อศาลโดยไม่รู้รายละเอียดของข้อเท็จจริงใดๆ เพื่อให้การทำงานของพนักงานอัยการเกิดความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาถึงลักษณะการบรรยายคำฟ้องว่า คำฟ้องควรมีลักษณะประการใดเพื่อเป็นประโยชน์ในการที่ศาลนำคำฟ้องดังกล่าวไปใช้ในการพิจารณาว่าสมควรจะประทับฟ้องหรือไม่อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง
2. เพื่อศึกษาลักษณะของคำฟ้อง
3. เพื่อศึกษาบทบาทของศาลในการตรวจฟ้องและการไต่สวนมูลฟ้อง
4. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหามาจากต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศไทย
5. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบรรยายฟ้อง เพื่อให้บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

แนวทางปฏิบัติของศาลไทยไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการตรวจฟ้องและการไต่สวนมูลฟ้องเท่าที่ควรคือ ศาลตรวจฟ้องเพียงพิจารณาว่าคำฟ้องนั้นครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดหรือไม่ ถ้าไม่ครบองค์ประกอบความผิดถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สำหรับการไต่สวนมูลฟ้องกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลจะไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องเลย แสดงให้เห็นถึงบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องขาดความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงและไม่ได้คุ้มครองสิทธิใน

การต่อสู้คดีของจำเลยตั้งแต่ต้นกระบวนการพิจารณา เป็นการขาดประสิทธิภาพในการกลั่นกรองคดี อันมีสาเหตุมาจากการบรรยายฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ จำเลยไม่สามารถเข้าใจในข้อหาได้ดีพอ

ด้วยเหตุนี้ต้องทำให้ชั้นประทับฟ้องมีประสิทธิภาพในการกลั่นกรองคดี ศาลต้องมีบทบาทในการตรวจฟ้องโดยคำนึงถึงสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยว่าการบรรยายฟ้องนั้นทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีหรือไม่ ศาลควรพิจารณาคำฟ้องนั้นว่าได้มีการบรรยายเรื่องราวหรือเหตุการณ์อันทำให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นและต้องยืนยันว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามกฎหมาย พร้อมทั้งต้องมีการระบุพยานหลักฐานที่ใช้อ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดและสำนวนการสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้อง ส่วนการได้สวนมูลฟ้องกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลต้องมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างกระตือรือร้น โดยควรรวบรวมข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษเช่น การเรียกพยานหลักฐานเข้ามาสืบ การให้สิทธิจำเลยนำพยานหลักฐานเข้าสืบ เป็นต้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

โดยจะทำการศึกษาแนวความคิดในเรื่องการบรรยายฟ้องและบทบาทศาลในชั้นประทับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ศึกษาระบบกฎหมายต่างประเทศจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี โดยให้ความสำคัญต่อ ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา และจากระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยให้ความสำคัญต่อ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และประเทศฝรั่งเศส นำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย และวิเคราะห์ถึงบทบาทศาลในเรื่องดังกล่าว

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยจะทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อาทิเช่น ความเห็นของนักนิติศาสตร์ ตำรา กฎหมาย คำพิพากษาฎีกา วารสาร และหนังสือบทความทางวิชาการ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ในเรื่องของบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง เพื่อพิจารณาถึงการตรวจฟ้องและการได้สวนมูลฟ้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าใจ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะของคำฟ้อง
3. ทำให้ทราบถึงบทบาทของศาลในการตรวจฟ้องและการได้สวนมูลฟ้อง

4. เพื่อนำผลจากการศึกษาแนวคิดและหลักเกณฑ์ในต่างประเทศนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย
5. เป็นแนวทางปรับปรุงการบรรยายฟองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้บทบาทในชั้นประทับฟองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวความคิดในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง

การดำเนินคดีอาญาเป็นการค้นหาความจริงเพื่อนำผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ ซึ่งการดำเนินคดีอาญาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวน ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะ ไม่มีการแบ่งแยก “หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” และ “หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี” ออกจากกัน ศาลมีอำนาจในการค้นหาความจริงอย่างกว้างขวางตั้งแต่เริ่มต้น คดีจนเสร็จสิ้นกระบวนการโดยไม่คำนึงถึงวิธีการ ทำให้เกิดวิธีการทรมานร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง ผู้ถูกกล่าวหาในฐานะเป็น “กรรมในคดี” แทบไม่มีสิทธิใดๆ ในการต่อสู้คดี¹ แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาแบบกล่าวหา ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา มีการแบ่งแยก “หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” และ “หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี” ออกจากกัน ผู้ถูกกล่าวหาถูกยกฐานะจาก “กรรมในคดี” เป็น “ประธานในคดี”² มีสิทธิในการต่อสู้คดีตามที่ตนพึงมีอย่างเต็มที่ ซึ่งสามารถแยกออกเป็น การมีสิทธิอย่างผู้ร่วมในคดีในทางกระทำ กับ มีสิทธิอย่างผู้ร่วมคดีในทางอยู่เฉย³ การค้นหาความจริงตกเป็นหน้าที่ของกลุ่มความ ศาลวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด มีหน้าที่เพียงควบคุมกลุ่มความให้ดำเนินคดีเป็นไปตามกฎหมาย

การดำเนินคดีอาญาในชั้นประทับฟ้อง เป็นมาตรการหนึ่งของศาลในการกั้นกรงมุลคดีก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลว่าคดีที่ได้ยื่นฟ้องเข้ามานั้นมีมูลความผิดเพียงพอที่ศาลจะรับฟ้องไว้พิจารณาพิพากษาหรือไม่ เป็นการป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกดำเนินคดีตั้งแต่ต้นกระบวนการยุติธรรม ถือเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา แสดงให้เห็นว่าการกั้นกรงมุลคดีในชั้นประทับฟ้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง

¹ คณิต ฅ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 56.

² แหล่งเดิม. หน้า 57.

³ คณิต ฅ นคร ข. (2551). *ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ : อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา*. หน้า 60.

2.1 ความสำคัญของการกลั่นกรองคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นประทับฟ้อง

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาคือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย⁴ เพื่อให้เห็นถึงว่าประเทศไทยได้รับเอาหลักการการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน มาใช้ควบคู่กับหลักการการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ แต่อย่างไรก็ดีในการดำเนินคดีอาญาจะให้ความสำคัญต่อคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ยื่นฟ้อง ผู้เสียหายที่เป็น โจทก์ยื่นฟ้องร่วมกับพนักงานอัยการไม่สามารถกระทำการใดๆ ไปในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อคดีของพนักงานอัยการได้ตามหลักกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ว่า “เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็น โจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำให้คดีของอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใดๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นๆ ได้”⁵ อาทิเช่น โจทก์ร่วมเข้ามาดำเนินคดีแก่จำเลยโดยอาศัยสิทธิตามฟ้องของพนักงานอัยการ จึงไม่มีอำนาจขอแก้และเพิ่มเติมฟ้องให้นอกเหนือไปจากฟ้องของพนักงานอัยการ หากศาลชั้นต้นสั่งนัดไต่สวนมูลฟ้องในส่วนที่โจทก์ร่วมขอแก้และเพิ่มเติมฟ้องไว้ ก็มีอำนาจสั่งงดเสียได้⁶

เมื่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจแก่พนักงานอัยการและผู้เสียหายในการฟ้องร้องคดี ทำให้เกิดการฟ้องร้องคดีเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการกลั่นกรองคดีก่อนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งก็คือ ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาในชั้นประทับฟ้อง เพื่อมิให้คดีที่ไม่มีมูลความผิด หรือคดีที่ไม่มีพยานหลักฐานที่เพียงพอในการกล่าวหาผู้กระทำความผิด หรือเป็นการตรวจสอบว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงมิใช่เป็นการฟ้องร้องคดีกันเล่นๆ เพื่อกลั่นแกล้งผู้อื่นให้เกิดความเดือดร้อน โดยใช้ศาลเป็นเครื่องมือ

ถ้าหากกฎหมายมิได้กำหนดให้ศาลทำการกลั่นกรองคดีก่อนที่คดีจะขึ้นสู่การพิจารณาของศาล หรือการประทับฟ้องไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก เพราะศาลต้องรับฟ้องคดีไว้ทุกคดีที่ฟ้องร้องกัน และผู้ต้องหาหรือจำเลยเกิดความเดือดร้อนเกินควรในการดำเนินคดี จึงทำให้การประทับฟ้องที่เป็นมาตรการกลั่นกรองคดีก่อนการพิจารณา ศาลเข้ามามีบทบาทความสำคัญดังนี้⁷

(1) เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้ถูกฟ้องว่าเขาจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาได้รับความเดือดร้อนเสียหาย โดยปราศจากพยานหลักฐานที่เพียงพอ

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 32

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3833/2525. เนติบัณฑิตยสภา. หน้า 2828.

⁷ อธิป อินทรบุรี. (2554). การตั้งทนายให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นประทับฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์.

เนื่องจากการที่ต้องตกอยู่ในฐานะจำเลยในคดีอาญา อาจต้องถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาของศาล หรือมีระงับนั้นก็ต้องหาทนายหรือนักกฎหมายมาเป็นหลักประกันต่อศาลในการร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างพิจารณา หรือต้องมาศาลฟังการพิจารณาในทุกนัด ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงเป็นต้น ดังนั้นก่อนที่ผู้ใดจะตกเป็นจำเลยในการพิจารณาพิพากษาของศาล จึงต้องได้รับการกลั่นกรองพยานหลักฐานก่อน

(2) เพื่อป้องกันมิให้คดีเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาล โดยไม่มีพยานหลักฐานที่เพียงพอ เนื่องจากในปัจจุบันมีการกระทำความผิดอาญามากขึ้น และมีคดีเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลเป็นปริมาณที่สูง ซึ่งเป็นภาระที่หนักของศาล การประทับฟ้องจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยป้องกันมิให้คดีเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลโดยไม่จำเป็น โดยจะส่งผลให้คดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้รับการพิจารณาพิพากษาให้เสร็จไปอย่างรวดเร็ว

และการประทับฟ้องยังมีความสำคัญต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาอีกด้วย⁸

(1) การกลั่นกรองคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้คดีอาญาเข้าสู่การพิจารณาของศาลลดน้อยลง เมื่อคดีเข้าสู่ศาลลดน้อยลง ผู้พิพากษาก็จะมีเวลาให้กับคดีได้อย่างเต็มที่ ปัญหาคดีอาญาที่ค้างในการพิจารณาของศาลก็จะลดน้อยลงไปด้วย

(2) การกลั่นกรองคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยลดงบประมาณของรัฐในการจ้างบุคลากรเป็นค่าใช้จ่ายในการฟ้อง และดำเนินคดี

(3) การกลั่นกรองคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ ทำให้คดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลเป็นคดีที่มีมูลความจริง ส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลย

(4) การกลั่นกรองคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยลดภาระของผู้พิพากษาในการที่จะต้องทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี

(5) การกลั่นกรองคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ในด้านคดีความของผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ดำเนินคดีเอง หรือโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ผู้ต้องหาและจำเลย

(6) การกลั่นกรองคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำให้ลดน้อยลง ส่งผลให้ราชทัณฑ์สามารถที่จะแก้ไข ฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมได้โดยไม่ต้องกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

(7) การกลั่นกรองคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยส่งผลให้ระบบการจัดการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพได้ในทุกองค์กร

⁸ เอกรินทร์ หนูนุกัถิ. (2543). การกลั่นกรองคดีอาญาก่อนการพิจารณาของศาล. หน้า 8-9.

กล่าวโดยสรุป การประทับฟ้องเป็นมาตรการกั้นกรองคดีก่อนการพิจารณาของศาล เป็นการตรวจสอบถึงมูลคดี ว่าคดีที่พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายยื่นฟ้องนั้นมีมูลความผิดจริงหรือไม่ หรือมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ ถือเป็นกรคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยว่าเขาจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายโดยปราศจากพยานหลักฐานที่เพียงพอตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการยุติธรรม และยังเป็นกรกั้นกรองคดีมิให้ต้องขึ้นสู่การพิจารณาของศาลทุกคดี ส่งผลให้คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเป็นคดีที่มีความน่าเชื่อถือว่ามีผู้ถูกฟ้องร้องได้กระทำความผิดจริงและจะได้รับการลงโทษอย่างแน่แท้ หากการประทับฟ้องมีประสิทธิผลดีพอ

2.2 รูปแบบการกั้นกรองคดีในชั้นประทับฟ้อง

การกั้นกรองคดีในชั้นประทับฟ้อง ในนานาอารยประเทศต่างให้ความสำคัญต่อการกั้นกรองคดีอย่างยิ่ง เพื่อมิให้คดีที่ไม่มีมูลความผิด หรือคดีที่ไม่มีพยานหลักฐานที่เพียงพอขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาล โดยมีรูปแบบของการกั้นกรองคดีที่สำคัญคือ

2.2.1 การกั้นกรองคดีโดย Grand Jury

Grand Jury คือคณะบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้พิพากษาที่รับผิดชอบในแต่ละศาลท้องถิ่น โดยผู้พิพากษาจะคัดเลือก Grand Jury จำนวนทั้งหมด 12 คนให้ทำหน้าที่เป็นระยะเวลา 4 เดือน หน้าที่ของ Grand Jury คือการกั้นกรองคดีว่าคดีที่ยื่นเข้ามามีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ โดยยึดถือหลักมีเหตุอันสมควร (Probable case) ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิเข้ารับฟังและไม่มีสิทธิเสนอพยานหลักฐานฝ่ายตน⁹

คดีที่ Grand Jury ต้องเข้ามากั้นกรองคดีก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลคือ คดีอุกฉกรรจ์ (Felony) ในการที่พนักงานอัยการจะฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ต้องได้รับความยินยอมจาก Grand Jury ด้วยคะแนนเสียง 9 คนจาก 12 คน คำสั่งฟ้องของ Grand Jury เรียกว่า “True Bill” ส่วนคำสั่งไม่ฟ้อง เรียกว่า “No Bill”¹⁰

⁹ ศุภชัย เกียรติเฉลิมพร. (2539). การตรวจสอบพยานหลักฐานโดยศาลก่อนการพิจารณาคดีอาญา. หน้า 66.

¹⁰ น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2552, ธันวาคม). “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย” *บทบัญญัติ*, 65, 4. หน้า 97.

การปฏิบัติหน้าที่ของ Grand Jury เพื่อกลั่นกรองคดีจะดำเนินการเป็นความลับซึ่งเป็น ประเพณีที่สืบทอดกันมา การดำเนินการที่กระทำเป็นความลับสืบเนื่องมาจากเหตุผล 5 ประการ สำคัญคือ¹¹

- (1) ป้องกันการหลบหนีออกจากเขตอำนาจศาลของบุคคลที่ถูกฟ้องร้องแต่ยังมีได้ถูก ควบคุมตัว
- (2) เพื่อให้การตัดสินใจของ Grand Jury เป็นไปอย่างมีอิสรภาพโดยป้องกันสิ่งชักจูง หรืออิทธิพลจากภายนอก
- (3) ป้องกันการชักจูงโน้มน้ำวทยาน
- (4) เป็นการสนับสนุนให้บุคคลที่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรม นำข้อมูลดังกล่าวมา เปิดเผย
- (5) ป้องกันบุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ให้พ้นจากข้อกล่าวหา หรือความผิดจากการถูก ฟ้องร้องโดยการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงของ Grand Jury

2.2.2 การกลั่นกรองคดีโดยศาลไต่สวน

การไต่สวนคดีอาญาโดยศาลไต่สวนเป็นการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการพิจารณาของ ระบบกฎหมายฝรั่งเศสโดยเฉพาะเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาไต่สวนที่ค้นหาข้อเท็จจริงอันเป็น ประโยชน์ต่อศาล หรือต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้มากที่สุดเพื่อนำไปใช้ในการพิจารณา พิพากษาคดีของศาล เนื่องจากผู้พิพากษาศาลไต่สวนมีสถานะเป็นตุลาการมีอำนาจอิสระในการ ค้นหาพยานหลักฐานต่างๆ ซึ่งหน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงผู้พิพากษาศาลไต่สวนจะกระทำการ เอง หรือมอบหมายให้พนักงานตำรวจฝ่ายคดี (La police judiciaire) ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแล ของผู้พิพากษาศาลไต่สวนได้¹²

ผู้พิพากษาศาลไต่สวน (Juge d'instruction) ไม่สามารถเริ่มการไต่สวนคดีอาญาได้ด้วย ตนเอง แต่จะมีอำนาจไต่สวนคดีก็ต่อเมื่อได้รับคำร้องขอจากพนักงานอัยการ หรือบุคคลที่เป็น ผู้เสียหายและยื่นคำร้องขอให้ดำเนินคดีพร้อมคำขอเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่ง¹³ ผู้พิพากษาศาลไต่สวน ต้องชี้ขาดว่าการกระทำผิดนั้นเป็นความผิดฐานใด เข้าบทเพิ่มโทษหรือไม่และมีอำนาจสอบสวนคดี ความผิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในคดีนั้น นอกจากนี้ผู้พิพากษาศาลไต่สวนมีอำนาจที่จะ

¹¹ John N. Ferdico, J.D. (1985). *Criminal Procedure For The Criminal Justice Professional*. p. 32.

¹² อุทัย อาทิวา. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. หน้า 184.

¹³ แหล่งเดิม. หน้า 185.

กล่าวหาผู้อื่นเป็นผู้ต้องหาเพิ่มขึ้นอีกได้ แม้ว่าในคำฟ้องนั้นกล่าวหาผู้ต้องหาเพียงคนเดียว หรือไม่ได้ระบุตัวผู้ต้องหาไว้ก็ตาม¹⁴

ถึงแม้ว่าการไต่สวนโดยศาลไต่สวนจะมีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ที่คล้ายคลึงกับพนักงานสอบสวนแต่ก็มีความแตกต่างจากการสอบสวน 3 ประการคือ¹⁵

(1) การไต่สวนกระทำได้โดยไม่จำกัดเวลาในการดำเนินงาน
 (2) การกระทำของผู้พิพากษาไต่สวนนั้นมีความหลากหลายและมีขอบเขตที่ไม่จำกัด เหมือนกับการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี

(3) การไต่สวนจะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีการเริ่มคดีอาญา (La mise en mouvement des poursuites) บุคคลที่อยู่ในกระบวนการไต่สวนจะไม่อยู่ในฐานะของผู้ต้องสงสัยหรือผู้เสียหายอีกต่อไป แต่จะมีฐานะเป็นผู้ถูกไต่สวนและคู่ความฝ่ายแพ่ง

แต่อย่างไรก็ตามถ้าเป็นคดีความผิดที่เป็น Crime เป็นความผิดที่มีโทษรุนแรง ก่อนที่จะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล Courd' Assises ได้ จะต้องนำคำฟ้องดังกล่าวส่งต่อศาล Chambre d'accusation (ศาลไต่สวนชั้นที่ 2)¹⁶ เพื่อศาลไต่สวนชั้นที่ 2 ตรวจสอบการทำงานของผู้พิพากษาศาลไต่สวนว่าปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากปรากฏว่าผู้พิพากษาศาลไต่สวนดำเนินการไม่ถูกต้อง ก็จะมีคำสั่งเพิกถอนการดำเนินกรนั้นๆ เสียเพื่อทำใหม่ให้ถูกต้อง หรือเห็นว่าการไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนมีความชัดเจนไม่เพียงพอ ก็สามารถสั่งให้ทำการไต่สวนเพิ่มเติมได้ นับได้ว่าเป็นการคุ้มครองผู้ถูกไต่สวนว่าจะได้รับความยุติธรรมในการดำเนินคดีอย่างแน่แท้

2.3 บทบาทศาลกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นประทับฟ้อง

ประเทศไทยแต่เดิมนั้นใช้การดำเนินคดีอาญาในระบบกฎหมายที่เรียกว่า “จารีตนครบาล” ใช้วิธีการที่รุนแรงในการพิสูจน์พยานหลักฐานเช่น การดำนํ้าลุยไฟ การบีบขมับ การตอกเล็บ เป็นต้น เมื่อผู้ใดถูกจับกุมในข้อหาว่าเป็นโจรผู้ร้ายถือว่าเป็นผู้มัวมองทันทีที่ถูกกล่าวหา ศาลจะต้องสันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิดดังที่ได้ถูกกล่าวหาจนกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ ศาลจึงจะเชื่อว่าไม่มีความผิด¹⁷ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลง

¹⁴ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร.ธีรพันธุ์ รัศมีทัต. (2541). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสฉบับปี ค.ศ. 1958 และกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส*. หน้า 50.

¹⁵ อุทัย อาทิวา. เล่มเดิม. หน้า 100.

¹⁶ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร.ธีรพันธุ์ รัศมีทัต. เล่มเดิม. หน้า 59.

¹⁷ วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2538, กรกฎาคม – กันยายน). “การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาในประเทศไทย.” *คูลพาท*, 42, 3. หน้า 70.

การดำเนินคดีอาญา โดยได้ยกฐานะผู้ถูกกล่าวหาจาก “กรรมในคดี” เป็น “ประธานในคดี” ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิต่างๆ ในการต่อสู้คดีเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการยุติธรรม

การดำเนินคดีอาญาในชั้นประทับฟ้อง เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ศาลต้องมีบทบาทเข้ามาคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยตั้งแต่เริ่มต้น จึงถือได้ว่าการประทับฟ้องเป็นมาตรการที่สามารถช่วยคุ้มครองสิทธิของจำเลยไม่ให้อ้างอิงฟ้องและตกเป็นจำเลยในคดีที่ไม่ต้องมีพยานหลักฐานอย่างเพียงพอ หากศาลจะประทับฟ้องคดีไว้พิจารณา ศาลต้องคำนึงถึงสิทธิของจำเลยเหล่านี้

2.3.1 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกล่าวหาโดยมิชอบ บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นมนุษย์อันควรได้รับการปฏิบัติอย่างคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ ดังนั้นการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับความเดือดร้อนเกินกว่าสมควร ไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” กล่าวคือรัฐจะใช้มาตรการใดๆ ในการดำเนินคดีอาญาหรือปฏิบัติต่อผู้ต้องหา จำเลย จะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นว่าเขามีฐานะเป็นประธานในคดี ที่มีสิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่าทุกคนย่อมบริสุทธิ์เสมอจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด

2.3.2 สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย รวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเฉกเช่นเดียวกับสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ บัญญัติไว้ในมาตรา 40 มีหลักว่า “ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความและการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว” แสดงถึงความเป็นประธานในคดีของผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิต่างๆ ในคดีได้เป็นอย่างดี

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วางหลักไว้ว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิและให้ความยุติธรรมแก่จำเลย ทำให้จำเลยได้

รับทราบข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานต่างๆ ที่กล่าวอ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดีหรือแก้ต่างได้อย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งเป็นการตรวจสอบการทำงานหรือการใช้อำนาจตุลาการของศาลโดยประชาชนว่าศาลใช้อำนาจตุลาการในทางที่ชอบหรือไม่

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 8 วางหลักไว้ว่า “นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยมีสิทธิดังต่อไปนี้ ได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม” เป็นสิทธิที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเมื่อผู้ถูกกล่าวหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องเสียชื่อเสียงในการถูกกล่าวหาดังกล่าวและเมื่อถูกดำเนินคดีอาจถูกควบคุมตัวไว้ในอำนาจรัฐเป็นการสูญเสียสิทธิและเสรีภาพ ถ้าหากการดำเนินคดีเกิดความล่าช้า ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับความทุกข์ทรมานจากการควบคุมตัวหรือจากการคุมขัง สาเหตุอีกประการที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมต้องดำเนินคดีอย่างรวดเร็วและเป็นธรรมคือ ความเสียหายที่อาจเกิดกับพยานหลักฐานของแต่ละฝ่าย เช่น พยานบุคคลอาจจดจำเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นได้ไม่แน่ชัด หรือพยานอาจหลบหนี หรือพยานตายไปก่อน เป็นต้น¹⁸ ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่มีประสิทธิภาพในการเอาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดี การดำเนินคดี ทุกวิธีการและทุกขั้นตอนของการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องเป็นธรรมด้วย ในระบบกฎหมาย Common Law มีคณะลูกขุนทำหน้าที่ในการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงของคดี ผู้พิพากษาจะวางตนเป็นกลาง หรือที่เรียกว่าการวางเฉยในการค้นหาความจริง มีหน้าที่เพียงควบคุมการต่อสู้คดีของคู่ความให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยศาลจะให้คู่ความทั้งสองฝ่ายต่อสู้กันในการสืบพยานหลักฐาน เพื่อโน้มน้าวใจคณะลูกขุนซึ่งศาลเชื่อว่าข้อเท็จจริงทั้งหมดจะปรากฏออกมาจากการถามค้านของทนายความฝ่ายตรงข้าม¹⁹ แตกต่างจากระบบกฎหมาย Civil Law ที่ศาลมีบทบาทอย่างกว้างขวางอย่างมากในการค้นหาความจริง แต่ไม่ตัดสิทธิการถามค้านพยานของคู่ความ ไม่ว่าจะเป็ระบบกฎหมาย Common Law หรือระบบกฎหมาย Civil Law ต่างก็เป็นการกลั่นกรองคดีเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย

2.3.3 สิทธิที่จะไม่ถูกฟ้องคดีอาญาโดยไม่เป็นธรรม การฟ้องคดีอาญาเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพและชื่อเสียงของบุคคล จึงต้องมีการกลั่นกรองและตรวจสอบคดีเพื่อให้เกิดความ

¹⁸ ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. หน้า 108.

¹⁹ แหล่งเดิม. หน้า 106.

ถูกต้องและชอบธรรม การฟ้องร้องคดีกับบุคคลใดต้องเป็นที่แน่ชัดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง คือต้องมีพยานหลักฐานอย่างเพียงพอในการดำเนินคดีได้ก่อนที่ศาลต้องทำการตรวจสอบให้ปรากฏว่าคดีที่ขึ้นมาสู่ศาลเป็นคดีที่มีมูล หากรัฐฟ้องคดีอาญาโดยที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือฟ้องในข้อหาหนักกว่าพยานหลักฐานที่มี เท่ากับว่าล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล เป็นการกลั่นแกล้งหรือปรับปรำต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างไม่เป็นธรรมสร้างความเดือดร้อนต่อผู้ถูกกล่าวหาโดยมิชอบ ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรม

ตามหลักกฎหมายอเมริกัน หากเป็นการฟ้องคดีอาญาในความผิดร้ายแรง กฎหมายกำหนดให้ต้องทำการสืบพยานหลักฐานให้ Grand Jury ได้พิจารณาก่อนว่าคดีมีมูลหรือไม่ หาก Grand Jury เห็นว่าคดีไม่มีมูล จะไม่ทำการประทับฟ้อง ดังนั้นก่อนที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องต้องตรวจสอบและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นอย่างดีแล้วว่าคดีมีมูล มิใช่เสียงฟ้องไปก่อนโดยที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอ เพราะจะเกิดความเสียหายหากศาลไม่ประทับฟ้อง²⁰

2.3.4 สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา เมื่อผู้ถูกกล่าวหาถูกฟ้องคดี สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ผู้ถูกกล่าวหาพึงมีพึงได้ในฐานะประชาชนในคดี ที่ผู้ถูกกล่าวหาจะได้ทราบถึงลักษณะและเหตุแห่งข้อหาว่าถูกกล่าวหาด้วยเหตุผลอันใด เพื่อจะได้แก้ข้อกล่าวหาหรือสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และถูกต้อง หากการแจ้งรายละเอียดในการฟ้องคดีหรือการแจ้ง “ข้อหา” ไม่สามารถทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจได้ว่าตนกระทำความผิดตามกฎหมายอย่างไร ผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่สามารถที่จะชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาที่ถูกกล่าวหาได้อย่างถูกต้อง เป็นต้นเหตุของการกระทบสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา

สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา มิได้มีเพียงในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนเท่านั้น สิทธิดังกล่าวมีผลไปถึงการบรรยายคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ซึ่งก็คือ “การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด” เพราะคำฟ้องในคดีอาญาถือเป็นข้อหาในชั้นศาล การบรรยายฟ้องของพนักงานอัยการ ต้องคำนึงถึงสิทธิดังกล่าวว่าจะบรรยายฟ้องอย่างไรเพื่อให้จำเลยเข้าใจว่าจำเลยได้กระทำความผิด อีกทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ยังบัญญัติว่า “เท่าที่จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี” แสดงให้เห็นถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ “สิทธิที่จะให้การแก้ข้อกล่าวหา” ได้อย่างชัดเจน²¹

ดังนั้นการแจ้งข้อกล่าวหาที่ถูกต้อง ต้องเป็นการแจ้งเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้ก่อขึ้น และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาจึงต้องมีการยืนยันให้

²⁰ ชาติ ชัยเดชสุริยะ. เล่มเดิม. หน้า 93.

²¹ คณิต ณ นคร ค. (2540). *รวมบทความด้านวิชาการของ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด : การแจ้งข้อหากับเสรีภาพของบุคคล*. หน้า 283.

ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วยว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเข้าข่ายเป็นความผิดฐานใด ทั้งนี้เพื่อที่ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสคัดค้านและดำเนินมาตรการในทางคุ้มครองตนเองได้²²

2.3.5 สิทธิที่จะไม่ถูกนำเอาพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบมาใช้พิสูจน์ความผิด พยานหลักฐานที่จะใช้พิสูจน์ในศาลต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้จากการแสวงหามาโดยชอบ ศาลจึงจะรับฟังได้ หากพยานหลักฐานที่ได้มาเกิดจากการแสวงหาโดยมิชอบอาจส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมคือ พยานหลักฐานนั้นไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ประกอบกับสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องย่อมถูกระทบกระเทือนเกิดความไม่ชอบธรรมขึ้น ตามกฎหมายไทยได้บัญญัติถึงสิทธิที่จะไม่ถูกนำเอาพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบมาใช้พิสูจน์ความผิดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน” เพื่อเป็นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาไม่ว่าการดำเนินคดีอาญาจะอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรมศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น จึงเป็นการถ่วงดุลองคคิและดำเนินคดีอย่างชอบธรรม

หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ประเทศสหรัฐอเมริกาถือหลักการดังกล่าวอย่างเคร่งครัด กล่าวคือหากการแสวงหาให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานที่แสวงหาได้นั้นย่อมไม่ชอบ เปรียบเสมือนกับต้นไม้ที่เป็นพิษ ผลที่เกิดจากต้นไม้ย่อมเป็นพิษไปด้วย (Fruit of the poisonous tree doctrine) ซึ่งมีเหตุผลรองรับว่าหากศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยวิธีการอันมิชอบนั้นแล้ว อาจเป็นการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้วิธีที่ผิดกฎหมายในการแสวงหาพยานหลักฐานมาประกอบการดำเนินคดี²³

องค์กรในกระบวนการยุติธรรมทุกองค์กรต้องมีบทบาทร่วมกันในการค้นหาความจริง โดยต้องรวบรวมข้อเท็จจริงทุกอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำความผิดที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งทั้งข้อเท็จจริงอันเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาและข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกกล่าวหา ประกอบกับองค์กรทุกองค์กร โดยเฉพาะศาลจักต้องรับฟังข้อเท็จจริงทั้งฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ผู้กล่าวหา และข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เจ้าพนักงานแสวงหามาได้ ศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงเฉพาะฝ่ายผู้กล่าวหาอ้าง แล้วชักพอกเอาความผิดจากผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ เป็นหลักประกันสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยได้อย่างเต็มที่ หลักดังกล่าวเรียกว่า “หลักฟังความทุกฝ่าย” ที่เป็นการเปิด โอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อ

²² กณิต ฌ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 285.

²³ ชาติ ชัยเดชสุริยะ. เล่มเดิม. หน้า 111.

กล่าวหาได้ เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาผู้ถูกกล่าวหาในฐานะเป็นประธานในคดีที่มีสิทธิต่างๆ ในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับทราบว่าถูกกล่าวหาว่าอย่างไร หรือถูกฟ้องว่าอย่างไร เพื่อที่เขาจะได้มีโอกาสให้การแก้ข้อกล่าวหาในชั้นเจ้าพนักงาน หรือให้การแก้ข้อหาในฟ้องในชั้นศาลได้อย่างถูกต้อง²⁴ และการดำเนินคดีต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลทุกคนที่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ผู้นั้นก็มีฐานะเป็นมนุษย์ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่จะถูกลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลที่เป็นองค์กรที่ประชาชนให้ความเชื่อถือศรัทธาว่าเป็นองค์กรที่ให้ความยุติธรรม เพราะศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชนที่ประชาชนเชื่อว่าจะให้ความเป็นธรรมแก่ตน ศาลจึงต้องมีบทบาทในการให้ความเป็นธรรมทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี ซึ่งการดำเนินคดีอาญาชั้นการประทับฟ้องศาลต้องมีบทบาทเช่นชั้นพิจารณาในการค้นหาความจริงแท้และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เข้ามาสู่ในกระบวนการยุติธรรมมิใช่แค่ต้องการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้คำนึงถึงว่าจะกระทบสิทธิบุคคลอื่นหรือไม่

2.4 ลักษณะคำฟ้อง

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการดำเนินคดีอาญามีโครงสร้างเป็น 4 ขั้นตอนคือ การดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนการฟ้อง การดำเนินคดีอาญาชั้นการประทับฟ้อง การดำเนินคดีอาญาชั้นการพิจารณา และการดำเนินคดีอาญาชั้นการบังคับคดี

1) การดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนการฟ้อง คือการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการก่อนการยื่นฟ้อง โดยการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการอันเป็นกระบวนการเดียวกันที่มีอาจแบ่งแยกได้ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะต้องทำการสอบสวนร่วมกันในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เมื่อได้มีการกระทำความผิดตามกฎหมายเกิดขึ้นซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทั้งในส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคดี มิใช่ว่าหาแต่พยานหลักฐานที่จะเอาผิดแก่ผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียว

2) การดำเนินคดีอาญาชั้นประทับฟ้อง เป็นการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรศาลโดยผู้พิพากษาจัดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างศาลกับโจทก์ ซึ่งโจทก์อาจเป็นพนักงานอัยการผู้ฟ้องคดี หรือราษฎรเป็นผู้ฟ้องคดีด้วยตนเอง หรือราษฎรขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ โดยในชั้นประทับฟ้องชั้นแรกศาลจะทำการตรวจฟ้องก่อนว่าคำฟ้องนั้นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161 เมื่อศาลพิจารณาแล้ว

²⁴ คณิต ฅ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 64 - 65.

เห็นว่าคำฟ้องนั้นถูกต้องตามกฎหมาย ศาลจะเข้าสู่กระบวนการการไต่สวนมูลฟ้องต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162

3) การดำเนินคดีอาญาชั้นการพิจารณา เป็นกระบวนการหลังจากศาลได้มีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว ศาลจะวินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่ได้อ้างกล่าวหาไว้ในฟ้องหรือไม่ ถ้าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

4) การดำเนินคดีอาญาชั้นการบังคับคดี²⁵ คือ การบังคับตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาล ในการบังคับคดีอาญาโดยทั่วไปกระทำโดยการออกหมายบังคับคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการออกหมายจำคุก และการดำเนินคดีอาญาชั้นการบังคับคดีมิใช่การดำเนินคดีอาญาชั้นการบังคับโทษ

สำหรับการดำเนินคดีอาญาชั้นประทับฟ้อง เป็นขั้นตอนที่ศาลต้องทำการตรวจฟ้องและทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อนที่จะทำการประทับฟ้อง ซึ่งการตรวจฟ้องและการไต่สวนมูลฟ้องศาลจะทำการพิจารณาจากตัวฟ้องเป็นสำคัญ จำเป็นต้องศึกษาถึงรายละเอียดแห่งคำฟ้องว่าเป็นเช่นใด

ลักษณะคำฟ้อง

คำฟ้อง คือ กระบวนพิจารณาที่พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายผู้เป็นโจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาล ไม่ว่าจะได้อ้างด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือและไม่ว่าจะเสนอต่อศาลชั้นใดก็ตาม โดยการบรรยายฟ้องเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่โจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 158 ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (2) คดีระหว่างผู้ใด โจทก์ ผู้ใดจำเลยและฐานความผิด
- (3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติ และบังคับ
- (4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย
- (5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง

- (6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

²⁵ คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 418 - 419.

(7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียน หรือพิมพ์ฟอง”

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 158 (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี โจทก์จะต้องระบุชื่อศาลและระบุวันเดือนปีที่โจทก์ยื่นฟ้องตามแบบพิมพ์หรือแบบฟอร์มของศาล เพื่อที่จะได้ทราบว่าศาลที่โจทก์ยื่นคำฟ้องเป็นศาลใด มีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือไม่ เช่นศาลอาญา ศาลจังหวัดนครปฐมแล้วแต่กรณี ส่วนการระบุวันเดือนปีโจทก์ยื่นฟ้องวันใดก็ระบุวันนั้น เพื่อจะได้ทราบว่าคำฟ้องที่ยื่นต่อศาลขาดอายุความหรือไม่ ทั้งนี้เพราะปัญหาว่าคดีโจทก์ขาดอายุความหรือไม่ในคดีอาญาเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลสามารถหยิบยกขึ้นอ้างเพื่อเป็นเหตุยกฟ้องตามมาตรา 185 ได้

มาตรา 158 (2) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลยและฐานความผิด ในแบบพิมพ์หรือแบบฟอร์มของศาลจะมีให้โจทก์กรอกข้อความลงไปว่าใครเป็นโจทก์ ใครเป็นจำเลย และโจทก์ต้องระบุว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานใด ฐานความผิดคือ ความผิดฐานที่จำเลยถูกฟ้องกล่าวหา ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาบางความผิดกฎหมายให้ชื่อฐานไว้ เช่นความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานรับของโจร ความผิดฐานฉ้อโกง เป็นต้น

มาตรา 158 (3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัวนามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติ และบังคับ

กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ก็ระบุในแบบพิมพ์ศาลหรือแบบฟอร์มศาล เช่นพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐมโจทก์

กรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีด้วยตนเอง ต้องใส่ชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ

คำว่า “ชาติ” คือสัญชาติของโจทก์หรือจำเลย เช่นสัญชาติไทย สัญชาติลาว เป็นต้น

คำว่า “บังคับ” ในอดีตไทยยังไม่มีเอกราชทางศาลอย่างสมบูรณ์ จึงมีการบัญญัติโดยให้มีการระบุว่าจำเลยอยู่ในบังคับของชาติใด เช่นคนกัมพูชาหรือเขมรเป็นคนที่อยู่ในบังคับของประเทศฝรั่งเศส แต่หลังจากที่ไทยมีเอกราชทางศาลอย่างสมบูรณ์ไม่ว่าเป็นคนของประเทศใดและอยู่ในบังคับของชาติใด เมื่อกระทำความผิดอาญาก็ต้องขึ้นศาลไทยเช่นเดียวกับคนไทยทุกคน “บังคับ”จึงไม่มีใช้ในแบบพิมพ์หรือแบบฟอร์มคำฟ้องของศาลอีก ปัจจุบันมีแต่สัญชาติและเชื้อชาติเนื่องจากมาตรานี้ไม่มีการแก้ไข คำว่า “บังคับ” จึงยังมีปรากฏอยู่ในตัวบท²⁶

มาตรา 158 (4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย กรอกข้อความเช่นเดียวกับมาตรา 158 (3) การระบุชื่อของจำเลยจะต้องมีการระบุเพศให้ถูกต้องด้วยว่าเป็นเพศหญิง

²⁶ รวมคำบรรยายสำนักศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ภาคสอง สมัยที่ 60 เล่ม 2. หน้า 8.

หรือเพศชาย เนื่องจากถ้าระบุผิดพลาดถือว่าเป็นการฟ้องที่ไม่ถูกต้อง แต่ความผิดพลาดดังกล่าวเป็นความผิดพลาดที่เล็กน้อยศาลสามารถสั่งให้แก้ไขได้ ก็ยังเป็นฟ้องที่สมบูรณ์อยู่²⁷

มาตรา 158 (5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือคิดมาท้ายฟ้อง

สำหรับมาตรา 158 (5) มีความสำคัญเป็นอย่างมากของคำฟ้องเป็นเรื่องที่โจทก์จะต้องกล่าวให้ชัดเจนและให้เป็นไปตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ มิฉะนั้นฟ้องจะไม่สมบูรณ์ อาจแยกพิจารณาดังนี้

1) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด หมายถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย²⁸ กล่าวคือ โจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดนั้นกระทำอย่างไร และกระทำความผิดในฐานไหน ซึ่งในความผิดแต่ละฐานจะมีสาระสำคัญหรือองค์ประกอบความผิดที่แตกต่างกันออกไป โจทก์ต้องบรรยายให้ครบทั้ง “องค์ประกอบภายนอก” และ “องค์ประกอบภายใน” รวมถึง “พฤติการณ์ประกอบการกระทำของจำเลย” ถ้าโจทก์บรรยายฟ้องไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่จะฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดหรือบรรยายขาดองค์ประกอบความผิด ศาลจะพิพากษายกฟ้อง เช่นฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ โจทก์จะต้องบรรยายการกระทำของจำเลยให้ครบองค์ประกอบของความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 กล่าวคือ ต้องบรรยายว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตเอาทรัพย์ของบุคคลอื่นหรือที่บุคคลอื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย และจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าทรัพย์ที่จำเลยเอาไปนั้นเป็นอะไร ถ้าโจทก์ไม่บรรยายให้ชัดเจนว่าทรัพย์ที่จำเลยเอาไปนั้นเป็นสิ่งใดถือว่าเป็นการบรรยายฟ้องที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334

การบรรยายฟ้องตามมาตรา 158 (5) มีความสำคัญยิ่งถ้าหากบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดในฐานความผิดที่โจทก์ได้ฟ้องแล้ว จะเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลต้องยกฟ้องแม้ว่าจำเลยจะไม่ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือจำเลยให้การรับสารภาพ แต่สำหรับคดีแพ่ง

²⁷ ความรู้เบื้องต้นประกอบการฝึกอบรมวิชาว่าความ เล่ม 2. หน้า 5.

²⁸ ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3 - 4 (มาตรา 157 - 245) เล่ม 2. หน้า 10 - 11.

เรียกว่าฟ้องเคลือบคลุมถ้าจำเลยไม่ยกขึ้นต่อสู้ ศาลจะยกฟ้องเช่นคดีอาญาไม่ได้เพราะในคดีแพ่งฟ้องเคลือบคลุมไม่ใช่ปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2) ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ นอกจากการบรรยายการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิดแล้ว โจทก์ยังต้องบรรยายข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิดด้วย

คำว่า “เวลา” หมายความว่ารวมถึง เวลา วัน เดือน ปี ที่กระทำความผิด²⁹ มิไม่ได้หมายความว่าเฉพาะเวลากลางวันหรือกลางคืนในขณะที่เกิดเหตุเท่านั้น³⁰ สำหรับเวลาที่บรรยายในฟ้องก็เพียงแต่บรรยายว่าเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน³¹ และถ้าเป็นเวลากลางคืนต้องบรรยายว่าเป็นกลางคืนก่อนเที่ยงหรือกลางคืนหลังเที่ยง หรือระบุเวลาที่แท้จริงลงในฟ้องก็ได้

เวลากลางคืนก่อนเที่ยง หมายถึงเวลากลางคืนก่อนเที่ยงวันหรือเวลาตั้งแต่ 00.00 นาฬิกาถึงเวลาที่พระอาทิตย์ขึ้น ส่วนเวลากลางคืนหลังเที่ยง หมายถึงเวลากลางคืนหลังวันหรือเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกดินจนถึงเวลา 24.00 นาฬิกา การระบุเวลาในฟ้องให้ถูกต้องกับวันเกิดเหตุนับว่ามีความสำคัญพอสมควร เพราะแม้โจทก์ได้กล่าวถึงวันเวลาโดยครบถ้วนตามมาตรา 158 (5) แล้วก็ตาม แต่อาจทำให้ศาลยกฟ้องได้ในเหตุที่ว่าข้อเท็จจริงที่ได้ความต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องตามมาตรา 192

สถานที่ โจทก์ต้องบรรยายในฟ้องว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้นที่ไหนเพื่อให้จำเลยเข้าใจในข้อหาได้ดีซึ่งเขาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่ไหน และการระบุสถานที่ที่เกิดเหตุนั้นทำให้ศาลทราบได้ว่าคดีดังกล่าวอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลที่โจทก์ได้ยื่นคำฟ้องหรือไม่ โดยปกติในการบรรยายที่เกิดเหตุนั้นจะบรรยายเพียงกว้างๆ ว่าเกิดเหตุที่ไหน ถ้าเป็นต่างจังหวัด ตำบลอะไร อำเภออะไร หรือถ้าในกรุงเทพมหานครก็แขวงอะไร เขตอะไร ไม่จำเป็นจะต้องบรรยายโดยละเอียดถึงกับว่าเป็นบ้านเลขที่เท่าใด ซอยอะไร ถนนอะไร หน่วยเล็กที่สุดที่บรรยายในคำฟ้องคือตำบลหรือแขวง³² ในกรณีที่โจทก์ไม่ได้บรรยายสถานที่เกิดเหตุ จะทำให้เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ศาลอาจยกฟ้องได้ กลับกันกรณีที่โจทก์บรรยายสถานที่เกิดเหตุคลาดเคลื่อนหรือระบุไม่ชัดเจนแต่จำเลยยังเข้าใจได้ว่าตนเองได้กระทำความผิดที่ไหน ก็ยังถือว่าเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตามการระบุสถานที่เกิดเหตุแม้จะไม่ครบถ้วนทั้งสามหน่วยการปกครองอันได้แก่ ตำบล

²⁹ ประญา จิตรกรนทีกิจ. (2549). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*. หน้า 15.

³⁰ คงนิง ภาไชย ก. (2551). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*. หน้า 22.

³¹ มาตรา 1 (11) แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “กลางคืน” หมายความว่า เวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น

³² รวมคำบรรยายสำนักศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. เล่มเดิม. หน้า 172.

หรือแขวง อำเภอหรือเขต จังหวัด แต่ได้แสดงถึงสถานที่เกิดเหตุที่เกี่ยวข้องพอสมควรเท่าที่จะให้
จำเลยเข้าใจได้ว่าเป็นสถานที่ใดแล้วฟ้องของโจทก์ก็ใช้ได้³³

3) อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายจึงบังคับให้โจทก์กล่าวในฟ้องถึงตัวบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วย เหตุที่
กฎหมายบังคับให้บรรยายไว้ เพราะการกระทำความผิดทุกอย่างต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือสิ่งของ
ถ้าไม่มีบุคคลหรือสิ่งของมาเกี่ยวข้องการกระทำความผิดย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ เช่นในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น
โดยเจตนา ก็ต้องบรรยายฟ้องว่าฆ่าผู้ใด อาวุธที่ใช้ในการทำร้ายหรือในการฆ่าเป็นอาวุธอะไร เช่น
มีด ปืน ในกรณีเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ก็ต้องบรรยายฟ้องว่าเป็นทรัพย์อะไร เป็นทรัพย์ของผู้ใด
มีจำนวนมากน้อยแค่ไหน ราคาเท่าใด ในกรณีของบุคคลหรือสิ่งของที่เข้ามาเกี่ยวข้องนั้นอาจเข้ามา
เกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบความผิด เช่น การทำร้ายร่างกาย ตัวผู้ถูกทำร้ายหรือตัว
ผู้เสียหายเป็นองค์ประกอบความผิด โจทก์จะต้องบรรยายฟ้องให้ครบถ้วน หากโจทก์ไม่บรรยาย
ฟ้องให้ครบถ้วนถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ชอบด้วยมาตรา 158 เพราะเป็นการไม่ได้
บรรยายถึง “การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด” แต่หากบุคคลหรือสิ่งของที่เข้ามา
เกี่ยวข้องนั้นเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะที่ไม่ใช่องค์ประกอบความผิด เป็นเพียงเข้ามาเกี่ยวข้อง
เท่านั้นเช่นความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องเป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม บุคคลที่เข้ามา
เกี่ยวข้องมี 3 คนคือ ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายและบุคคลที่สาม

4) ต้องทำให้จำเลยเข้าใจในข้อหาได้ดี

การที่กฎหมายกำหนดให้โจทก์ต้องบรรยายคำฟ้องให้จำเลยเข้าใจในข้อหาได้ดี เพื่อเปิด
โอกาสให้จำเลยต่อสู้คดีได้ด้วยความเป็นธรรมและไม่หลงข้อต่อสู้ การบรรยายฟ้องที่ไม่สามารถทำ
ให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีเรียกว่า “ฟ้องเคลือบคลุม” หมายความว่า ฟ้องที่ทำให้จำเลยไม่น่าจะเข้าใจ
ได้ว่าตนถูกฟ้องว่ากระทำความผิดฐานใด หรือไม่ทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับการ
กระทำความผิด หรือไม่ทราบวัน เวลา สถานที่ที่กระทำความผิด ทำให้จำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้³⁴ ดังนั้นการ
บรรยายฟ้องต้องบรรยายการกระทำที่จำเลยได้กระทำความผิดตามที่ได้ความตามการสอบสวนและต้อง
ยืนยันว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายอย่างไร การบรรยายฟ้องต้องบรรยายให้ชัดเจนที่สุด ให้จำเลย
เข้าใจได้ดีว่าเขาได้กระทำอะไร อย่างไร และเป็นความผิดกฎหมายอย่างไร เพื่อให้จำเลยจะได้แก้
ฟ้องได้อย่างถูกต้อง³⁵

³³ คณิง ภาไชย ก. เล่มเดิม. หน้า 27.

³⁴ แหล่งเดิม. หน้า 35.

³⁵ คณิต ณ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 505.

สำหรับมาตรา 158 (5) วรรค 2 ในคดีหมิ่นประมาท โจทก์ก็ต้องบรรยายฟ้องตามมาตรา 158 (5) วรรค 1 โจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้ชัดเจนว่าจำเลยกล่าวอย่างไร ถ้าเป็นการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา เอกสาร ภาพวาด ภาพเขียน หรือสิ่งพิมพ์ ต้องนำสิ่งเหล่านี้แนบมาทำคำฟ้องด้วย และถ้าหากว่าถ้อยคำที่หมิ่นประมาทนั้นมีความหมายพิเศษ หรือเป็นถ้อยคำที่รู้กันอยู่เฉพาะท้องถิ่น หรือเป็นภาษาถิ่นก็ต้องระบุความหมายของถ้อยคำนั้นๆ ว่ามีความหมายอย่างไร เพราะภาษาถิ่นบางคำพูดคนอื่นอาจฟังแล้วเป็นหมิ่นประมาท แต่สำหรับในท้องถิ่นไม่ได้เป็นการหมิ่นประมาท

มาตรา 158 (6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด โจทก์มีหน้าที่ต้องกรอกบทมาตราในแบบฟอร์มหรือแบบพิมพ์คำขอทำฟ้องว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามกฎหมายใด มาตราใด เพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อกล่าวหาของโจทก์โดยชัดเจน การที่คดีอาญาจะต้องอ้างมาตราในกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดเนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” ทำให้เวลาฟ้องโจทก์ต้องอ้างบทกฎหมายมาให้ศาลเห็นว่าในขณะที่จำเลยกระทำความผิดนั้น การกระทำความผิดดังกล่าวผิดกฎหมายอะไร มาตราใด ซึ่งจะแตกต่างกับการฟ้องคดีแพ่งที่ไม่จำเป็นต้องอ้างตัวบทกฎหมายเพียงแต่บรรยายข้อเท็จจริงเนื้อหาที่พิพาทกันและมีคำขอให้ศาลบังคับให้จำเลยกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วแต่โจทก์

มาตรา 158 (7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียน หรือพิมพ์ฟ้อง โจทก์ต้องลงลายมือชื่อของตนเองในทำคำฟ้อง คำฟ้องที่ไม่ได้ลงลายมือชื่อโจทก์ คำฟ้องนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ พนักงานอัยการย่อมลงชื่อเป็นโจทก์ได้ ส่วนกรณีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนฟ้องแทนผู้เสียหาย ผู้เป็นโจทก์ต้องลงลายมือชื่อในฟ้องด้วยตนเองเสมอทนายความที่รับมอบอำนาจให้ยื่นฟ้องแทนไม่มีอำนาจลงลายมือชื่อแทนโจทก์ได้ แต่ผู้เสียหายไม่ว่าผู้เสียหายจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลมีสิทธิมอบอำนาจให้บุคคลอื่นฟ้องคดีอาญาแทนได้ ผู้รับมอบอำนาจมีอำนาจลงชื่อในคำฟ้องในฐานะเป็นโจทก์ได้ การที่โจทก์ต้องลงลายมือชื่อด้วยตนเองนั้นใช้บังคับเฉพาะในศาลชั้นต้นเท่านั้น ส่วนคำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกาและคำร้องต่างๆ กฎหมายไม่ได้กำหนดให้โจทก์ต้องลงลายมือชื่อด้วยตนเอง ทนายความผู้ได้รับมอบอำนาจสามารถลงลายมือชื่อแทนโจทก์ได้ แต่ในคดีแพ่งทนายความสามารถลงลายมือชื่อในคำฟ้องแทนโจทก์ได้ สำหรับ “ผู้เรียง” คือผู้ร่างคำฟ้อง ผู้เรียง ผู้เขียนหรือผู้พิมพ์ฟ้อง ต้องลงลายมือชื่อในฟ้องเช่นเดียวกัน

จากรายละเอียดมาตรา 158 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังที่ได้กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการบรรยายคำฟ้องเป็นสิ่งสำคัญที่พนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ฟ้องคดีต้องบรรยายคำฟ้องให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อมาตรา 158 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องเพื่อให้ถูกต้อง หรือยกฟ้องถ้าคำฟ้องนั้นขาดสาระสำคัญ หรือไม่ประทับฟ้องถ้าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามานั้น ไม่ได้ยื่นอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลที่โจทก์ยื่นฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161 แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าคำฟ้องที่โจทก์ยื่นฟ้องมาไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด โดยที่คำฟ้องไม่มีรายละเอียดหรือผิดพลาดเล็กน้อยตามมาตรา 158 (1), (2), (3), (4) ซึ่งเป็นรายละเอียดที่ไม่ใช่สาระสำคัญ ศาลสามารถสั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องที่ขาดตกบกพร่องให้มีความสมบูรณ์ตามหลักการมาตรา 158 ได้

ตามแนวทางกระบวนการยุติธรรมของไทย จะให้ความสำคัญต่อมาตรา 158 (5) ถ้าการบรรยายฟ้องเป็นการบรรยายฟ้องที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิดที่เป็นสาระสำคัญ จะถือว่าเป็นคำฟ้องนั้นขัดต่อมาตรา 158 (5) หรือเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยที่ศาลไม่สามารถสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดได้ตามมาตรา 161 เพราะการที่ศาลสั่งให้แก้ไขคำฟ้องได้ต้องเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น ซึ่งหากศาลมีคำสั่งยกฟ้องตามมาตรา 158 (5) ที่เป็นสาระสำคัญในฟ้องทำให้โจทก์ผู้ฟ้องไม่สามารถนำคดีกลับมาฟ้องใหม่ได้อีกหรือสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากถือว่าศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องในความผิดซึ่งได้ฟ้องแล้ว³⁶

หลักเกณฑ์การบรรยายฟ้องที่ให้ความสำคัญต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 (5) นั้น ผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีด้วยตนเองก็ยึดหลักการบรรยายฟ้องเฉกเช่นเดียวกับการบรรยายฟ้องของพนักงานอัยการ กล่าวคือ ราษฎรซึ่งเป็นผู้เสียหายจะบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบของความผิดตามที่กฎหมายได้บัญญัติเป็นความผิดไว้ ไม่มีรายละเอียดของข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา และบรรยายฟ้องให้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 กำหนดไว้เพียงเท่านั้น

³⁶ รวมคำบรรยายสำนักศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. เล่มเดิม. หน้า 169.

ตัวอย่างการบรรยายฟ้องที่ศาลตัดสินว่าเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายโดยพิจารณาจาก การบรรยายที่ครบองค์ประกอบของความผิดที่โจทก์ฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 988/2551³⁷ พนักงานอัยการ โจทก์บรรยายฟ้องว่า ร้อยตำรวจเอก ส. เป็นพนักงานสอบสวนในคดีที่ ต. ถูกจับกุมดำเนินคดีอาญา จำเลยเรียกและรับเงินจำนวน 5,000 บาท จาก ต. และ น. เพื่อเป็นการตอบแทนที่จำเลยจะจงใจร้อยตำรวจเอก ส. เจ้าพนักงานใน พนักงานสอบสวนในคดีดังกล่าว โดยวิธีอันทุจริตผิดกฎหมายเพื่อให้ร้อยตำรวจเอก ส. กระทำการ ในหน้าที่อันเป็นคุณแก่ ต. โดยการช่วยเหลือในทางคดี เพื่อให้ ต. หลุดพ้นจากความผิด เป็นการ บรรยายฟ้องให้เห็นถึงการกระทำและเจตนาของจำเลยว่าจำเลยเจตนาเรียกเอาเงินจากผู้เสียหายเป็น การตอบแทนในการที่จำเลยอ้างว่าจะจงใจเจ้าพนักงานไม่ให้ดำเนินคดีแก่ ต. และปล่อยตัวให้หลุด พ้นจากคดีอาญา ถือได้ว่าเป็นการบรรยายฟ้องครบองค์ประกอบแห่งความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 143 แล้ว ส่วนการที่จำเลยไปติดต่อหรือจงใจเจ้าพนักงาน โดยวิธีใด หรือเจ้าพนักงาน จะกระทำการใดอันเป็นการช่วยเหลือ ต. ก็มีองค์ประกอบแห่งความผิดอันต้องบรรยายมาในฟ้อง ฟ้องของโจทก์จึงชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 (5) แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3127/2551³⁸ คำฟ้องพนักงานอัยการ โจทก์ได้บรรยายว่า ความ จริงจำเลยเห็น ส. เป็นคนร้าย แต่จำเลยมาเบิกความเท็จในการพิจารณาคดีอาญาว่า ส. มิใช่คนร้าย อันเป็นการบรรยายถึงความเท็จและความจริงเป็นอย่างไรแล้ว แม้โจทก์มิได้บรรยายรายละเอียด ว่าข้อความอันเป็นเท็จที่จำเลยเบิกความเป็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร แต่โจทก์ได้บรรยายถึงข้อที่ว่า ส. ต้องหาว่าร่วมกันฆ่าผู้ตาย กับ ส. เป็นคนร้ายที่ใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายและจำเลยอันเป็นข้อสำคัญ ในคดี เมื่อความจริงจำเลยเห็น ส. เป็นคนร้ายที่ใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายและจำเลย แล้วจำเลยเบิกความ ว่าจำเลยไม่ทราบว่าเป็นคนร้ายเป็นใคร และ ส. มิใช่คนร้าย คำเบิกความของจำเลยตามที่โจทก์ฟ้องย่อม เป็นข้อสำคัญในคดีที่เข้าใจได้ในตัวเอง ฟ้องโจทก์ดังกล่าวมีรายละเอียดพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลย เข้าใจข้อหาได้ดี จึงเป็นฟ้องที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3915/2551³⁹ พนักงานอัยการ โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเข้าไปใน ห้องนอนของผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งเป็นภริยาของผู้เสียหายที่ 1 ขณะผู้เสียหายที่ 2 กำลังนอนหลับอยู่ จำเลยกระทำอนาจารผู้เสียหายที่ 2 อายุ 15 ปีเศษ ซึ่งมีภริยาจำเลยโดยใช้กำลังประทุษร้ายกอด ปล้ำ ลูบคลำร่างกายของผู้เสียหายที่ 2 และพยายามถอดเสื้อผ้าของผู้เสียหายที่ 2 ที่สวมใส่อยู่ออก และใช้อาวุธปืนบังคับขู่เจ็ญเพื่อจะข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายที่ 2 โดยผู้เสียหายที่ 2 อยู่ในภาวะที่

³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 988/2551. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 61.

³⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3127/2551. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 82.

³⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3915/2551. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 24.

ไม่สามารถขัดขึ้นได้ ฟ้องของโจทก์ในความผิดฐานกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีโดยใช้กำลังประทุษร้าย ได้บรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีแล้ว ส่วนที่จำเลยจะกระทำอนาจารอย่างไรและบริเวณใดของร่างกายกับจำเลยดูบลคำร่างกายผู้เสียหายที่ 2 อย่างไร เป็นเพียงรายละเอียดซึ่งโจทก์สามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา ฟ้องโจทก์จึงชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10854/2553⁴⁰ ความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ตามลักษณะของความผิด ไม่อาจทราบได้ว่าทรัพย์ที่จำเลยทั้งสองจะลักเป็นทรัพย์อะไรและมีมูลค่าเพียงใดเพราะจำเลยทั้งสองเพียงแต่ลงมือกระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังไม่ได้อาทรัพย์ไป ดังนั้น การที่พนักงานอัยการ โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันบุกรุกเข้าไปในห้องพักอาศัยอันเป็นเคหสถานของโรงแรมที่เป็นที่เกิดภัยพิบัติคลื่นยักษ์พัดถล่มเพื่อลักทรัพย์สินของโรงแรมและนักท่องเที่ยวที่เก็บรักษาไว้ในห้องพัก จำเลยทั้งสองลงมือกระทำความผิดแล้วแต่กระทำไปไม่ตลอดเพราะมีผู้พบเห็นและเข้าขัดขวาง จึงไม่อาจลักทรัพย์สินของผู้อื่นไปได้สำเร็จ ฟ้องโจทก์จึงเป็นการบรรยายครบถ้วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) แล้ว เพียงแต่ไม่ได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์ที่จำเลยทั้งสองพยายามลักเท่านั้น แต่เมื่ออ่านคำฟ้องโดยตลอดแล้วย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันพยายามลักทรัพย์ของผู้อื่น ฟ้องโจทก์จึงระบุข้อเท็จจริงรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลและสิ่งของพอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยทั้งสองเข้าใจข้อหาได้ดีและต่อผู้คดีได้ หากจำต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จำเลยทั้งสองพยายามลักทรัพย์ไม่

ตัวอย่างคำฟ้องที่ศาลตัดสินว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2737/2517⁴¹ พนักงานอัยการ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147, 157 ฟ้องข้อก. บรรยายว่า จำเลยมีหน้าที่ควบคุมดูแลจัดการเก็บรักษาการบัญชีรับจ่ายและรักษาเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ในระหว่างวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2513 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2514 เป็นเวลาถึง 1 ปี 7 เดือน จำเลยได้บังอาจยกยอกเบียดบังเอาเงินจำนวน 11,726.39 บาท ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ไป โจทก์นำสืบว่างบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์มี 5 งบ เงินที่ฟ้องว่าจำเลยยกยอกนี้เป็นเงินในงบเร่งรัดพัฒนาชนบท และเกิดจากการที่จำเลยยกยอกเงินตามบัญชีเงินสดเกินหรือขาดไป รวม 22 รายการ แต่โจทก์มิได้บรรยายรายละเอียดที่เป็นสาระสำคัญว่าเป็นเงินงบใด และแต่ละครั้งเป็น

⁴⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10854/2553. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 144.

⁴¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2737/2517. เนติบัณฑิตยสภา. หน้า 4545.

จำนวนเท่าใด และเมื่อใด ดังนี้จำเลยไม่อาจเข้าใจข้อหาเกี่ยวกับเงินที่จำเลยต้องหาว่าชัยกออก ไม่อาจ
แก้ข้อหาได้ถูกต้องย่อมเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ฟ้องข้อนี้จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญามาตรา 158

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1381/2533⁴² คดีนี้พนักงานอัยการ โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 29
มีนาคม 2527 เวลากลางวัน จำเลยได้เบิกความเท็จต่อศาลอาญา ในการพิจารณาคดีอาญาของศาล
จังหวัดกาญจนบุรี หมายเลขคำที่ 2698/2526 และหมายเลขคำที่ 2699/2526 ระหว่างพนักงานอัยการ
จังหวัดกาญจนบุรี โจทก์ นายพิรพงษ์ เจียรวิโรภาส จำเลย ฐานความผิดร่วมกันทำเหมืองแร่โดย
ไม่ได้รับประทานบัตรชั่วคราวหรือประทานบัตร ซึ่งส่งประเด็นมาสืบพยานโจทก์ที่ศาลอาญา โดย
บรรยายรายละเอียดข้อความทั้งสิ้นที่จำเลยเบิกความ กับความจริงที่ตรงกันข้ามกับคำเบิกความของ
จำเลยนั้นเป็นอย่างไร และว่าคำเบิกความของจำเลยเป็นข้อสำคัญในคดี แต่คดีที่จำเลยเบิกความเท็จ
นั้นประเด็นสำคัญของคดีคือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดของนายพิรพงษ์จำเลยคดีนั้นมี
อย่างไร โจทก์มิได้บรรยายไว้ ถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้บรรยายฟ้องให้เห็นว่าคำเบิกความของจำเลยเป็น
ข้อสำคัญในคดีอย่างไร ฟ้องของโจทก์จึงไม่ได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างจำเลยใดกระทำผิด
พอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี เป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญามาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5176/2552⁴³ ตามคำฟ้องของพนักงานอัยการ โจทก์ไม่ปรากฏ
ข้อความว่า บิลเงินสดที่จำเลยปลอมเป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่ง
สิทธิ อันเป็นนิยามของคำว่า เอกสารสิทธิ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1 (9) แม้โจทก์จะ
ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 265 ด้วยก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ไม่ได้บรรยาย
ฟ้องว่าบิลเงินสดเป็นเอกสารสิทธิถือได้ว่าคำฟ้องของโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่
อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารสิทธิปลอมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญามาตรา 158 (5) การกระทำของจำเลยตามที่โจทก์บรรยายมาในฟ้อง จึงไม่เป็นความผิด
ฐานปลอมและใช้เอกสารสิทธิปลอมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 265 และมาตรา 268 วรรค
แรกประกอบมาตรา 265

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1809/2554⁴⁴ การกระทำความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงาน
ท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 66 ทวิต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงาน
ท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้จำเลยรื้อถอนอาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 42

⁴² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1381/2533. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 160.

⁴³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5176/2552. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 193.

⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1809/2554. สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 194.

ก่อน กล่าวคือกรณีแรกอาคารที่จำเลยก่อสร้างนั้นสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้ แต่จำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารพ.ศ. 2522 มาตรา 41 กรณีที่สองอาคารที่จำเลยก่อสร้างไม่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งให้จำเลยรื้อถอนแล้วจำเลยไม่ปฏิบัติตาม ความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น ข้อเท็จจริงที่ว่าอาคารก่อสร้างดัดแปลงโดยผิดกฎหมายสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้หรือไม่ จึงเป็นสาระสำคัญที่ต้องบรรยายมาในฟ้อง เพราะเป็นเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากใช่เป็นเพียงรายละเอียดที่โจทก์สามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณาไม่ เมื่อโจทก์มิได้บรรยายในฟ้อง ฟ้องโจทก์จึงไม่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 (5)

2.5 บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้อง

ศาลเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐที่ใช้อำนาจตุลาการพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งผู้ถูกร้องโทษแก่บุคคลใด ศาลต้องมีความเป็นอิสระ 2 ประการ⁴⁵คือ ศาลต้องมีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ไม่อยู่ภายใต้คำสั่งของบุคคลหรือองค์กรใด และต้องทำหน้าที่โดยปราศจากความกลัวที่อาจจะได้รับผลร้ายในภายหลัง และต้องประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดีซึ่งจำต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณีทั้งจำต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติเช่นนี้อย่างเคร่งครัดครบถ้วน⁴⁶ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อศาล ศาลจำต้องมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นและเป็นกลางในการค้นหาความจริงแท้ของเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่จำเลยโดยฟังคำเนืองถึงสิทธิและเสรีภาพของจำเลยควบคู่กันไป ศาลไม่สามารถดำเนินการใดๆ ถ้าหากการดำเนินการนั้นไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลยเกินกว่าสมควร หากศาลไม่มีความกระตือรือร้นหรือวางเฉยในการค้นหาความจริง ศาลย่อมไม่ได้มาซึ่งความจริงอันใกล้เคียงกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น

การดำเนินคดีอาญาชั้นประทับฟ้อง เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลโดยตรงไม่ว่าเป็นการตรวจฟ้องหรือการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลพึงมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างกระตือรือร้นตั้งแต่ชั้นประทับฟ้องเช่นเดียวกับชั้นพิจารณา เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยตั้งแต่ต้นกระบวนการยุติธรรมเพื่อเป็นหลักประกันให้กับประชาชนว่าเขาจะได้รับความเป็นธรรม

⁴⁵ คณิต ฌ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 86.

⁴⁶ ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ หมวด 1 อุดมการณ์ของผู้พิพากษา ข้อ 1.

2.5.1 บทบาทศาลในการตรวจฟ้อง

มาตรา 161 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติไว้ว่า “ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง”

ศาสตราจารย์คณิง ภาไชย⁴⁷ “คำฟ้องที่ไม่ถูกต้องในที่นี้ไม่หมายความเฉพาะคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามแบบดังที่ระบุไว้ในมาตรา 158 เท่านั้น แต่หมายความรวมถึงความไม่ถูกต้องในการดำเนินการกระบวนพิจารณาของโจทก์ด้วย เช่น โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลซึ่งไม่มีอำนาจชำระคดีนั้น เป็นต้น

อาจารย์ปริญญา จิตรการนทีกิจ⁴⁸ “ฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมายคือฟ้องที่ไม่เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158, 159, 160”

ศาสตราจารย์พิศิษฐ์ เทศะบำรุง⁴⁹ “ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้รับฟ้อง โจทก์ไว้พิจารณา เช่น รับไว้เพื่อไต่สวนมูลฟ้องในกรณีที่ราษฎรเป็น โจทก์ หรือประทับรับฟ้องไว้พิจารณาในกรณีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ ศาลมีอำนาจที่จะตรวจพิจารณาคำฟ้องนั้นเสียก่อนว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เช่น คำฟ้องโจทก์ชอบตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 158 หรือไม่ ศาลมีอำนาจพิจารณาหรือไม่ หรือฟ้องนั้นขาดอายุความ”

อาจารย์ธานีศ เกศพิทักษ์⁵⁰ “ฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมายคือ กรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้วปรากฏว่าคำฟ้องที่ยื่นนั้น โจทก์กระทำไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลที่ยื่นฟ้องตามมาตรา 157 หรือกระทำไม่ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 158 (1) – (7) และมาตรา 159, 160”

การตรวจฟ้องเป็นหน้าที่ของศาลไม่ว่าจะเป็นคำฟ้องของผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องเองหรือคำฟ้องของพนักงานอัยการ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการถ่วงดุลคดีเบื้องต้นว่าสมควรรับฟ้องเข้าสู่ชั้นพิจารณาของศาลหรือไม่ ในการตรวจฟ้องศาลจะพิจารณาว่าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามาสู่ศาลนั้นมีรายละเอียดที่ครบถ้วนตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 กำหนดไว้หรือไม่ หรือเพื่อพิจารณาว่าคำฟ้องนั้นอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลหรือไม่ หรือเพื่อพิจารณาว่าคำฟ้องสามารถทำให้จำเลยเข้าใจในข้อหาได้ดีหรือไม่ หากผลการตรวจคำฟ้องปรากฏว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ศาลมีอำนาจสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งคือ สั่ง

⁴⁷ คณิง ภาไชย ก เล่มเดิม. หน้า 57.

⁴⁸ ปริญญา จิตรการนทีกิจ. เล่มเดิม. หน้า 29 - 30.

⁴⁹ พิศิษฐ์ เทศะบำรุง. (2544). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2*. หน้า 27.

⁵⁰ ธานีศ เกศพิทักษ์. เล่มเดิม. หน้า 142.

ให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง สั่งยกฟ้องหรือสั่งไม่ประทับฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ว. 1

สำหรับการตรวจฟ้องของศาล แยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณีคือ

2.5.1.1. การตรวจฟ้องตามรูปแบบของคำฟ้อง เป็นการตรวจคำฟ้องว่าคำฟ้องนั้นถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (1) - (4) และ มาตรา 158 (7) หรือไม่

จากที่ได้กล่าวไว้แล้วในลักษณะการบรรยายฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (1) - (4) และ มาตรา 158 (7) เป็นรายละเอียดที่โจทก์ต้องกรอกตามแบบพิมพ์หรือแบบฟอร์มของศาล ส่งผลให้ในทางปฏิบัติไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อการบรรยายฟ้องของโจทก์ ความผิดพลาดในการบรรยายฟ้องในส่วนนี้จึงเกิดขึ้นน้อย แต่อย่างไรก็ดีถ้าเกิดความผิดพลาดขึ้นในส่วนนี้ ต้องถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายในข้อผิดพลาดที่เป็นข้อปลีกย่อย เล็กๆ น้อยๆ ศาลสามารถมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องดังกล่าวให้เป็นคำฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมายได้

แต่กรณีที่โจทก์นำคดีมาขึ้นฟ้องต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีหรือที่เรียกว่า “ฟ้องผิดเขตอำนาจศาล” ศาลไม่สามารถสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องได้ ศาลต้องมีคำสั่งยกฟ้องหรือสั่งไม่ประทับฟ้อง หรือสั่งคืนคำฟ้องให้โจทก์นำคำฟ้องไปยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีในคดี⁵¹ ได้¹ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งยกฟ้องเพราะเหตุแห่งการยื่นฟ้องเป็นการยื่นฟ้องต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดี โจทก์สามารถนำคดีไปฟ้องใหม่ได้ ไม่เป็นการฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) เพราะศาลยังมีคดีมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

ส่วนกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (7) คำฟ้องที่ไม่ได้ลงลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง ถือเป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเช่นกัน ศาลสามารถมีคำสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ได้ เนื่องจากเป็นความบกพร่องเล็กน้อย อีกทั้งยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1564/2546⁵² ได้วางหลักกฎหมายไว้ดังนี้

ก. คำฟ้องที่เพียงปรากฏชื่อผู้เรียงและผู้พิมพ์ฟ้อง แต่ไม่มีลายมือชื่อโจทก์ ย่อมไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (7)

ข. แม้เป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยมาตรา 158 (7) ศาลมีคำสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องได้ตามมาตรา 161

⁵¹ ธานิศ เกศวพิทักษ์. เล่มเดิม. หน้า 143.

⁵² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1564/2546. เนติบัณฑิตยสภา. หน้า 1201.

ค. ปัญหาเรื่องฟ้องไม่ลงลายมือชื่อของโจทก์ ซึ่งไม่ชอบด้วยมาตรา 158 (7) เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลสามารถหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยได้เองโดยไม่ต้องมีการร้องขอ

ง. มาตรา 161 หาได้เป็นบทบัญญัติซึ่งมิได้กำหนดระยะเวลาให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องให้ถูกต้องเสียเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุดไม่

แต่ถ้าศาลมีคำสั่งยกฟ้องในกรณีที่คำฟ้องไม่ชอบด้วยมาตรา 158 (7) โจทก์สามารถนำคำฟ้องนั้นไปยื่นฟ้องใหม่ได้ ไม่เป็นการฟ้องซ้ำตามมาตรา 39 (4) เพราะศาลยังมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องเช่นเดียวกับการสั่งยกฟ้องของศาลในกรณีที่ยื่นคำฟ้องต่อศาลที่ไม่เขตอำนาจในการพิจารณาคดีหรือฟ้องผิดศาล

2.5.1.2. การตรวจฟ้องตามเนื้อหาของคำฟ้อง ศาลพิจารณาว่าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามาสู่ศาลเป็นคำฟ้องที่มีการบรรยายฟ้องตามมาตรา 158 (5) ครบถ้วนหรือไม่ คือคำฟ้องได้มีการบรรยายการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีหรือไม่ ซึ่งการบรรยายฟ้องตามมาตรา 158 (5) ถือเป็นสาระสำคัญของคำฟ้องอย่างยิ่ง โจทก์ต้องบรรยายข้อเท็จจริงที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดให้ครบถ้วนองค์ประกอบความผิดในความผิดฐานนั้นๆ ทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน หากปรากฏว่าคำฟ้องนั้นมิได้บรรยายให้ถูกต้องครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิดสำหรับฐานความผิดที่โจทก์ได้ฟ้อง ถือเป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการขาดตกบกพร่องในข้อที่เป็นสาระสำคัญยิ่งในคำฟ้อง ศาลไม่สามารถสั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องได้ นอกจากเสียว่ามีคำสั่งให้ยกฟ้องเท่านั้น

คำสั่งยกฟ้องเพราะเหตุแห่งการบรรยายฟ้องที่ไม่ครบถ้วนตามองค์ประกอบของความผิด มีผลทำให้คดีอาญาระงับ โจทก์ไม่สามารถนำคดีไปฟ้องใหม่ได้ เพราะถือว่าศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแล้ว ถ้าโจทก์นำคดีไปฟ้องใหม่ถือเป็นการฟ้องซ้ำตามมาตรา 39 (4)

กรณีที่การบรรยายฟ้องมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดในเรื่องของ “วัน เวลา หรือสถานที่ที่จำเลยได้กระทำความผิด” แต่ต้องมีใช้คำฟ้องที่บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบของความผิด ก็จัดเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 158 (5) ศาลต้องพิพากษายกฟ้อง อย่างไรก็ตามศาลสามารถมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องให้ถูกต้องตามกฎหมายได้ตามมาตรา 161 เว้นแต่จะทำให้จำเลยหลงข้อต่อสู้ ก็ไม่สามารถสั่งให้แก้ไขฟ้องได้

ทางปฏิบัติของศาลการตรวจคำฟ้องศาลจะพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 18, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (4), 5, 6, 28, 22, 23, 24,

158, 161 และคว่าบรรยายฟ้องตรงกับมาตราที่ขอให้ลงโทษท้ายฟ้องหรือไม่ และตรวจลายมือชื่อโจทก์ในคำฟ้องด้วย ทนายความไม่มีอำนาจลงชื่อเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญา⁵³

จากการตรวจคำฟ้องของศาลทำให้ทราบว่า คำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลจะมีคำสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องได้ต้องเป็นการแก้ไขในคำฟ้องที่มีการบรรยายฟ้องครบถ้วนตามมาตรา 158 (5) มาตั้งแต่ต้นเพียงขาดตกบกพร่องเล็กน้อย หรือขาดรายละเอียดบางประการที่ไม่เป็นสาระสำคัญ และไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี อาทิเช่น ฟ้องไม่มีเวลาที่จำเลยได้กระทำความผิด ศาลสั่งแก้ฟ้องได้ กลับกันถ้าหากคำฟ้องที่บรรยายขาดองค์ประกอบของความผิดถือเป็นฟ้องที่ขาดสาระสำคัญของความผิด ไม่อาจลงโทษจำเลยและศาลไม่อาจสั่งให้แก้ฟ้องตามมาตรา 161 ได้⁵⁴ ศาลต้องมีคำสั่งยกฟ้องเท่านั้น ส่วนคำสั่งไม่ประทับฟ้องอาจเป็นในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้แก้ฟ้องแล้ว โจทก์ไม่ทำตามคำสั่ง หรือศาลไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้น⁵⁵ หรือหากปรากฏว่าคำฟ้องเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์ ศาลต้องดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องเป็นขั้นต่อไป

2.5.2. บทบาทศาลในการไต่สวนมูลฟ้อง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (12) บัญญัติว่า “การไต่สวนมูลฟ้อง หมายความว่าถึงกระบวนไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา” จากความหมาย การไต่สวนมูลฟ้องเป็นหน้าที่ของศาลที่จะวินิจฉัยมูลคดีที่โจทก์ไม่ว่าจะเป็นรายฎหรือพนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อศาล ซึ่งกระบวนไต่สวนมูลฟ้องเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยการไต่สวนมูลฟ้องนั้นจะต้องผ่านกระบวนการตรวจฟ้องตามมาตรา 161 และต้องเป็นคำฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมายด้วย

2.5.2.1 ลักษณะการไต่สวนมูลฟ้อง

การไต่สวนมูลฟ้องเป็นมาตรการกั้นกรองคดีของโจทก์ก่อนคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ไม่ว่าคดีที่เข้ามาสู่ศาลจะยื่นฟ้องโดยรายฎซึ่งเป็นผู้เสียหาย หรือพนักงานอัยการก็ตาม ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องทั้งสิ้น โดยการไต่สวนมูลฟ้อง คือการที่โจทก์นำพยานหลักฐานมาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาเพื่อให้ศาลเห็นว่าคดีที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยเป็นคดีที่มีมูลเพียงพอที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป โดยการนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพียงแต่การนำสืบพยานหลักฐานไม่

⁵³ คู่มือตุลาการ ภาคปฏิบัติเกี่ยวกับคดีแพ่ง คดีอาญา คดีล้มละลาย. หน้า 374.

⁵⁴ ชานิศ เกศพิทักษ์. เล่มเดิม. หน้า 13.

⁵⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ข. (2552). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง ฉบับคำอธิบายย่อและเอกสารอ้างอิงเรียงมาตรา*. หน้า 288.

ต้องนำพยานหลักฐานทั้งหมดเข้าสืบจนปราศจากสิ้นความสงสัยเฉกเช่นเดียวกับชั้นพิจารณาคดีของศาล

2.5.2.2 วัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้อง

ศาสตราจารย์คณิง ภาไชย อธิบายว่า เพื่อให้ศาลได้พิจารณารูปคดีในเบื้องต้นของโจทก์ก่อนว่ามีมูลเพียงพอที่ศาลควรรับคดีนั้นไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งหรือความเข้าใจผิดของโจทก์ที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายบางประการ เช่นฟ้องของโจทก์อาจไม่มีมูลเป็นความผิดทางอาญาแต่เป็นเพียงความรับผิดชอบทางแพ่ง หรือมีมูลเป็นความผิดแต่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอันใดเลยที่จะแสดงว่าจำเลยนี้เป็นผู้กระทำผิด หากศาลรับฟ้องไว้พิจารณาไปเลยอาจทำความเดือดร้อนและเป็นภาระแก่จำเลยโดยไม่จำเป็น⁵⁶

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร อธิบายว่า โดยที่การประทับฟ้องกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคล กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ศาลดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องก่อนการประทับฟ้องได้ ในกรณีราษฎรเป็นโจทก์จำเป็นต้องกระทำเสมอเพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ศาลจะสั่งประทับฟ้องโดยไม่มี การไต่สวนมูลฟ้องไม่ได้ แต่กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์เนื่องจากคดีได้ผ่านการสอบสวนมาแล้วศาลจึงอาจละเสียได้⁵⁷

ศาสตราจารย์พิศิษฐ์ เทชะบำรุง อธิบายว่า ในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลจะต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงในเบื้องต้นว่า กรณีข้อกล่าวหาของโจทก์ตามฟ้องนั้นมีมูลพอที่จะรับไว้พิจารณาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 167 ทั้งนี้ ก็เพราะกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง ก่อนฟ้องไม่ได้มีการสอบสวนในความผิดตามข้อกล่าวหาซึ่งได้ฟ้องจำเลยดังเช่นกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามที่กฎหมายบังคับไว้ในมาตรา 120 ว่าคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง จะต้องมีการสอบสวนในความผิดซึ่งได้ฟ้องนั้นเสียก่อน การที่บทบัญญัติของกฎหมายบังคับให้มีการไต่สวนมูลฟ้องกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ก่อนประทับรับฟ้องไว้พิจารณา ก็เพื่อที่จะป้องกันมิให้ราษฎรซึ่งไม่ใช่เป็นผู้เสียหายกลั่นแกล้งฟ้องร้องผู้หนึ่งผู้ใดเป็นคดีอาญาโดยไม่มีมูลความจริง เพราะในคดีอาญาหากศาลมีคำสั่งประทับรับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว จำเลยจะตกอยู่ภายใต้อำนาจและการควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณาคดีในศาล เว้นแต่จำเลยจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัวจากศาล⁵⁸

อาจารย์ธานีศ เกศพิทักษ์ อธิบายว่า การไต่สวนมูลฟ้องนั้นเพื่อให้ศาลได้ไต่สวนพยานหลักฐานโจทก์ในเบื้องต้นเสียก่อนว่า คดีอาญาที่โจทก์นำมาขึ้นฟ้องจำเลยต่อศาลนั้น โจทก์มี

⁵⁶ คณิง ภาไชย. เล่มเดิม. หน้า 79.

⁵⁷ คณิต ฒ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 523 - 524.

⁵⁸ พิศิษฐ์ เทชะบำรุง. เล่มเดิม. หน้า 30 - 31.

พยานหลักฐานเบื้องต้นเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นพิจารณาได้หรือไม่ หากผลการไต่สวนมูลฟ้องปรากฏว่าคดีมีมูล ศาลก็จะได้มีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระทงที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูลก็จะพิพากษายกฟ้องไปตามมาตรา 167 เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะไม่ถูกโจทก์กลับแก้ล้างฟ้องร้อง ต้องเดือดร้อนทุกข์ยากไปโดยไม่สมควร⁵⁹

จากคำอธิบายดังกล่าวสามารถสรุปวัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้องได้ 3 ประการคือ⁶⁰

(1) เป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มิให้ตกเป็นจำเลยในคดีอาญาโดยไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลย

(2) เป็นการป้องกันการกลับแก้ล้างมิให้มีการฟ้องร้องคดีได้โดยปราศจากพยานหลักฐานที่จะยืนยันว่าคดีมีมูล

(3) เป็นการป้องกันมิให้คดีขึ้นสู่ศาลโดยไม่จำเป็น

2.5.2.3 ประเภทของการไต่สวนมูลฟ้อง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 บัญญัติว่า “ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้วให้ศาลจัดการดังต่อไปนี้

(1) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)

(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”

ก. คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลสามารถใช้ดุลพินิจว่าจะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีก็ได้ กฎหมายไม่ได้บังคับให้ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องอย่างเช่นในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีด้วยตนเองเนื่องจากการที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลนั้นจะต้องมีการสอบสวนของพนักงานสอบสวนก่อน ตามมาตรา 120 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ถือเป็นเงื่อนไขของการฟ้องร้องคดีของพนักงานอัยการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องต้องผ่านการกลับกรองของพนักงานสอบสวนประกอบกับการใช้ดุลพินิจการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการมาแล้วหนึ่งขั้นตอน ทำให้ศาลมีความเชื่อมั่นว่าคดีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องมาน่าจะมีความจริงเพียงพอ

⁵⁹ ธานิส เกศวพิทักษ์. เล่มเดิม. หน้า 105.

⁶⁰ คำพล เอกทนต์. เล่มเดิม. หน้า 8.

แก่การประทับฟ้อง ศาลจึงไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินการไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งในทางปฏิบัติจะพบเสมอว่าในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ศาลจะไม่ดำเนินการไต่สวนมูลฟ้อง เพราะศาลเชื่อถือการทำงาน of พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวน ศาลจะประทับฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องโดยไม่มีการไต่สวนมูลฟ้องเสมอ ในทางกลับกันถ้าศาลเห็นสมควรว่าควรมีการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง หากศาลเห็นว่าการทำงานของพนักงานอัยการขาดความน่าเชื่อถือและความรับผิดชอบ โดยพิจารณาจากสถิติยกฟ้องในข้อเท็จจริง กล่าวคือถ้ามีการยกฟ้องคดีของพนักงานอัยการแห่งท้องที่มีจำนวนมาก ศาลก็สามารถมีคำสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้⁶¹

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรค 1 และวรรค 2 บัญญัติว่า “ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้วให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้ชัดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การให้ศาลจรรยาานไว้ และดำเนินการต่อไป จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายความมาช่วยเหลือ” จากบทบัญญัติของกฎหมายถ้าเป็นกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดี จำเลยมีสิทธิตามกฎหมายทุกประการเนื่องจากจำเลยมีฐานะเป็นจำเลยก่อนที่ศาลจะประทับฟ้อง และศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องต่อหน้าจำเลยจะไต่สวนมูลฟ้องกลับหลังอย่างกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ไม่ได้เพราะกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้นจำเลยต้องมาศาลหรือถูกคุมตัวมาศาล เว้นแต่จำเลยจะเป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจศาลแล้ว⁶²

ข. คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดี หมายถึงคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง ต้องเป็นราษฎรที่มีสิทธิฟ้องร้องคดีอาญาตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือราษฎรผู้นั้นต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง หรือที่เรียกว่าเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง และรวมถึงบุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 โดยผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องคดีได้ทุกคดีไม่ว่าจะเป็นความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดต่อแผ่นดินก็ตาม เมื่อปรากฏว่าผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องร้องคดีอาญาด้วยตนเอง กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องในทุกคดี เป็นการกลั่นกรองมูลคดีก่อนที่ศาลจะทำการ

⁶¹ คณิต ฌ นคร ง. (2544, มกราคม - มิถุนายน). “บทบาทของศาลในคดีอาญา.” *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิต*, 1, 1. หน้า 62.

⁶² ธานิส เกศวพิทักษ์. เล่มเดิม. หน้า 105.

ประทับรับฟ้องไว้พิจารณาพิพากษาคดี ถึงแม้ว่าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามาจะชอบด้วยกฎหมายแล้วก็ตาม สาเหตุที่กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีราษฎรเป็นโจทก์สืบเนื่องมาจาก คดีที่ราษฎรเป็นผู้เสียหายยื่นฟ้องไม่ได้ผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการสั่งฟ้อง ของพนักงานอัยการ (การกลั่นกรองจากเจ้าพนักงาน) จึงไม่มีความน่าเชื่อถือว่าคดีนั้นมีมูลเพียงพอ ให้ศาลประทับฟ้องหรือไม่ กอปรกับศาลต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนว่าราษฎรผู้ซึ่งเป็นโจทก์ นั้นเป็นผู้เสียหายแท้จริงเพียงใด หรือเพียงแต่ต้องการกลั่นแกล้งจำเลยโดยใช้ศาลเป็นเครื่องมือ เท่านั้น กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นภาระหน้าที่ของศาลที่ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีที่ราษฎร เป็นโจทก์ก่อนประทับฟ้อง เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลย หากศาลใช้ดุลพินิจประทับฟ้อง ทันทีโดยไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ถือว่าเป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย ศาลต้องมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องก่อน แล้วถึงดำเนินการ พิจารณาพิพากษาคดีต่อไปได้ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 162 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาว่าด้วยการไต่สวนมูลฟ้องเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ของประชาชน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 165 วรรค 3 บัญญัติว่า “ในคดีราษฎร เป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับ แจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องโดยตั้งทนายให้ซักค้านพยาน โจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มาแต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถาม คำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น” จากบทบัญญัติ ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์เป็นเรื่องระหว่างศาลกับ โจทก์เท่านั้น ส่วนจำเลยกฎหมายกำหนดไว้ว่ายังไม่มีความเป็นจำเลยทำให้จำเลยยังไม่มีสิทธิต่อสู้ คดีกับโจทก์แต่ไม่ตัดสิทธิของจำเลยที่จะตั้งทนายความมาซักค้านพยานโจทก์ และศาลสามารถทำ การไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้

2.5.2.4 ผลของการไต่สวนมูลฟ้อง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 167 บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏว่าคดีมี มูลให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระธงที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูลให้พิพากษายกฟ้อง” เมื่อ ศาลได้ทำการไต่สวนมูลฟ้องแล้ว คดีที่มูลศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาเฉพาะกระธงที่มีมูลเท่านั้น ส่วนคดีที่ไม่มีมูลศาลจะพิพากษายกฟ้องตามมาตรา 167 ซึ่งการพิพากษายกฟ้องผลก็คือคำสั่งยก ฟ้อง ทำให้การไต่สวนมูลฟ้องและการสั่งยกฟ้องเป็นอำนาจของผู้พิพากษาคนเดียวตามธรรมนูญ ศาลยุติธรรมมาตรา 22 (2)

บทที่ 3

บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องของต่างประเทศ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดของการดำเนินคดีอาญาต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของจำเลยเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าจะเป็นชั้นประทับฟ้องที่เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลที่ทำการกลั่นกรองคดีก่อนนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลก็ต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของจำเลยเช่นเดียวกัน ในบทนี้เป็นการศึกษาถึงการกลั่นกรองคดีของศาลต่างประเทศในชั้นประทับฟ้องที่ใช้ระบบกฎหมายแตกต่างกันคือ กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ กับกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ มีหลักเกณฑ์ในการประทับฟ้องแตกต่างกันอย่างไร พิจารณาได้ดังนี้

3.1 บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เป็นระบบกฎหมายที่ประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบและรวมถึงประเทศที่เป็นเครือจักรภพอังกฤษเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นระบบที่มีการพิจารณาคดีแบบการต่อสู้โดยมีคู่ความ 2 ฝ่ายคือฝ่ายโจทก์กับฝ่ายจำเลย ส่วนผู้พิพากษาในระบบนี้จะเน้นความเป็นกลาง บทบาทของศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงมีน้อยหรือเรียกว่าระบบปรบึกษา¹ คือคู่ความทั้งสองฝ่ายจะนำพยานหลักฐานมาเสนอต่อศาล ศาลจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดโดยเป็นเพียงผู้ควบคุมให้คู่ความดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย

3.1.1 ประเทศอังกฤษ

การฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษอาจทำได้ 2 กรณีคือ การฟ้องคดีอาญาโดยวาจาสำหรับความผิดที่กฎหมายบัญญัติว่าอยู่ในอำนาจของศาล Magistrate และการฟ้องคดีอาญาเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในที่นี้ขอกกล่าวเพียงการฟ้องคดีอาญาเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น มีรายละเอียดดังนี้

¹ โสภณ รัตนกร. (2548). *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย*. หน้า 154.

3.1.1.1 ลักษณะคำฟ้อง

การฟ้องคดีอาญาของประเทศอังกฤษมีรูปแบบคำฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษรแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบดังกล่าวเป็นลำดับดังนี้

1) รูปแบบ Indictment มีการบรรยายฟ้อง ส่วนเริ่มต้น (The Commencement) มีการบรรยายถึงชื่อของจำเลย ชื่อศาลซึ่งพิจารณาคดีนั้น² โดยการฟ้องคดีในรูปแบบนี้เป็นการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการซึ่งพนักงานอัยการทำแทนในนามของพระราชินี ตัวอย่างเช่น

The Crown Court At Exeter

The Queen v. A.B.

Charged as follow:

ส่วนต่อไปเป็นการบรรยายถึงฐานความผิด (The Statement of offence) ซึ่งมีการบรรยายดังต่อไปนี้ คือ ต้องแสดงข้อหาหรือฐานความผิด ในกรณีฐานความผิดมีหลายฐานความผิดแต่ละฐานความผิดต้องแยกจากกันเรียกว่า กระทงความผิด (count) โดยการบรรยายฐานความผิดจะกล่าวเพียงสั้นๆ ด้วยภาษาธรรมดาๆ หลีกเลียงให้มากที่สุดที่จะไม่ใช่ถ้อยคำที่เป็นคำเทคนิค ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงองค์ประกอบความผิด อาจกล่าวแต่เพียงแต่ “Murder,” “burglary,” “rape” เป็นต้น³ อนึ่ง กรณีที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติในคำฟ้องต้องระบุถึงมาตราที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินั้นด้วย เช่น Theft, contrary to section 1 of the Theft Act 1968. และส่วนท้ายเป็นรายละเอียดแห่งความผิด (The Particulars of offence) มีการบรรยายการกระทำอันเป็นความผิด กฎหมาย เวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด รวมทั้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อให้จำเลยเข้าใจในข้อหาที่ตนได้กระทำความผิด

การบรรยายชื่อจำเลยตามคำฟ้องรูปแบบ Indictment โจทก์เพียงแต่กล่าวถึงชื่อที่จริงเพียงเพื่อให้ทราบตัวจำเลย ถ้าไม่ทราบชื่อจำเลยให้ใช้คำว่า “unknown”⁴ ไม่จำเป็นต้องระบุถึงที่อยู่อาศัย อาชีพการงานตาม Indictment Act 1915 Rule 7 กรณีที่การกระทำความผิดฐานหนึ่งมีผู้กระทำความผิดหลายคน จำเลยทุกคนอาจถูกฟ้องในคำฟ้องเดียวกันได้ แต่อย่างไรก็ตามจำเลยคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนอาจร้องขอต่อศาลให้แยกพิจารณาได้ และเป็นดุลพินิจของศาลที่จะสั่งให้แยกพิจารณา

² Celia Hampton. (1982). *Criminal Procedure*. p. 144.

³ *Op.cit.* p. 145.

⁴ *Loc.cit.* p. 151.

หรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เช่น จำเลยแต่ละคนในคดีนั้นต่างเป็น
 ปฏิปักษ์ต่อกัน ศาลจะมีคำสั่งให้แยกพิจารณา⁵

สำหรับการบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด บรรยายเพียง
 เขตหรือแขวงการปกครอง แต่ความผิดบางประเภทต้องระบุสถานที่ให้ชัดเจนลงไปอีก อาทิเช่น
 ความผิดจرائمมีความจำเป็นที่ต้องระบุถึงถนนสถานที่เกิดเหตุ ส่วนเวลาในการกระทำความผิด
 ต้องกล่าวถึงวัน เดือน ปีที่กระทำความผิด แต่ไม่จำเป็นต้องระบุวันเวลาที่ถูกต้องแน่นอน เว้นแต่วัน
 เวลาดังกล่าวเป็นสาระสำคัญของความผิด อย่างไรก็ตามบางฐานความผิดมีความจำเป็นต้องกล่าวถึง
 เวลากลางวันหรือเวลากลางคืนด้วย เช่น ความผิดฐาน burglary ในเวลากลางคืน เป็นต้น นอกจากนี้
 กรณีไม่ทราบว่าเป็นเวลาในการกระทำความผิด อาจใช้คำว่า “...on a day unknown between stated
 dates, not merely as between those dates.”⁷

การบรรยายรายละเอียดแห่งความผิดจำเป็นที่ต้องบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนา
 ต้องบรรยายว่าจำเลยกระทำความผิดโดยเจตนาหรือเจตนาพิเศษอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดย
 มักปรากฏคำว่า “maliciously,” “knowing ...,” “with a view to ...,” “with intent to ...,” เป็นต้น
 อาทิเช่น A.B., on the _____ in _____ Street, _____, maliciously wounded C.D.

แต่อย่างไรก็ตามการบรรยายฟ้องรูปแบบ Indictment ในแต่ละกระทงความผิดจะต้อง
 กล่าวหาเพียงความผิดฐานเดียว ไม่เช่นนั้นจะเป็นฟ้องเคลือบคลุม ใช้ไม่ได้ ซึ่งศาลจะต้องยกฟ้อง
 เว้นแต่ถ้าข้อเท็จจริงอันเป็นที่มาของความผิดฐานหนึ่งซึ่งมีหลายข้อด้วยกัน อาจกล่าวรวมกันใน
 กระทงความผิดเดียวกันได้ อาทิเช่นกล่าวว่า “จำเลยซึ่งเป็นผู้ควบคุมยานพาหนะในขณะที่กำลังมีน
 เมาด้วยสุราหรือยาเสพติด” โดยฝ่าฝืนต่อมาตรา 15 แห่งพ.ร.บ.จราจรทางบก ค.ศ. 1930 เป็นฟ้องที่
 ใช้ได้เพราะเป็นความผิดฐานเดียว คือฐานควบคุมยานพาหนะในขณะที่มีนเมา⁸

⁵ คณิง ภาไชย ข. (2530, กุมภาพันธ์). “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ.” *วารสารอัยการ*,
 10, 110. หน้า 17.

⁶ Celia Hampton. *Loc.cit.* p. 150.

⁷ วีระ ละมุลตรี. (2548). *หลักพิพาทกษาไม่เกินคำขอ : ศึกษาการบรรยายฟ้อง*. หน้า 47.

⁸ คณิง ภาไชย ข. หน้าเดิม.

ตัวอย่างการบรรยายฟ้องรูปแบบ Indictment

STATEMENT OF OFFENCE

Manslaughter

PARTICULARS OF OFFENCE

A.B., on _____ in _____, unlawfully killed C.D.

2) รูปแบบ Criminal Information คำฟ้องนี้ Attorney General เป็นผู้ฟ้องต่อศาล Queen's Bench⁹ ซึ่งจะฟ้องจำเลยในความผิดประเภทหุโทษ หรือความผิดที่ไม่เป็นเหตุร้ายแรงแก่ชีวิต ได้แก่ความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยภายในประเทศแต่ไม่ถึงกบฏ เช่น ความผิดฐานจลาจล ความผิดฐานคูหมีนพระมหากษัตริย์หรือพระราชินี

การบรรยายฟ้องในรูปแบบ Criminal Information มีลักษณะการบรรยายฟ้องเหมือนกับ การบรรยายฟ้องในรูปแบบ Indictment คือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ Indictment Act 1915¹⁰

3) รูปแบบ Coroner's Inquest เป็นการฟ้องโดยวิธีไต่สวนของ Coroner ในคดีฆ่าคนเมื่อมีผู้มาแจ้งว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดถึงแก่ความตายเกิดขึ้นในเขตอำนาจ โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติ ไม่ปรากฏสาเหตุ หรือตายในเรือนจำ

การไต่สวนการตายที่เกิดขึ้น Coroner จะแต่งตั้งลูกขุนเพื่อทำหน้าที่ในการตัดสินข้อเท็จจริง เมื่อปรากฏพยานหลักฐานว่าบุคคลใดตายโดยการกระทำของผู้อื่น Coroner จะออกหมายจับตัวผู้กระทำความผิดและส่งสำนวนการไต่สวนให้กับศาลที่มีอำนาจในการพิจารณา โดยถือเอาสำนวนการไต่สวนเป็นการฟ้อง¹¹

ลักษณะคำฟ้องรูปแบบ Coroner's Inquest แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ¹²

- (1) ส่วนเริ่มต้น จะกล่าวถึงวัน เวลาและสถานที่ที่ทำการไต่สวน
- (2) ส่วนคำตัดสินในข้อเท็จจริงของคณะลูกขุน จะกล่าวถึงผู้ตาย วันเวลา และสถานที่ที่ค้นพบผู้ตายและสาเหตุที่น่าจะเป็นไปได้ของการตาย
- (3) ส่วนสุดท้าย ได้แก่ ลายมือชื่อของ Coroner และลูกขุนที่ลงมติ

การฟ้องในรูปแบบ Coroner's Inquest อาจซ้ำซ้อนกับการฟ้องในรูปแบบ Indictment ฉะนั้นหากมีการฟ้องคดีฆ่าคนต่อศาลอื่นก่อน ศาลนั้นต้องแจ้งให้ Coroner ทราบและ Coroner ต้อง

⁹ บัญญัติ สุชีวะ. การฟ้องคดีอาญาในศาลอังกฤษ. จาก www. library. coj. go. th. หน้า 105.

¹⁰ วีระ ละมุลตรี. เล่มเดิม. หน้า 48.

¹¹ Rollim M Perkins and Ronald N Boyce. (1977). *Case and material on Criminal Law and Procedure*. p. 939.

¹² วีระ ละมุลตรี. เล่มเดิม. หน้า 49.

เลื่อนการไต่สวนไป แต่ถ้า Coroner ไต่สวนและฟ้องก่อนที่จะได้รับแจ้ง จำเลยอาจถูกฟ้องได้ทั้งสองทาง แต่ศาลยอมพิจารณาได้แค่คดีเดียว เพื่อกันข้อยุ่งยากไม่ให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติคดีฆ่าคนมักยื่นฟ้องโดยรูปแบบ Indictment¹³

3.1.1.2 การไต่สวนมูลฟ้อง

การไต่สวนมูลฟ้องของประเทศอังกฤษมีวัตถุประสงค์มิใช่เพื่อตัดสินว่าจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่เพื่อให้โจทก์พิสูจน์จนศาลพอใจว่าคดีนั้นมีพยานหลักฐานพอเพียงที่จะส่งตัวจำเลยสู่การพิจารณาต่อไป ศาลที่ทำหน้าที่ในการไต่สวนมูลฟ้องคือศาล Magistrate ซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาประเภทความผิดเล็กน้อย โดยไม่มีการใช้ลูกขุนในการพิจารณา ในศาล Magistrate ได้มีการแบ่งผู้พิพากษาออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) ผู้พิพากษาที่มีได้เป็นนักกฎหมาย (Lay magistrate) โดยได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการดูแลความสงบของแต่ละท้องที่ ซึ่งผู้ได้รับการแต่งตั้งจะเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่นั้นเองหรือภายใน 15 ไมล์และผู้พิพากษาประเภทนี้จะไม่ได้รับเงินเดือนแต่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งค่าขาดรายได้ ในการนั่งพิจารณาคดีของผู้พิพากษาที่มีได้เป็นนักกฎหมายจะต้องนั่งพิจารณาร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแต่ต้องไม่เกิน 7 คน

2) ผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากพระราชินี โดยเลือกจากผู้ที่เป็นบาริสเตอร์หรือโซลิซิเตอร์มาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี ได้รับเงินเดือนประจำ และสามารถนั่งพิจารณาคดีได้โดยเพียงลำพัง

การแบ่งประเภทความผิดและอำนาจศาล Magistrate¹⁴

1) ความผิดที่ต้องพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนต์ (offences triable only on indictment) ได้แก่ความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษสูงและต้องทำการพิจารณาในศาลคราวน์คอร์ทโดยใช้คณะลูกขุน เช่นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

2) ความผิดที่ต้องได้รับการพิจารณาโดยวิธีซัมมารี (offences triable only summary) ได้แก่ความผิดอาญาที่มีโทษเล็กน้อย โดยต้องพิจารณาโดยศาล Magistrate

3) ความผิดที่อาจได้รับการพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนต์หรือซัมมารี (offences triable either way) ได้แก่ความผิดที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติ The Criminal Law Act 1977 โดยศาล Magistrate จะเป็นผู้พิจารณาว่าจะต้องนำวิธีพิจารณาแบบใดมาใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความผิดประกอบกับการสอบถามโจทก์และจำเลยถึงลักษณะของความผิด

¹³ บัญญัติ สุชีวะ. เล่มเดิม. หน้า 106.

¹⁴ คำพล เอกทนต์. เล่มเดิม. หน้า 28.

จากคดีทั้ง 3 ประเภทพิจารณาเห็นได้ว่าการพิจารณาคดีของประเทศอังกฤษมีทั้งการพิจารณาโดยใช้ลูกขุนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีเช่นความผิดที่ต้องพิจารณาโดยวิธีอินไคท์เมนต์กับความผิดที่อาจได้รับการพิจารณาโดยวิธีอินไคท์เมนต์หรือซัมมารี และคดีที่มีความผิดเล็กน้อย ที่การพิจารณาคดีไม่จำเป็นต้องใช้ลูกขุนและวิธีการดังกล่าวนำไปใช้กับความผิดที่อาจได้รับการพิจารณาโดยวิธีอินไคท์เมนต์หรือซัมมารีเช่นเดียวกันถ้าคดีนั้นศาลเห็นว่าเป็นคดีที่มีความผิดเล็กน้อย สมควรที่จะเข้าสู่การพิจารณาที่รวดเร็วโดยจำเลยต้องให้การยินยอม

การนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเริ่มแรกต้องพิจารณาว่าคดีดังกล่าวมีมูลความผิดหรือไม่อย่างไรโดยวิธีการไต่สวนมูลฟ้อง แต่จะเป็นได้ว่าคดีทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวข้างต้นได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการนำกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องมาใช้ที่แตกต่างกันกล่าวคือ คดีที่เป็นความผิดที่ต้องนำคณะลูกขุนมาช่วยในการพิจารณาคดีของศาล (offences triable only on indictment) ซึ่งเป็นความผิดที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์และมีโทษร้ายแรง ส่วนคดีที่ศาลไม่จำเป็นต้องนำคณะลูกขุนมาช่วยในการพิจารณาคดีของศาลถือว่าเป็นการพิจารณาคดีแบบรวบรัด (offences triable only summary) โดยส่วนมากมักเป็นคดีความผิดเล็กๆ น้อยๆ ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องเพราะต้องการความรวดเร็วในการดำเนินคดี แต่อย่างไรก็ตามยังมีความผิดอีกประเภทหนึ่งที่ศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องอย่างคดีความผิดเล็กๆ น้อยๆ ก็ได้โดยมีเงื่อนไขคือ ต้องเป็นความผิดเฉพาะที่ถูกระบุไว้ในพระราชบัญญัติ The Criminal Law Act 1977 โดยศาลจะพิจารณาว่าควรทำการพิจารณาคดีโดยใช้คณะลูกขุนหรือไม่ใช้คณะลูกขุน ซึ่งศาลจะต้องสอบถามคู่ความก่อน โดยถือความยินยอมของจำเลยเป็นสำคัญกล่าวคือ ถ้าจำเลยต้องการให้ใช้วิธีพิจารณาโดยใช้คณะลูกขุนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีด้วยศาลก็ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน ในทางตรงกันข้ามถ้าจำเลยเห็นด้วยกับศาลที่ใช้พิจารณาโดยรวดเร็วไม่ใช้คณะลูกขุน ศาลสามารถทำการพิจารณาคดีไปในทันทีโดยไม่ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้อง

ประเทศอังกฤษมีรูปแบบการไต่สวนมูลฟ้อง 2 รูปแบบคือ

1) การไต่สวนมูลฟ้องโดยการพิจารณาพยานหลักฐาน (Committals with consideration for the evidence) เมื่อศาล Magistrate ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้อง คณะผู้พิพากษาจะพิจารณาพยานหลักฐานก่อนที่จะตัดสินว่าจะส่งตัวจำเลยไปพิจารณายังศาล Crown Court ผู้พิพากษาจะเรียกตัวจำเลยมายังศาลและอ่านข้อกล่าวหาให้จำเลยฟัง โดยศาลจะพิจารณาว่าคดีนั้นมีมูลพอที่จะดำเนินคดีต่อไปหรือไม่ หรือเป็นคดีที่มีหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีกับจำเลยได้ ซึ่งศาลจะตรวจสอบข้อเท็จจริงจากการบรรยายฟ้องรวมทั้งพยานหลักฐานจะต้องได้รับการอ่านทั้งหมดหรืออย่างย่อโดยได้รับอนุญาตจากศาล ศาลจะทำการบันทึกไว้และไม่มีการเรียกพยานบุคคลมาสืบเพิ่มเติมในการไต่สวนมูลฟ้อง ส่วนจำเลยไม่มีสิทธิให้การและไม่มีความจำเป็นต้องนำพยานหลักฐานฝ่ายตน

เข้าสืบหักล้างได้ แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิที่จะมีทนายความเข้ามาช่วยเหลือหรือต่อสู้คดีด้วยตนเอง และ
จำเลยสามารถร้องขอต่อศาลได้ว่าคดีของโจทก์มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ

การเสนอว่าคดีไม่มีมูลอาจจะได้รับการสนับสนุนเมื่อ¹⁵

(1) ไม่มีพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์องค์ประกอบที่สำคัญของความผิดที่ถูกล่ามโซ่

(2) พยานหลักฐานที่พนักงานอัยการอ้างไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นผลมาจากการถามค้าน
หรือเห็นได้อย่างชัดเจนว่าไม่น่าเชื่อถือ ไม่มีเหตุผลพอที่ศาลจะพิพากษาลงโทษได้

หลังจากศาลได้สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูลหรือไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะ
นำตัวจำเลยขึ้นสู่ศาลชั้นพิจารณา ศาลจะพิพากษายกฟ้อง โจทก์ไม่มีสิทธิอุทธรณ์แต่มีสิทธินำคดีมา
ฟ้องใหม่ได้หากมีพยานหลักฐานเพิ่มเติมที่พอเพียงพิสูจน์ความผิดของจำเลย ส่วนกรณีที่ศาลเห็นว่า
คดีมีมูลศาลจะส่งตัวจำเลยไปยังศาล Crown Court จำเลยไม่มีสิทธิอุทธรณ์

2) การไต่สวนมูลฟ้องโดยไม่พิจารณาพยานหลักฐาน (Committals without
consideration of the evidence)

เป็นการที่จำเลยทำการตกลงกับผู้พิพากษา Magistrate ที่ทำการไต่สวนมูลฟ้องให้ส่งตัว
จำเลยไปพิจารณาโดยปราศจากการพิจารณาพยานหลักฐานที่เป็นปกติกับต่อจำเลย เงื่อนไขของการ
ส่งตัวไปพิจารณาโดยไม่พิจารณาพยานหลักฐาน จะต้องเป็นคดีที่แน่ใจว่าจำเลยจะถูกส่งตัวไป
พิจารณาเฉพาะในคดีที่ศาล Magistrate ทำการไต่สวนมูลฟ้องให้ส่งตัวจำเลยไปฟ้องยังศาล Crown
Court ซึ่งพิจารณาพยานหลักฐานแล้วได้ความว่าคดีของโจทก์มีพยานหลักฐานเพียงพอ ประกอบกับ
ถ้า¹⁶

(1) จำเลยมีทนายความกระทำการแทนในคดี ไม่ว่าจะมาปรากฏตัวในศาลหรือไม่ และ

(2) ไม่มีคำร้องขอว่าคดีของโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอจากที่ปรึกษาหรือ
ทนายความของจำเลย

แต่ในปัจจุบันประเทศอังกฤษมีสำนักงานตำรวจและองค์กรอัยการเป็นหน่วยงานที่
ควบคุมดูแลการดำเนินคดีอาญา โดยมีการประสานงานที่เป็นระบบคือ องค์กรอัยการจะพิจารณา
พยานหลักฐานที่รวบรวมจากตำรวจ และดำเนินคดีกับบุคคลที่กระทำความผิดอาญาทำให้คดีที่เข้าสู่
ศาลมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือว่าเป็นคดีที่มีมูลเพียงพอให้ศาลสั่งรับฟ้องไว้พิจารณา
ต่อไป จากสาเหตุดังกล่าวส่งผลให้การไต่สวนมูลฟ้องถือเป็นทางเลือก จำเลยต้องร้องขอให้ศาลทำ

¹⁵ ตรีณันต์ คุริยะสาย. (2550). สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง. หน้า 25.

¹⁶ แหล่งเดิม. หน้า 26.

การไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าไม่มีการร้องขอจากจำเลย ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยไม่มีการไต่สวนมูลฟ้อง¹⁷

จากการบรรยายฟ้องของประเทศอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็คำฟ้องในรูปแบบ Indictment, Criminal Information และ Coroner's Inquest จะที่ลักษณะการบรรยายฟ้องที่คล้ายคลึงกัน โดยแยกเป็นกระทงความผิดและบรรยายข้อเท็จจริงสำหรับกระทงความผิดนั้น ซึ่งจะบรรยายเพียงสั้นๆ ใช้ภาษาธรรมดา ที่เกี่ยวข้องกับฐานความผิดที่ฟ้องร้องไม่จำเป็นต้องบรรยายข้อเท็จจริงโดยละเอียดจนได้มีการกล่าวในเอกสารที่ชื่อ Count in an Indictment ว่า “ในทางทฤษฎี การบรรยายคำฟ้อง indictment จะต้องม่ประเด็นที่ชัดเจนสำหรับคณะลูกขุน (Jury) และต้องสามารถอธิบายให้ลูกขุนทราบได้ว่าเป็นการพิจารณาคดีเกี่ยวกับอะไร แต่ในปัจจุบันคำฟ้อง indictment กลายเป็นเพียงเอกสารธรรมดาชิ้นหนึ่งซึ่งให้ข้อมูลเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่กล่าวหาว่ามีการกระทำ ความผิดเกิดขึ้น” ความเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบรรยายข้อเท็จจริงในคำฟ้อง เพราะหากคำฟ้องมีการระบุข้อเท็จจริงที่ชัดเจนครอบคลุมการกระทำทั้งหมดยอมทำให้ลูกขุนสามารถนำคำฟ้องไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง¹⁸

เมื่อลักษณะการบรรยายฟ้องที่มีข้อเท็จจริงเพียงเล็กน้อย ไม่มีการระบุพยานหลักฐานในคำฟ้อง การไต่สวนมูลฟ้องของศาล Magistrate โดยส่วนใหญ่จะพิจารณาพยานหลักฐานจากคำฟ้องเป็นสำคัญและทำการบันทึกโดยไม่มีการเรียกพยานหลักฐานอื่นเข้ามาสืบเพิ่มเติมเนื่องด้วยศาลต้องวางตัวเป็นกลาง บทบาทในการค้นหาความจริงถูกจำกัด ส่งผลให้ศาล Magistrate ไม่สามารถทราบรายละเอียดของข้อเท็จจริงทั้งหมด ศาล Magistrate จะตัดสินจากข้อเท็จจริงที่อยู่ในคำฟ้อง และพิจารณาว่าคดีดังกล่าวมีมูลหรือ ไม่มีมูล

¹⁷ คณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (2553). รายงานวิจัย โครงการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาระบบการไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญา. หน้า 92.

¹⁸ วีระ ละมุลตรี. เล่มเดิม. หน้า 50.

3.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1.2.1 ลักษณะคำฟ้อง

คำฟ้องคืออาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษเป็นอย่างมากแต่ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้มีความเป็นเสรีนิยมมากกว่าเดิม โดยแบ่งออกเป็น

1) Complaint เป็นรูปแบบคำฟ้องที่ใช้กล่าวหาสำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร ต้องบรรยายถึงชื่อผู้ถูกกล่าวหาและมีฐานความผิดเป็นส่วนเพิ่มเติม รวมทั้งยังต้องระบุศาลที่มีอำนาจในการพิจารณา ซึ่งรายละเอียดแห่งคำฟ้องจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นการกล่าวหา (accusatory part) จะแสดงถึงความผิดที่ได้ฟ้อง โดยแยกฟ้องเป็นกระทงความผิด ส่วนที่สองคือ ส่วนข้อเท็จจริง (factual part) จะแสดงถึงข้อความของผู้กล่าวหาที่ได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่สนับสนุนคำกล่าวหาของตนและในกรณีที่มีความผิดที่กล่าวหามากกว่าหนึ่งความผิดขึ้นไป ข้อเท็จจริงในส่วนนี้อาจใช้ได้กับกระทงความผิดทั้งหมดในส่วนของการกล่าวหาได้¹⁹

ตัวอย่างการบรรยายคำฟ้อง Complaint²⁰

People of the State of North

Carolina, Plaintiff, vs. John E. Doe, Defendant

CRIMINAL COMPLAINT

No. 123 456

Count I: John E. Doe is hereby charged with burglary in the first degree in violation of penal code GS 13 Section 501a because on or about January 12, 1998, he broke a window and entered a residence located at 123 Cherry Street, Rocky Mount, NC with the intent to steal a television set.

Count II: John E. Doe is hereby charged with burglary in the first degree in violation of penal code GS 13 Section 501a because on or about January 13, 1998, he broke into a residence at 432 Elm Street, Rocky Mount, NC with the intent to steal a coin collection.

(signature)

District Attorney

2) Indictment เป็นคำกล่าวหาที่เป็นลายลักษณ์อักษรกล่าวหาบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือหลายคนว่ากระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Felony) หรือความผิดที่มีโทษเบากว่าความผิดร้ายแรง (Misdemeanor) ซึ่งถูกเสนอตามกระบวนการของกฎหมายและได้รับการพิจารณาโดยคณะลูกขุน

¹⁹ ซีระ ละมุลตรี. เล่มเดิม. หน้า 58.

²⁰ (Robert Browning, Retrieved 2010, Aug 18)

ใหญ่ (grand jury) เพื่อให้คณะลูกขุนใหญ่พิจารณาพยานหลักฐานว่าเพียงพอที่จะนำคำฟ้องนั้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีหรือไม่

รูปแบบคำฟ้อง Indictment ตาม Federal Rules of Criminal Procedure Rule 7 (c) ได้กำหนดรายละเอียดไว้ว่าต้องมีการระบุข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งประกอบเป็นความผิดที่กล่าวหาและต้องกล่าวโดยใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย สั้นกะทัดรัด รวบรวมรัดและชัดเจน ลงลายมือชื่อโดยพนักงานอัยการของรัฐ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีรูปแบบของส่วนเริ่มต้น รูปแบบของข้อสรุปหรือสาระอื่นที่ไม่จำเป็นลงไป โดยการกล่าวหาจะแยกเป็นกระทงความผิด ประกอบกับต้องอ้างอิงถึงบทบัญญัติ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับของกฎหมายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดด้วย

ในการบรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญนั้น โดยมากเป็นการบรรยายเกี่ยวกับเวลา สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด กล่าวคือต้องมีการระบุวันเดือนปีที่เกิดการกระทำความผิด แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าโจทก์บรรยายคำฟ้อง Indictment เกี่ยวกับเวลาผิดพลาดก็ไม่ทำให้คำฟ้องนั้นเสียไป เฉกเช่นการบรรยายฟ้องเกี่ยวกับสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด ที่ต้องบรรยายให้ชัดเจนว่าการกระทำความผิดเกิดที่รัฐใดหรือเมืองใด ถึงแม้จะบรรยายคลาดเคลื่อนไปบ้างก็ไม่ทำให้คำฟ้องเสียไปเช่นกัน แต่ถ้การบรรยายฟ้องเกี่ยวกับสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดไม่ชัดเจนหรือไม่ได้กล่าวถึงสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด อาจถือได้ว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์

จากการบรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญดังกล่าว ต้องบรรยายข้อเท็จจริงที่จำเป็นพร้อมกับฐานความผิดที่โจทก์ได้กล่าวหาจำเลย เป็นการให้จำเลยได้ทราบถึงความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อที่จะได้เตรียมการต่อสู้คดีกับโจทก์

กรณีจำเลยถูกกล่าวหาด้วยคำฟ้องรูปแบบ Indictment จำเลยมีสิทธิที่จะทำการสละสิทธิการฟ้องรูปแบบดังกล่าว²¹ โดยให้พนักงานอัยการทำเป็นคำฟ้องรูปแบบ Information ได้ก็ต่อเมื่อเป็นการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง คือเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป²²

²¹ John N. Ferdico, J.D. Loc.cit.

²² Federal Rules of Criminal Procedure Rule 7 (b)

ตัวอย่างการบรรยายฟ้อง²³ Indictment Murder in the First Degree of Federal officer In
the District Court of the United States for the _____ District of _____, _____ Division

United States of America

v.

John Doe

No. _____

The grand jury charges :

On or about the _____ day of _____ 19 __, in _____ District of _____, John Doe, with premeditation and by means of shooting murdered John Roe, who was then an officer of the Federal Bureau of Investigation of the Department of Justice engaged in the performance of his official duties.

A True Bill

Foreman

United States Attorney

3) Information เป็นการกล่าวหาบุคคลหนึ่งบุคคลใดว่ากระทำความผิดอาญาความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Felony) หรือความผิดที่มีโทษเบากว่าความผิดร้ายแรง (Misdemeanor) โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร มีพนักงานอัยการเป็นผู้กล่าวหาและไม่มีการแข่งขันจากคณะลูกขุนใหญ่ ซึ่งตามระบบคอมมอนลอว์ดั้งเดิมความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Felony) ไม่อาจกล่าวหาโดยใช้คำฟ้องรูปแบบ Information ได้โดยถือว่าบุคคลไม่สมควรเข้าสู่การพิจารณาในความผิดที่อาจมีโทษถึงชีวิต เว้นแต่จะได้มีการกล่าวหาโดยคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) โดยใช้คำฟ้อง Indictment²⁴

ลักษณะการบรรยายฟ้องรูปแบบ Information จะเหมือนกับการบรรยายฟ้องรูปแบบ Indictment คือต้องบรรยายฟ้องให้มีความชัดเจน สั้นกะทัดรัด รวบรัด เป็นลายลักษณ์อักษร ลงลายมือชื่อพนักงานอัยการของรัฐ บรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญอันเป็นความผิดที่ได้กล่าวหา พร้อมกับอ้างอิงถึงบทบัญญัติ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับของกฎหมายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดด้วยเช่นกัน²⁵

²³ Rollim M Perkins and Ronald N Boyce. Loc.cit.

²⁴ Rollin M Perkins and Ronald N Boyce. Op.cit. P. 940.

²⁵ Federal Rules of Criminal Procedure Rule 7 (c)

ถึงแม้ว่าคำฟ้องรูปแบบ Information และคำฟ้องรูปแบบ Indictment จะมีรูปแบบหรือลักษณะการบรรยายฟ้องที่มีความเหมือนกันก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามคำฟ้องทั้งสองรูปแบบมีความแตกต่างกันคือ คำฟ้องรูปแบบ Information ผู้ที่ลงลายมือชื่อในฟ้องคือพนักงานอัยการและไม่มีการแทรกแซงจากคณะลูกขุนใหญ่ ส่วนคำฟ้องรูปแบบ Indictment ต้องมีการเสนอคำฟ้องต่อคณะลูกขุนใหญ่และลงลายมือชื่อหัวหน้าคณะลูกขุนใหญ่ เพื่อให้คณะลูกขุนใหญ่พิจารณาว่าคำฟ้องนั้นสมควรเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลหรือไม่

เนื่องจากคำฟ้องรูปแบบ Information และคำฟ้องรูปแบบ Indictment มีลักษณะการบรรยายฟ้องที่มีความเหมือนกัน ทำให้รัฐส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะนิยมกล่าวหาจำเลยโดยใช้คำฟ้องรูปแบบ Information มากกว่าคำฟ้องรูปแบบ Indictment เพราะเหตุที่ว่า ถ้าฟ้องคดีอาญาในความผิดที่ร้ายแรงโดยคำฟ้องรูปแบบ Indictment ต้องก่อตั้งสิทธิ preliminary examination ส่วนมากการฟ้องโดยคำฟ้องรูปแบบ Indictment จะตัดสิทธิการไต่สวนมูลฟ้องของศาล Magistrate (preliminary hearing) จึงทำให้การฟ้องคดีโดยคำฟ้องรูปแบบ Indictment ต้องเป็นคดีที่พิเศษต้องนำคำฟ้องเสนอต่อคณะลูกขุนใหญ่ให้พิจารณาเสียก่อน ส่วนคดีที่ปกติพนักงานอัยการสามารถทำคำฟ้องในรูปแบบ Information ได้

3.1.2.2 การไต่สวนมูลฟ้อง

การไต่สวนมูลฟ้องในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นกระบวนการพิจารณาที่ต้องกระทำต่อหน้าผู้พิพากษา โดยผู้พิพากษาจะพิจารณาประเด็นสำคัญคือ มีการกระทำความผิดอาญาหรือไม่ การกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นภายในเขตอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลหรือไม่ และมีมูลเหตุที่น่าจะเป็นไปได้หรือน่าเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดทางอาญาหรือไม่ ถือเป็นกรกถันกรองมุลความผิดในคดีอาญาเพื่อปกป้องผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจากการฟ้องร้องดำเนินคดีสำหรับความผิดร้ายแรงที่ไม่มีข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่เพียงพอซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษา ในกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

- 1) การไต่สวนมูลฟ้องของศาล Magistrate (preliminary hearing) กรณีที่พนักงานอัยการยื่นคำฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษรที่บรรยายการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอาญา ข้อหาและความผิดตามกฎหมายที่รัฐประสงค์จะให้ลงโทษ หรือที่เรียกว่าการยื่นฟ้องคดีแบบ information กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อนในกรณีเป็นความผิดอาญาร้ายแรง โดยกำหนดไว้ใน Federal Rules of Criminal Procedure Rule 5.1 (a) ว่า หากจำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่ไม่ใช่ความผิดเล็กน้อย ศาล Magistrate ต้องจัดให้มีการไต่สวนมูลฟ้องเว้นแต่

- (1) จำเลยสละสิทธิไต่สวนมูลฟ้อง
- (2) จำเลยได้ถูกฟ้องโดยคณะลูกขุนใหญ่ก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง
- (3) รัฐยื่นคำฟ้องตาม Rule 7 (b) กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์
- (4) รัฐยื่นคำฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง หรือ
- (5) จำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรงและยินยอมที่จะให้ศาล

Magistrate พิจารณาคดี²⁶

ทั่วไปการไต่สวนมูลฟ้องในศาล Magistrate พนักงานอัยการต้องแสดงพยานหลักฐานที่เพียงพอต่อผู้พิพากษาเพื่อให้ผู้พิพากษาเชื่อว่าการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและมีความเป็นไปได้ที่ผู้ที่ถูกกล่าวหาหน้าจะเป็นผู้กระทำ²⁷ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะมีทนายความ มีสิทธิในการซักค้านพยาน และมีสิทธินำพยานเข้าสืบในการไต่สวนมูลฟ้องได้ ถ้าหากศาลเห็นพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงของจำเลยมีความน่าเชื่อถือ หรือเห็นว่าจำเลยถูกใส่ความ ศาลสามารถยกฟ้องได้ทันที

หากศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีมีมูลก็จะมีการออกเอกสารซึ่งกล่าวหาว่ากระทำความผิดอย่างเป็นทางการที่เรียกว่า information ถ้าพนักงานอัยการไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่มีความน่าเชื่อถือพอหรือเห็นว่าจำเลยถูกใส่ความ ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้อง แต่การยกฟ้องไม่ทำให้คดีนั้นสิ้นสุดถ้าปรากฏว่าโจทก์ได้หาพยานหลักฐานใหม่มาเพิ่มเติม²⁸

วัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้อง

(1) เพื่อพิจารณาว่ามีเหตุอันควรเชื่อมาสนับสนุนข้อกล่าวหาที่กล่าวหาว่าจำเลยได้กระทำความผิด หากไม่มีเหตุอันควรเชื่อจำเลยก็จะไม่ถูกดำเนินคดีต่อ ถือได้ว่าเป็นการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกรบกวนจากการใช้อำนาจรัฐ

(2) เป็นการค้นหาความจริงที่คู่ความแต่ละฝ่ายใช้ในการดำเนินคดีเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่อีกฝ่ายมี โดยการค้นหาความจริงจะจำกัดที่วัตถุประสงค์หรือพยานหลักฐานที่กฎหมายระบุว่าสามารถเปิดเผยได้

(3) ในบางมลรัฐการไต่สวนมูลฟ้องใช้เพื่อตัดสินว่าจำเลยสมควรต้องส่งตัวไปให้ Grand Jury พิจารณาคดีหรือไม่

²⁶ ตรีณันต์ คุริยะสาย. เล่มเดิม. หน้า 31.

²⁷ Edward E Peoples, DPA. (2000). *Basic Criminal Procedures*. p. 117.

²⁸ Edward E Peoples, DPA. Op.cit. p. 118.

2) กระบวนการกลั่นกรองคดีโดยคณะลูกขุน (Grand Jury)

เป็นกรณีที่คณะลูกขุนกล่าวหาจำเลยโดยทำเป็นคำฟ้องที่เรียกว่า indictment ถือเป็น การป้องกันการฟ้องคดีที่ไม่เป็นธรรม โดยรับรองไว้ใน The Fifth Amendment ของรัฐธรรมนูญ สหรัฐอเมริกาซึ่งกำหนดไว้ว่าการฟ้องคดีอาญาในความผิดร้ายแรงต้องมีการกล่าวหาดำเนินคดีโดย คณะลูกขุนกล่าวคือ ต้องมีคำสั่งอนุญาตในฟ้องคดีโดยคณะลูกขุน ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องครั้งแรกโดยศาล Magistrate และหลังจากนั้นจะมีการไต่สวนมูลฟ้องอีกครั้งโดยคณะลูกขุน ซึ่งใน ประเทศอังกฤษจะไม่มี การไต่สวนมูลฟ้องโดยคณะลูกขุนมีเพียงการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล Magistrate เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

คณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) คือคณะบุคคลที่ทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องโดยพิจารณาว่า บรรดาข้อเท็จจริงและข้อกล่าวหาต่างๆ ที่นำเสนอโดยพนักงานอัยการเพียงพอที่จะให้พนักงาน อัยการฟ้องผู้ถูกกล่าวหาเป็นจำเลยต่อศาลหรือไม่ การไต่สวนมูลฟ้องโดยคณะลูกขุนเป็น หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา จำเลย และประชาชนที่ให้ประชาชนเข้ามา ตรวจสอบการใช้อำนาจการดำเนินคดีของรัฐคือการตรวจสอบการใช้อำนาจของตำรวจและการฟ้อง คดีอาญาของพนักงานอัยการ

ถึงแม้ว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาจะกำหนดให้การฟ้องคดีอาญาในความผิด ร้ายแรงต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องโดยคณะลูกขุน ผู้ต้องหาสามารถที่จะสละสิทธิได้เว้นแต่จะเป็น ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต ผู้ต้องหาจะสละสิทธิที่ไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องไม่ได้ การสละสิทธิ ในการไต่สวนมูลฟ้องโดยคณะลูกขุนจะต้องมีการสั่งฟ้องโดยพนักงานอัยการในรูปแบบ information²⁹

เมื่อคณะลูกขุนทำการไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีมีมูล หัวหน้าคณะลูกขุนจะออก เอกสารเป็นทางการที่เป็นข้อกล่าวหาเรียกว่า indictment โดยให้พนักงานอัยการยื่นเอกสารดังกล่าว ต่อศาลซึ่งถือเป็นการยื่นฟ้องจำเลยและคดีก็จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาล

วัตถุประสงค์ของการกลั่นกรองคดีโดยคณะลูกขุน มีวัตถุประสงค์คล้ายกับการไต่สวน มูลฟ้องของศาล Magistrate เพื่อกลั่นกรองคดีที่มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอให้ขึ้นสู่การพิจารณา ของศาลซึ่งเป็นการปกป้องจำเลยจากการดำเนินคดีที่รีบด่วนหรือที่มุ่งร้าย³⁰

จากการบรรยายฟ้องที่ชัดเจน ล้นกะทัดรัด รวบรัด บรรยายข้อเท็จจริงอันเป็น สารสำคัญอันเป็นความผิดที่ได้กล่าวหาโดยแยกเป็นกระทงความผิด คือบรรยายข้อเท็จจริงเฉพาะ เท่าที่เข้ากับองค์ประกอบความผิดที่โจทก์ต้องการฟ้อง ไม่ได้บรรยายการกระทำของจำเลยทั้งหมด

²⁹ ตรีณันต์ คุริยะสาย, เล่มเดิม, หน้า 39.

³⁰ อนันต์ ชมจินดา, เล่มเดิม, หน้า 99.

ทำให้มีข้อเท็จจริงไม่เพียงพอที่ศาลนำไปใช้ในการไต่สวนมูลฟ้องประกอบกับการค้นหาความจริงของศาลมีน้อยเฉกเช่นศาลของประเทศอังกฤษ แต่อย่างไรก็ดีการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกาจำเลยสามารถนำพยานหลักฐานมาเข้าสืบได้ และได้รับการถ่วงนกรองคดีอีกชั้นจากคณะลูกขุน ในกรณีที่เป็นการพิเคราะห์ความร้ายแรง ประกอบกับการใช้ดุลพินิจในการถ่วงนกรองคดี ก่อนที่ศาลทำการประทับฟ้องของโจทก์ว่าสมควรยกคำฟ้องนั้นหรือไม่โดยเทียบเคียงกับการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ ถ้าปรากฏว่าคำฟ้องที่ยื่นฟ้องเข้ามาสู่ศาลมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือเป็นพยานหลักฐานที่ไม่มีคุณสมบัติตามกฎหมาย ศาลสามารถยกฟ้องโดยไม่ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้อง เว้นแต่พยานหลักฐานนั้นแสดงถึงการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้

3.2 บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องในระบบกฎหมายซีวิลลอว์

ระบบกฎหมายซีวิลลอว์เป็นระบบกฎหมายที่ใช้ในประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน เป็นต้น เป็นระบบที่มีคู่กรณี 2 ฝ่ายคือผู้ไต่สวนกับผู้ถูกไต่สวน ซึ่งผู้ไต่สวนหรือผู้พิพากษาจะทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงหรือสืบหาข้อเท็จจริงและสืบพยานด้วยตนเอง พนักงานอัยการทนายความเป็นเพียงผู้ช่วยศาลในการค้นหาความจริง³¹

3.2.1 ประเทศฝรั่งเศส

วิธีพิจารณาความอาญาประเทศฝรั่งเศสมีสาระสำคัญของระบบไต่สวนเป็นหลักแต่เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย สิทธิของผู้เสียหายและสิทธิของสังคมจึงได้นำระบบกล่าวหาผสมผสานเข้าด้วยกัน

3.2.1.1 ลักษณะคำฟ้อง

ประเทศฝรั่งเศสใช้การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวนและให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสังคมคือ สังคมมีตัวแทนทำหน้าที่ฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาในศาล การพิจารณาคดีของศาลเป็นไปโดยไม่เปิดเผย ศาลฟังข้อเท็จจริงโดยพิจารณาจากเอกสาร โดยไม่จำเป็นต้องฟังข้อโต้แย้งของผู้ถูกกล่าวหา ผู้พิพากษามีอำนาจหน้าที่ในการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง

ในการดำเนินคดีอาญาประเทศฝรั่งเศสได้แบ่งประเภทความผิดทางอาญาเป็น 3 ประเภทคือ

- 1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ คือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีถึงจำคุกตลอดชีวิต
- 2) ความผิดมัธยโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษระดับกลาง คือความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 เดือนจนถึงโทษจำคุกสูงสุด 10 ปี

³¹ โสภณ รัตนกร. เล่มเดิม. หน้า 155.

3) ความผิดลหุโทษ คือความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรงมีอัตราโทษเพียงปรับหรือจำคุกลหุโทษ บางอย่างของจำเลย

การฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่ไม่ยอมรับหลักการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน ทำให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการฟ้องร้องคดีอาญาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามผู้เสียหายก็สามารถเริ่มต้นฟ้องคดีโดยการร้องขอเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่งตั้งแต่ชั้นสอบสวนหรือร้องต่อผู้พิพากษาไต่สวน หรือฟ้องคดีส่วนแพ่งโดยตรงต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ยกเว้นความผิดอุกฤษฏ์โทษ สำหรับความผิดที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก เช่นความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่น ต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายก่อนถึงจะมีการเริ่มการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการได้³² ถือได้ว่ากระบวนการดำเนินคดีอาญาพนักงานอัยการมีบทบาทอย่างสูงในการดำเนินคดีตั้งแต่การเริ่มต้นคดี ตลอดจนการควบคุมคดี

การดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญา พนักงานอัยการสามารถกระทำได้ 2 วิธีคือ³³

1) ยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาล เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลตัดสิน โดยไม่ผ่านศาลไต่สวน จำเลยจะต้องมาศาลภายในเวลา 5 วัน โจทก์ต้องบรรยายฟ้องถึงพฤติการณ์การกระทำ ความผิดและต้องบรรยายว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดฐานใด มาตราใด ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดี ประกอบกับบันทึกการสอบสวนเบื้องต้น และทะเบียนประวัติอาชญากรของจำเลย การฟ้องโดยตรงไม่ผ่านศาลไต่สวน เรียกว่า Citation Directe³⁴

2) ขอให้ศาลไต่สวนทำการสอบสวนคดีนั้นเสียก่อน ในกรณีพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาศาลไต่สวน หรือผู้พิพากษาศาลเด็กแล้วแต่กรณี ขอให้ทำการไต่สวนคดีนั้น โดยการบรรยายคำร้องต้องบรรยายถึงการกระทำและฐานความผิด หากทราบตัวผู้กระทำความผิดก็ต้องแจ้งด้วย

การดำเนินคดีฟ้องร้องโดยพนักงานอัยการไม่ว่าจะเป็นการยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาลหรือขอให้ศาลไต่สวนทำการไต่สวนคดี พิจารณาแล้วเห็นว่าการยื่นฟ้องคดีอาญาเป็นภาระหน้าที่ของพนักงานอัยการตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐดังที่กล่าวไว้ข้างต้น การยื่นคำฟ้องของพนักงานอัยการต่อศาล พนักงานอัยการจะบรรยายฟ้องในลักษณะที่บรรยายถึงพฤติการณ์หรือรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงของบุคคลที่ถูกกล่าวหา ข้อจำกัดทางกฎหมาย รูปพรรณสัณฐานของผู้ถูกกล่าวหาว่า

³² อุทัย อาทิเวช. (2550, ตุลาคม). “พนักงานอัยการในวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส.” *ข่าวเนติบัณฑิตยสภา*, 20, 219. หน้า 5.

³³ ชีระ ละมุลตรี. เล่มเดิม. หน้า 74.

³⁴ สมคิด ณ นคร. (2507, พฤษภาคม). “การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส.” *ศาลพาหน*, 11, 5. หน้า 7.

กระทำความผิด รวมถึงการบรรยายถึงข้อเท็จจริงอันเป็นผลดีแก่ตัวผู้ถูกกล่าวหา พร้อมทั้งต้องระบุว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการกระทำความผิดในฐานความผิดใด ขัดต่อบทบัญญัติกฎหมายบทใด โดยพนักงานอัยการต้องแนบบันทึกการสอบสวนเบื้องต้น ประวัติอาชญากรรม³⁵ เพื่อประกอบกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการประทับฟ้องต่อไป

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนอาทิเช่น ลักษณะการเสมอภาคของกลุ่มความ การรวบรวมพยานหลักฐานและหลักประกันสิทธิของผู้เสียหาย ข้อสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นต้น³⁶ การให้ความสำคัญต่อหลักต่างๆ ดังกล่าวส่งผลถึงภาระการพิสูจน์ที่ต้องตกแก่พนักงานอัยการ และผู้เสียหายในกรณีที่เข้าเป็นกลุ่มความฝ่ายแพ่ง เป็นฝ่ายพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีภาระที่ต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองแต่ประการใดและไม่มีหน้าที่ต้องร่วมมือในการค้นหาพยานหลักฐาน

3.2.1.2 การไต่สวนมูลฟ้อง

ศาลยุติธรรมสำหรับคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี (jurisdiction d'instruction) และศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดี (jurisdiction de jugement) ในที่นี้จะขอก้าวเพียงศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดีเป็นหลัก

ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี (jurisdiction d'instruction) เป็นศาลที่แยกเป็นอิสระออกจากศาลพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งในการฟ้องคดีอาญาเฉพาะความผิดอุกฉุกฎโทษเท่านั้นที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการไต่สวนคดีก่อน เนื่องจากมีระดับโทษจำคุกที่นาน จึงต้องหาพยานหลักฐานให้

³⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสมาตรา 181 วรรค 3

The indictment order contains, under pain of nullity, a presentation and the legal qualification of the matters to which the accusation relates, and specifies the accused's identity. It also states, if appropriate, that the accused benefits from the provisions of article 132 – 78 of the Criminal Code.

³⁶ Preliminary Article

I. Criminal procedure should be fair and adversarial and preserve a balance between the rights of the parties.

II. The judicial authority ensures that victims are informed and that their rights are respected throughout any criminal process.

III. Every person suspected or prosecuted is presumed Innocent as long as his guilt has not been established. Attacks on his presumption of innocence are proscribed, compensated and punished in the circumstances laid down by statute.

มีความน่าเชื่อถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิดจริง ส่วนความผิดมัชยโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษระดับกลาง กฎหมายให้เป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการ ว่าควรให้ศาลไต่สวนก่อนหรือไม่

ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดีคือ ศาล Tribunal de Grande Instance (ศาลจังหวัด)³⁷ การร้องขอให้ศาล Tribunal de Grande Instance (ศาลจังหวัด) ทำการไต่สวนคดีสามารถกระทำได้ 2 วิธีคือ

1) พนักงานอัยการประจำศาล Tribunal de Grande Instance ยื่นคำฟ้องเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนคดี

2) คู่ความในคดีที่เป็นประชาชนทั่วไปที่เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาสามารถที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนคดีได้³⁸

ศาลไต่สวนคดีจะทำการสอบสวนโดยมีอำนาจทุกประการที่เป็นประโยชน์ในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำและข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด รวมถึงพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทั้งด้านที่เป็นคุณและเป็นโทษต่อตัวผู้กระทำความผิดอีกทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยศาลไต่สวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดทั้งของฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยเพื่อจะนำพยานหลักฐานเหล่านั้นมาพิสูจน์ว่าพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่รวบรวมมามีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะฟ้องร้องผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลหรือไม่ และเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยประกอบกับเป็นการถ่วงดุลคดีที่ไม่ให้คดีที่มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาล

จากอำนาจหน้าที่สอบสวนของศาลไต่สวนคดีโดยผู้พิพากษาไต่สวน ผู้พิพากษาไต่สวนจะค้นหาสาเหตุของการกระทำความผิดก่อนที่จะนำคดีไปสู่ศาลเพื่อตัดสิน ซึ่งผู้พิพากษาไต่สวนจะมีความเป็นอิสระในการสอบสวนอย่างกว้างขวางเนื่องจากมีสถานะเป็นตุลาการจึงมีอำนาจในการค้นหาความจริงไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องของผู้ใด โดยผู้พิพากษามีหน้าที่ไต่สวนพยานหลักฐานทั้งหมดของคดีโดยมุ่งหมายที่จะรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มต้น มิใช่ไต่สวนเพื่อต้องการรู้แต่เพียงว่าคดีมีมูลหรือไม่มีมูล ในการพิจารณาว่าคดีนั้นมีมูลสมควรฟ้องร้องต่อศาลหรือไม่ศาลจะพิจารณาจากคำฟ้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลประกอบกับการตรวจสอบบรรดาข้อเท็จจริงทั้งหลายและพยานหลักฐานที่อยู่ในสำนวนการสอบสวนเพื่อทำให้ทราบข้อเท็จจริงอันมีความน่าเชื่อถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด

³⁷ ชนกร วรปรัชญากุล. (2547, มกราคม – เมษายน). “ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส.” *ดุลพินิจ*, 51, 1. หน้า 54.

³⁸ ชนกร วรปรัชญากุล. เล่มเดิม. หน้า 55.

จุดประสงค์ของการไต่สวนโดยผู้พิพากษาไต่สวนก็เพื่อค้นหาความจริงของคดี และเพื่อให้ศาลนำ พยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนมาประกอบก่อนที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลอาญา (cour d'instruction) จึงไม่เหมือนกับ Magistrate Court ของประเทศอังกฤษในการไต่สวนความผิด ผู้พิพากษาไต่สวนไม่ได้ถูกจำกัดอยู่กับตัวบุคคล เนื่องจากอาจจะสืบสวนสอบสวนได้ทั้งบุคคลที่ถูกระบุชื่อไว้ในคำร้องขอ หรือบุคคลอื่นซึ่งสงสัยว่าจะกระทำความผิด³⁹

ในการไต่สวนผู้พิพากษาไต่สวนที่มีอำนาจสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งผู้พิพากษาต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงคำฟ้องพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การต่อสู้คดี หรือจะไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้ และต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาว่ามีสิทธิที่จะต่อสู้คดีโดยไม่มีทนายความ หรือมีทนายความหรือขอให้ตั้งทนายความก็ได้ การไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนต้องกระทำต่อหน้าทนายความของจำเลยเว้นแต่จำเลยไม่ต้องทนายความ การซักถามพยานจะกระทำโดยศาล มิใช่กระทำโดยทนายความดังเช่นศาลในระบบคอมมอนลอว์ ถ้อยคำสำนวนที่ผู้พิพากษาไต่สวนบันทึกไว้ทั้งหมดถือเป็นพยานหลักฐานซึ่งศาลตัดสินจะต้องถือตามนั้นเป็นส่วนใหญ่จะไม่มีกรจดคำพยานในศาลตัดสินอีก⁴⁰

ศาลไต่สวนคดีสามารถที่จะมีคำสั่งได้ดังต่อไปนี้

1) คำสั่งว่าคดีไม่มีมูลให้ยกฟ้อง (ordonnance de non-lieu) ศาลจะอาศัยข้อเท็จจริงในความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่านั้นพิเคราะห์พิจารณาว่าคดีนั้นมีมูลหรือไม่ หากศาลเห็นว่าคดีไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะส่งตัวผู้ต้องหาไปรับการพิจารณาพิพากษา ศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดี ศาลจะมีคำสั่งให้ยกฟ้องแต่ไม่ตัดอำนาจของพนักงานอัยการที่จะร้องขอให้มีการไต่สวนคดีอีกครั้งสำหรับข้อหาอื่นได้ แต่หากเป็นการวินิจฉัยโดยอาศัยข้อกฎหมายแล้วศาลมีคำสั่งยกฟ้อง โดยปกติแล้วจะไม่สามารถจะฟ้องผู้ต้องหาใหม่ได้อีก

2) คำสั่งให้มีการส่งคดีผ่านไปยังพนักงานอัยการประจำศาล (Chambre d'accusation) ศาล Chambre d'accusation เป็นศาลที่ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งของศาลไต่สวนคดีโดยทำการตรวจสอบสำนวนการไต่สวนคดีใหม่ เนื่องจากการใช้อำนาจของผู้พิพากษาไต่สวนในการไต่สวนคดีมีอย่างกว้างขวางเป็นสาเหตุให้ผู้พิพากษาไต่สวนอาจใช้อำนาจไปในทางที่มีชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ศาล Chambre d'accusation ต้องเข้ามาควบคุมการใช้อำนาจของผู้พิพากษาไต่สวนอีกชั้นหนึ่งก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลพิจารณาต่อไป การที่จะมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาล Chambre d'accusation ได้ต้องเป็นคดีที่มีความร้ายแรงเท่านั้นและการพิจารณาของศาลจะ

³⁹ Bell John. Principles of French law (Oxford : Oxford University Press, 1998). P 128. อ้างถึงใน ตรีณันต์ ตรียะสาย. สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง. หน้า 49.

⁴⁰ คำพล เอกทนต์. เล่มเดิม. หน้า 26.

กระทำเป็นความลับแต่เปิดโอกาสให้คู่ความและทนายความสามารถเข้าร่วมการพิจารณาไต่สวนได้⁴¹ ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความผิดออกญาโทษศาล Chambre d'accusation จะส่งคดีนั้นไปทำการพิจารณาพิพากษายังศาล Cour d'assises นอกจากนี้ศาล Chambre d'accusation ยังมีอำนาจพิพากษายกฟ้องได้อีกเมื่อเห็นว่าคดีไม่มีมูล

3) คำสั่งให้มีการส่งคดีไปพิจารณาพิพากษายังศาลที่มีอำนาจ การส่งคดีไปพิจารณาพิพากษายังศาลที่มีอำนาจคือ คำสั่งให้ส่งคดีไปยังศาล Tribunal Correctionnel ในคดีที่เป็นความผิดมัจยโทษ หรือมีคำสั่งให้ส่งคดีไปยังศาลตำรวจในกรณีที่เป็นความผิดลหุโทษ⁴²

เมื่อศาลไต่สวนคดีทำการไต่สวนคดีเสร็จสิ้นแล้ว ศาลไต่สวนคดีจะส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการพร้อมความเห็นว่าการฟ้องหรือไม่ควรฟ้อง แต่ความเห็นของพนักงานอัยการอาจแย้งความเห็นของศาลไต่สวนได้ ถ้าพนักงานอัยการเห็นสมควรฟ้องก็จะฟ้องคดีต่อศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดี และเมื่อศาลไต่สวนคดีได้มีคำสั่งปิดการไต่สวนแล้ว ศาลไต่สวนคดีจะไม่มีอำนาจในการไต่สวนคดีอีก สำหรับผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการไต่สวนคดีจะไปทำหน้าที่เป็นศาลตัดสินคดีที่ตนเคยไต่สวนมาก่อนไม่ได้

หากพิจารณาถึงการบรรยายฟ้องที่บรรยายถึงพฤติการณ์การกระทำผิด ประกอบกับบทบาทของศาลไต่สวนที่สามารถค้นหาความจริงได้อย่างกว้างขวางโดยการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของจำเลย มีผลให้การกลั่นกรองคดีก่อนคดีขึ้นสู่ชั้นพิจารณาของศาลมีประสิทธิภาพอย่างสูง เมื่อคดีใดขึ้นสู่ศาลตัดสินหรือการพิจารณาของศาล คดีนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าคดีมีมูล ศาลสามารถลงโทษจำเลยได้อย่างถูกต้อง ทำให้ไม่เกิดปัญหาการยกฟ้องด้วยเหตุผลทางเทคนิค เนื่องจากพยานหลักฐานที่ได้มาโดยศาลไต่สวน ศาลไต่สวนจะรวบรวมพยานหลักฐานของคู่ความทั้งสองฝ่าย มิใช่เพียงแต่ต้องการรู้ว่าคดีมีมูลหรือไม่เช่นเดียวกับการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศไทย

3.2.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

การดำเนินคดีอาญาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ การฟ้องคดีจึงกระทำโดยพนักงานอัยการซึ่งเป็นการกระทำในนามองค์กรของรัฐ ส่วนกรณีราษฎรหรือประชาชนจะฟ้องคดีอาญาได้ก็เฉพาะบางความผิดเท่านั้น เช่นเจตนาหรือประมาทก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน

⁴¹ ตรีณันต์ คุริยะสาย. เล่มเดิม. หน้า 51.

⁴² ธนกร วรปรัชญากุล. เล่มเดิม. หน้า 57.

สำหรับการดำเนินคดีในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนสืบสวนสอบสวน (Vorverfahren) ขั้นตอนไต่สวนมูลฟ้อง (Zwischenverfahren) และขั้นพิจารณาพิพากษาคดี (Hauptverfahren)

1) การดำเนินคดีอาญาในขั้นสืบสวนสอบสวน หรือการดำเนินคดีอาญาขั้นก่อนฟ้อง (Vorverfahren) พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการค้นหาข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การสืบสวนสอบสวนพนักงานอัยการจะลงมือกระทำด้วยตนเองหรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการแทนก็ได้ ในขั้นนี้ถือว่่าเพื่อเป็นการยืนยันข้อกล่าวหาอันเป็นการชี้ขาดในเรื่องที่กล่าวหาผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อาศัยจากข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น และการรวบรวมพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ต้องเป็นการรวบรวมที่ชอบด้วยกฎหมายอีกทั้งต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นทั้งคุณและโทษสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลย

การสืบสวนสอบสวนจะยุติลงโดยการที่พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจเห็นว่าสมควรยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาล หรือไม่ยื่นฟ้องถ้าเห็นว่าเป็นคดีเล็กน้อย การยื่นฟ้องถือเป็นจุดแบ่งระหว่าง การดำเนินคดีอาญาในขั้นสืบสวนสอบสวนกับการดำเนินคดีอาญาในขั้นไต่สวนมูลฟ้อง⁴³

2) การดำเนินคดีอาญาในขั้นไต่สวนมูลฟ้อง (Zwischenverfahren) การดำเนินคดีอาญาในขั้นนี้ผู้พิพากษาเป็นผู้รับผิดชอบเพื่อเป็นการถ่วงดุลคดีของพนักงานอัยการที่ได้ใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดี ศาลจะพิจารณาจากพยานหลักฐานต่างๆ แล้วมีคำสั่งว่าคดีนั้นมีมูลหรือไม่มีมูล

3) การดำเนินคดีอาญาในขั้นพิจารณาพิพากษาคดี (Hauptverfahren) คือกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาล

3.2.2.1 ลักษณะคำฟ้อง

Anklage⁴⁴ เป็นรูปแบบคำฟ้องคดีอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน พนักงานอัยการเป็นผู้ที่มีหน้าที่ยื่นคำฟ้องเสนอต่อศาล ในการบรรยายฟ้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันจะบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นลำดับขั้นตอนของ

⁴³ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2551, มกราคม – พฤษภาคม). “ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาเยอรมัน.” *จุลพาท*, 55, 1. หน้า 190.

⁴⁴ StPO section 200 Contents of the Anklage

(1)The Anklage shall indicate the person accused, the act of which he is accused, the time and place of its commission, the legal elements of the crime and the applicable provisions of the criminal law...It shall also indicate the evidence, the court that should conduct the trial, and the [name of the] defense counsel.

(2)The Anklage shall also set forth the material results of the [prosecutor’s pretrial] investigation.

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันว่าด้วยหมวด Deciding Whether To Convene A Trial มาตรา 200 ได้กำหนดเนื้อหารายละเอียดที่จะต้องปรากฏในคำฟ้อง Anklage ไว้ดังนี้คือ คำฟ้องต้องแสดงถึงตัวผู้ถูกกล่าวหา การกระทำของจำเลยที่ถูกกล่าวหา เวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด องค์ประกอบความผิดสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าว บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และต้องแสดงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผลของการสอบสวน

การเริ่มต้นบรรยายฟ้องคดีอาญาต้องระบุศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี ฐานความผิดชื่อของจำเลยที่ถูกกล่าวหา ตาม SPO มาตรา 200 กำหนดให้ต้องแสดงถึงผู้ถูกกล่าวหา หมายความว่า ต้องบรรยายข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวจำเลยตั้งแต่เกิด ที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส สัญชาติ หรือแม้กระทั่งอาชีพการงานของจำเลยโดยละเอียด มิใช่ระบุเพียงแต่ชื่อของจำเลยอย่างเดียว⁴⁵

การบรรยายฟ้องในส่วนต่อมาเป็นการบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย ต้องบรรยายให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ ประกอบด้วยเวลา สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด และรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของจำเลยไม่ว่าจะเป็นบุคคล สิ่งของที่เกี่ยวข้องต้องระบุมาโดยละเอียด พร้อมทั้งอ้างบทบัญญัติของกฎหมายที่จำเลยถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด

คำฟ้อง Anklage กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการแสดงถึงพยานหลักฐานต่างๆ ซึ่งต้องระบุต่อจากการบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย โดยการระบุพยานหลักฐานต้องระบุทั้งหมด เริ่มตั้งแต่ประวัติอาชญากรรม ภาพถ่ายสถานที่ที่เกิดเหตุ พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ และพยานหลักฐานอื่นที่ต้องนำมาเสนอต่อศาลอาทิเช่น ปืนและปลอกกระสุนที่ใช้ในการกระทำความผิด เป็นต้น และพนักงานอัยการต้องสรุปผลของการสอบสวนที่มีพนักงานอัยการเป็นผู้ควบคุมการสอบสวนมาท้ายคำฟ้องด้วย นอกจากรายละเอียดที่กล่าวข้างต้นในคำฟ้อง Anklage ต้องระบุมาตราที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของจำเลยว่าเป็นความผิดอาญาฐานใดตรงกับบทมาตราใดของกฎหมาย

เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระคำฟ้อง Anklage ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนำมาเปรียบเทียบกับคำฟ้อง Indictment หรือคำฟ้อง Information ของประเทศอังกฤษหรือประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นถึงความแตกต่างดังต่อไปนี้คือ ประการแรก การบรรยายฟ้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันเป็นการฟ้องร้องที่มีลักษณะเปิดเผยข้อเท็จจริงอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับตัวจำเลย ตลอดถึงการระบุพยานหลักฐานที่ได้ผ่านการ

⁴⁵ Langbein John H. (1977). *Comparative Criminal Procedure : Germany*. p. 6.

สอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมาแล้ว ตรงข้ามกับการฟ้องร้องของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีลักษณะเปิดเผยเพียงเล็กน้อย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยกล่าวเพียงสังเขป และไม่จำเป็นต้องระบุถึงพยานหลักฐานที่หามาได้ในตัวคำฟ้อง ประการที่สอง การบรรยายฟ้องตามกฎหมายเยอรมัน จะบรรยายการกระทำตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน ต่างกับการบรรยายฟ้องตามกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่ต้องบรรยายเป็นกระบวนความผิดโดยแยกกระบวนความผิดออกจากกัน ประการที่สาม คำฟ้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันต้องมีการสอบสวนแนบท้ายคำฟ้องเสมอ กลับกันคำฟ้องประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาไม่ปรากฏว่าต้องมีการแนบสำนวนการสอบสวนท้ายคำฟ้อง

ลักษณะคำฟ้องดังกล่าวมีรายละเอียดและพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง มิใช่แค่กล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยได้กระทำความผิดตามกฎหมาย ส่งผลให้คำฟ้องมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งยวด

3.2.2.2 การไต่สวนมูลฟ้อง

วัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อให้เป็นผู้ตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งฟ้องคดี ในการไต่สวนมูลฟ้องศาลต้องวินิจฉัยว่าสมควรที่จะดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อไปหรือไม่ แต่ถ้าในกรณีของการดำเนินคดีที่เร่งรัด (im beschleunigten Verfahren) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันมาตรา 417 – 420 เท่านั้นที่การพิจารณาสืบพยานในชั้นศาลจะเริ่มต้นขึ้นหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบสวนสอบสวนโดยไม่ต้องผ่านการดำเนินคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง⁴⁶

การไต่สวนมูลฟ้องอยู่ในความรับผิดชอบของผู้พิพากษาซึ่งมีความเป็นอิสระเป็นการใช้อำนาจตุลาการควบคุมก่อนการตั้งข้อกล่าวหา เพื่อที่จะปกป้องสถานภาพของจำเลยก่อนการพิจารณาคดี⁴⁷ และหลีกเลี่ยงการพิจารณาที่ไม่จำเป็น เนื่องจากบทบาทหลักของการไต่สวนมูลฟ้องเน้นการตรวจสอบว่าการที่จะดำเนินการฟ้องร้องต่อไปเป็นสิ่งที่จำเป็นหรือไม่ โดยกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องจะเริ่มต้นเมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจซึ่งผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะต้อง

- (1) อ่านคำฟ้องให้จำเลยฟัง
 - (2) แจ้งให้จำเลยยื่นบัญชีระบุพยานหรือข้อคัดค้านใดๆ ภายในระยะเวลาตามที่กำหนด
- และ
- (3) แต่งตั้งทนายขอแรงให้แก่จำเลยในกรณีที่เป็น

⁴⁶ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 191.

⁴⁷ ตรีณันต์ คุริยะสาย. เล่มเดิม. หน้า 53.

ในกรณีที่ศาลจะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่มีมูล ศาลจะพิจารณาจากคำฟ้องและสำนวนการสอบสวนเป็นพื้นฐาน ในการวินิจฉัยซึ่งพนักงานอัยการจะต้องจัดทำสรุปผลการสอบสวนและประเด็นทางกฎหมายให้ศาลพร้อมกับคำฟ้อง ประกอบกับศาลมีอำนาจในการค้นหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำฟ้องหรือสำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการได้ เมื่อศาลทำการไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูล ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผลจากการสอบสวนมีเหตุน่าเชื่อถือว่าจำเลยได้กระทำความผิดอาญาคือ มีความเป็นไปได้อย่างมากที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลจะมีคำสั่งว่าคดีมีมูล โดยศาลจะต้องเชื่อว่าเจตนาของการดำเนินคดีมีอยู่ครบ และสามารถลงโทษการกระทำความผิดกล่าวของจำเลยได้⁴⁸ เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีมีมูลศาลจะสั่งให้ประทับฟ้อง ซึ่งในคำสั่งประทับจะระบุว่าคดีดังกล่าวจะถูกพิจารณาที่ศาลไหน

(2) ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่ประทับฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องศาลสามารถยุติการพิจารณาคดีโดยเด็ดขาด หากศาลพิจารณาในข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่คาดว่าจะนำไปสู่การยกฟ้อง⁴⁹ คือศาลเห็นว่าไม่มีพยานหลักฐานที่เพียงพอที่พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือการกระทำความผิดของจำเลยไม่อาจถูกลงโทษได้ แต่การที่ศาลจะยุติการพิจารณาได้พนักงานอัยการและจำเลยต้องให้ความยินยอมด้วย

อีกทั้งประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันให้ความสำคัญต่อการกลั่นกรองคดีเบื้องต้นก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล เห็นได้จากการมีข้อยกเว้นการคดีดำเนินฟ้องร้องคดีกล่าวคือ ถ้ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยหลักแล้วเป็นภาระหน้าที่ของพนักงานอัยการที่ต้องดำเนินการฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาล แต่อย่างไรก็ดีหาใช่ถ้ามีความผิดเกิดขึ้น พนักงานอัยการต้องฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลทุกคดีไปจึงเกิดข้อยกเว้นที่ว่า ในการกระทำความผิดใดๆ ถ้าเป็นการกระทำความผิดที่เล็กๆ น้อยๆ หรือเป็นการกระทำความผิดที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ พนักงานอัยการสามารถระงับการดำเนินคดีโดยไม่จำเป็นต้องฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลแต่อย่างใด⁵⁰

จากลักษณะการบรรยายฟ้อง Anklage ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เป็นการบรรยายฟ้องตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดการกระทำความผิดขึ้น อีกทั้งต้องระบุพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในทางที่เป็นคุณและที่เป็นโทษแก่ตัวจำเลย พร้อมผลการสอบสวนระบุในคำฟ้อง ถือว่าเป็นการบรรยายฟ้องที่มีลักษณะละเอียดอย่างยิ่งยวด ทำให้ศาลผู้ไต่สวนมูลฟ้องทราบถึงข้อเท็จจริงจากคำฟ้องไม่คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เมื่อการบรรยายฟ้อง

⁴⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 193.

⁴⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันมาตรา 204 (1)

⁵⁰ Langbein John H. Op.cit. P. 98.

ปรากฏถึงการกระทำทุกอย่างอันเป็นการกระทำของจำเลยอย่างละเอียด การไต่สวนมูลฟ้องศาลก็มีบทบาทค้นหาความจริงนอกเหนือจากการพิจารณาในคำฟ้องและสำนวนการสอบสวน ซึ่งต่างจากการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศไทยที่จะพิจารณาเฉพาะตัวคำฟ้อง แสดงให้เห็นถึงการไต่สวนมูลฟ้องของศาลประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีการค้นหาความจริงอย่างกระตือรือร้น ประกอบการบรรยายฟ้องที่มีความละเอียดเป็นการตรวจสอบการทำงานของพนักงานอัยการในการสั่งฟ้องคดี ทำให้คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลมีความน่าเชื่อถือกว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง และสมควรได้รับการลงโทษตามกฎหมาย จึงไม่ปรากฏว่ามีการยกฟ้องด้วยเหตุผลทางเทคนิคหรือเหตุผลเล็กๆ น้อยๆ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาบทบาทของศาลไทยในชั้นประทับฟ้อง

การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายที่มีองค์การอัยการเข้ามารับผิดชอบในการฟ้องร้องคดีทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน การฟ้องร้องคดีของพนักงานอัยการต้องผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ถ้าไม่มีการสอบสวนอำนาจการฟ้องร้องคดีของพนักงานอัยการย่อมไม่เกิดขึ้น พนักงานอัยการสามารถฟ้องร้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้ ศาลจะรับคำฟ้องที่พนักงานอัยการยื่นมาเพื่อทำการตรวจฟ้องว่ามีลักษณะที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และทำการไต่สวนมูลฟ้องเป็นขั้นตอนต่อไป

ไม่ว่าจะเป็นการตรวจฟ้องหรือการไต่สวนมูลฟ้อง ทั้งสองขั้นตอนต่างเป็นการดำเนินคดีในชั้นประทับฟ้อง ศาลจึงเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ต้นเพื่อเป็นการถ่วงดุลคดีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในชั้นประทับฟ้องจะเห็นได้ว่าคำฟ้องของพนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินคดีในชั้นนี้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องพิจารณาถึงลักษณะการบรรยายฟ้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

ได้กล่าวแล้วว่าการบรรยายฟ้องมีหลักอยู่ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 มีรายละเอียดว่า “มาตรา 158 ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (2) คดีระหว่างผู้ใด โจทก์ ผู้ใดจำเลยและฐานความผิด
- (3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็น โจทก์ ถ้าราษฎรเป็น โจทก์ ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติ และบังคับ
- (4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย
- (5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับชื่อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือคิดมาท้ายฟ้อง

(6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียน หรือพิมพ์ฟ้อง”

โดยแยกออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนเริ่มต้นคำฟ้อง ตั้งแต่มาตรา 158 (1) ถึง (4) ส่วนเนื้อหา มาตรา 158 (5) และส่วนท้ายของคำฟ้อง ตั้งแต่มาตรา 158 (6) ถึง (7) จากแนวทางปฏิบัติของศาลไทยเมื่อวิเคราะห์จากคำพิพากษาศาลฎีกาแล้วปรากฏว่า

กรณีที่พนักงานอัยการ โจทก์บรรยายฟ้องให้ศาลเห็นถึงการกระทำและเจตนาของจำเลย ว่าจำเลยเจตนาเรียกเอาเงินจากผู้เสียหายเป็นการตอบแทนในการที่จำเลยอ้างว่าจะจูงใจเจ้าพนักงานไม่ให้ดำเนินคดีแก่ ต. และปล่อยตัวให้หลุดพ้นจากคดีอาญา แม้จะไม่ได้บรรยายว่าจำเลยจะไปติดต่อหรือจูงใจเจ้าพนักงานโดยวิธีใดก็ตาม ศาลก็ถือว่าเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) เพราะศาลเห็นว่าการที่ไม่ได้บรรยายว่าจำเลยจะไปติดต่อหรือจูงใจเจ้าพนักงานโดยวิธีใด มีช่องว่างประกอบแห่งความผิดฐานบุคคลเรียกทรัพย์สิน เพื่อให้เจ้าพนักงานกระทำการตามมาตรา 143 แห่งประมวลกฎหมายอาญา¹

พนักงานอัยการ โจทก์ก็ได้บรรยายรายละเอียดว่าข้อความอันเป็นที่จำเลยเบิกความเป็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร แต่โจทก์ได้บรรยายถึงรายละเอียดอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานที่ร่วมกันฆ่าผู้อื่นครบถ้วน ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าฟ้องของโจทก์มีรายละเอียดพอสมควรเท่าที่ทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี จึงเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย²

ในความผิดฐานกระทำอนาจารบุคคลอายุกว่าสิบห้าปีโดยใช้กำลังประทุษร้าย เมื่อพนักงานอัยการ โจทก์ได้บรรยายการกระทำของจำเลยให้ครบองค์ประกอบความผิดดังกล่าวแล้ว ถึงแม้ว่าจะไม่ได้บรรยายว่าจำเลยกระทำอนาจารอย่างไรและบริเวณใดของร่างกายกับจำเลยลุบคลำร่างกายผู้เสียหายที่ 2 อย่างไร ศาลตัดสินว่าเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากรายละเอียดที่โจทก์ได้บรรยายมาในฟ้องสามารถนำสืบในชั้นพิจารณาได้³

ความผิดฐานลักทรัพย์ถึงแม้ว่าพนักงานอัยการ โจทก์จะมีได้มีการบรรยายถึงทรัพย์ที่จำเลยจะพยายามลักทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์สินอะไร แต่เมื่อศาลอ่านฟ้องโดยตลอดแล้วศาลเห็นว่าจำเลยสามารถเข้าใจในข้อหาได้ดีว่าจำเลยทั้งสองพยายามลักทรัพย์ของผู้อื่น ถึงแม้จะมีได้ระบุ

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 988/2551. เล่มเดิม. หน้า 61.

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3127/2551. เล่มเดิม. หน้า 82.

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3915/2551. เล่มเดิม. หน้า 24.

รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จำเลยทั้งสองพยายามลักก็ตาม ศาลก็ถือว่าเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย⁴

เมื่อวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาจะเห็นได้ว่าศาลยึดหลักการบรรยายคำฟ้องให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิดที่พนักงานอัยการ โจทก์ต้องการฟ้องร้องจำเลยเป็นสำคัญ ถ้าพนักงานอัยการ โจทก์บรรยายฟ้องที่มีลักษณะขาดองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องเนื่องจากคำฟ้องเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 และไม่สามารถแก้ฟ้องให้เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ได้

จากแนวทางปฏิบัติของศาลที่พิจารณาจากคำฟ้องว่ามีการบรรยายครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ เป็นผลให้ทางปฏิบัติในการร่างคำฟ้องของพนักงานอัยการจะยึดหลักการร่างคำฟ้องโดยบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดฐานนั้นๆ ส่วนใหญ่ในการบรรยายฟ้องจะใช้ข้อความในกฎหมายเป็นสำคัญและเคร่งครัด โดยจะไม่ใช้ถ้อยคำให้ผิดเพี้ยนออกไป⁵ เพราะเข้าใจว่าการบรรยายคำฟ้องตามหลักกฎหมายให้ครบถ้วนสามารถทำให้จำเลยเข้าใจในข้อหาได้ดี กอปรกับในอดีตศาสตราจารย์พระยามานนราชเสวี อธิบดีกรมอัยการ ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบรรยายคำฟ้องดังนี้ “การฟ้องความ ได้สังเกตเห็นการฟ้องความของพนักงานอัยการหัวเมือง มีบางจังหวัดที่เขียนฟ้อง กล่าวข้อความฟุ่มเฟือยโดยใช้เหตุและบางฉบับแม้จะยาวโดยไม่จำเป็น แต่ก็ยังขาดข้อความสำคัญที่จะต้องกล่าวเสียก็มี... ข้อสำคัญในการฟ้องนั้น ขอให้ยึดหลักไว้ว่าต้องเขียนให้สั้นกะทัดรัดที่สุดที่จะเขียนได้ แต่ต้องระวังให้อยู่ในหลักเกณฑ์เหล่านี้คือ 1. ไม่ขาดข้อความจนเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ หรือไม่ทราบว่าจะต่อสู้คดีได้อย่างไร 2. ไม่ขาดข้อความเท็จจริงซึ่งต้องประกอบกันเป็นความผิดตามกฎหมายที่อ้างขอให้ลงโทษจำเลย”⁶ การยึดหลักการบรรยายฟ้องตามแนวทางดังกล่าวที่บรรยายข้อเท็จจริงเฉพาะอันเป็นองค์ประกอบความผิดก่อให้เกิดรูปแบบการบรรยายฟ้องที่มีลักษณะเหมือนกันที่เรียกว่า “คำฟ้องสำเร็จรูป” ถึงแม้ว่าปัจจุบันสำนักงานอัยการสูงสุดตระหนักถึงความสำคัญของการบรรยายฟ้องเพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยหรือเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในรัฐ จึงได้มีประกาศเรื่องการบรรยายฟ้องคดีอาญาให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน มีข้อความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้ “สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การบรรยายฟ้องของพนักงานอัยการ นอกจากจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้างต้นแล้ว ยัง

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10854/2553. เล่มเดิม. หน้า 144.

⁵ จิตติ เจริญกล้า. (2536). *บันทึกของท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา 100 ปีอัยการ*. หน้า 52.

⁶ สมปอง ศรีชุมพวง. (2522, กรกฎาคม). “การเขียนฟ้องคดีอาญา.” *วารสารอัยการ*, 2, 19.

ต้องบรรยายฟ้องโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนทั้งที่เป็นคุณและโทษของผู้ต้องหาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยหากปรากฏข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาและเป็นเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 64, 65, 66, 67, 69, 72 และมาตรา 78 ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ตรงกับข้อเท็จจริงนั้นๆ และต้องระบุมাত্রาดังกล่าวในคำขอท้ายคำฟ้องด้วย”⁷ แต่อย่างไรก็ตามแนวทางปฏิบัติของพนักงานอัยการยังคงยึดหลักการบรรยายฟ้องตามแนวทางเดิมคือ บรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดของกฎหมาย ไม่มีการบรรยายรายละเอียดอันเป็นข้อเท็จจริงอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

การบรรยายฟ้องที่บรรยายฟ้องเพียงให้ครบองค์ประกอบความผิด ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลย เนื่องจากการบรรยายฟ้องที่ไม่มีรายละเอียดแห่งการกระทำของจำเลย ทำให้จำเลยไม่สามารถรับรู้หรือเข้าใจได้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำความผิดกฎหมายอย่างไร เมื่อจำเลยไม่รู้ว่าตนกระทำความผิดกฎหมาย จำเลยย่อมไม่สามารถแก้ฟ้องหรือแก้ต่างให้กับตนเองได้ ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในการต่อสู้คดีขึ้น ขัดต่อสิทธิที่จะได้รับทราบข้อหาที่จำเลยพึงมีในฐานะเป็น “ประธานในคดี” ที่มีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ส่งผลกระทบต่อบทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องดังนี้

4.1 บทบาทศาลในการตรวจคำฟ้อง

การตรวจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลในการตรวจพิจารณาว่าคำฟ้องที่เข้ามาสู่ศาลเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ คำฟ้องจึงมีบทบาทอย่างสูงในการตรวจฟ้อง

แต่การบรรยายฟ้องที่เกิดจากความเข้าใจไม่ถูกต้อง และยึดหลักปฏิบัติตามกันมาเป็นระยะเวลานาน เป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดความสมบูรณ์โดยบรรยายเพียงองค์ประกอบความผิดมิได้บรรยายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาได้ก่อขึ้นและยืนยันให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเข้าข่ายเป็นความผิดอาญาฐานใด ส่งผลต่อบทบาทการตรวจฟ้องของศาลให้ไร้ความหมาย แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

4.1.1 บทบาทศาลในการตรวจคำฟ้องตามรูปแบบ คือศาลจะตรวจดูว่าคำฟ้องนั้นถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์หรือรายละเอียดแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (1) – (4) และมาตรา 158 (7) หรือไม่ ในทางปฏิบัติในการตรวจฟ้องตามรูปแบบนี้มักจะไม่ค่อยเกิดปัญหา เนื่องจากตามแบบฟอร์มของศาลจะมีการกำหนดให้กรอกรายละเอียดลงไป ศาลมีบทบาทใน

⁷ กุลพล พลวัน. (2546, ตุลาคม). “อัยการกับบทบาทใหม่ในการคุ้มครองประชาชน.”

การตรวจฟ้องโดยพิจารณาว่ามีการกรอกข้อมูลถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และพิจารณาว่าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามานั้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลหรือไม่เท่านั้น ถ้าศาลตรวจฟ้องแล้วเห็นว่ามิใช่ข้อขาดตกบกพร่องอย่างไร ศาลจะมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขให้ถูกต้องได้เนื่องจากเป็นข้อผิดพลาดเล็กๆ น้อยๆ แต่สำหรับกรณีที่ยื่นฟ้องผิดศาล ศาลก็จะมีคำสั่งไม่ประทับฟ้องเพื่อให้โจทก์นำฟ้องไปยื่นฟ้องต่อศาลที่ถูกฟ้องต่อไป

4.1.2 บทบาทศาลในการตรวจคำฟ้องตามเนื้อหา ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วว่าสาระสำคัญของคำฟ้องอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ในทางปฏิบัติของศาล ศาลจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมากโดยศาลจะตีความมาตรา 158 (5) ที่กล่าวว่า “การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด” เป็นการบรรยายฟ้องที่ให้ครบองค์ประกอบความผิดตามความผิดในแต่ละฐานที่ได้กล่าวอ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ถ้าศาลพิจารณาแล้วว่าครบองค์ประกอบความผิดศาลจะมีคำสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องต่อไป ในทางตรงข้ามถ้าศาลตรวจฟ้องพิจารณาเห็นว่า ฟ้องโจทก์ไม่ครบองค์ประกอบความผิด ศาลจะสั่งยกฟ้องทันที ศาลไม่สามารถสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องได้เพราะการสั่งให้แก้ไขฟ้องได้ต้องเป็นคำฟ้องที่มีลักษณะสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การตรวจฟ้องที่มีลักษณะดังกล่าวเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิที่จะได้ทราบข้อกล่าวหาของจำเลยคือ การที่ศาลตรวจฟ้องที่ว่าบรรยายฟ้องนั้นครบองค์ประกอบความผิดตามความผิดที่กฎหมายกำหนดหรือไม่เพียงอย่างเดียว ไม่คำนึงถึงการบรรยายฟ้องนั้นสามารถทำให้จำเลยเข้าใจได้หรือไม่ว่าตนได้กระทำความผิดอย่างไร ทำให้จำเลยไม่สามารถแก้ฟ้องหรือแก้ต่างโต้แย้งหรือไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองเพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ตนได้ เป็นการขัดต่อหลักฟังความทุกฝ่าย อีกทั้งการบรรยายฟ้องของพนักงานอัยการมักใช้ถ้อยคำของตัวบทกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการบรรยายฟ้องที่จะไม่ครบองค์ประกอบความผิด เป็นการยากที่จำเลยซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายเทียบเท่าพนักงานอัยการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายเป็นอย่างดีที่จะเข้าใจถ้อยคำกฎหมายโดยเฉพาะข้อความสั้นๆ ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในการต่อสู้คดีขึ้นเป็นการกระทบต่อสิทธิของจำเลยที่พึงได้รับสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เสมอ

การตรวจฟ้องที่ตรวจเฉพาะองค์ประกอบความผิดของศาล เมื่อพิจารณากับสิทธิที่จะไม่ถูกฟ้องคดีอาญาโดยไม่เป็นธรรมเห็นได้ชัดว่าขัดต่อสิทธิดังกล่าวเช่นเดียวกันคือ ในกรณีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลย จะยื่นตัวคำฟ้องให้ศาลพิจารณาเท่านั้น ไม่มีการยื่นสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเข้ามาให้ศาลพิจารณาพร้อมกับคำฟ้อง อีกทั้งตัวคำฟ้องของพนักงานอัยการมิได้มีการระบุพยานหลักฐานที่ใช้อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องคือ การที่บุคคลใดจะถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา ต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยถึงแม้จะเป็นเพียง

ชั้นประทับฟ้องก็ตาม การที่ศาลไม่ได้พิจารณาสำนวนการสอบสวน หรือพยานหลักฐานต่างๆ ศาล เชื่อได้อย่างไรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แต่ในการตรวจฟ้องศาลมิได้คำนึงถึงสิทธิดังกล่าวแต่อย่างใด

หากศาลตรวจคำฟ้องที่มีลักษณะสมบูรณ์ มีการบรรยายรายละเอียดข้อเท็จจริงอันเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่จำเลยได้กระทำความผิด อาทิเช่น ในคำฟ้องมีการบรรยายว่าการกระทำความผิดของจำเลยสืบเนื่องมาจากการป้องกันตนเอง เมื่อศาลตรวจฟ้องแล้วพบข้อเท็จจริงดังกล่าว ศาลสามารถมีคำสั่งยกฟ้องได้ทันที ถือเป็นกรณกลั่นกรองคดีที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นบทบาทในการตรวจฟ้องของศาลไทย เป็นมาตรการกลั่นกรองคดีเบื้องต้นที่ยังขาดประสิทธิภาพ เมื่อศาลพิจารณาเพียงองค์ประกอบความผิดในคำฟ้องแล้วประทับฟ้อง จำเลยย่อมถูกกระทบสิทธิเสรีภาพตั้งแต่ต้นกระบวนการคือ จำเลยต้องหาหลักทรัพย์มาประกันตัวในระหว่างการพิจารณาคดี ถ้าไม่สามารถหาได้ต้องถูกคุมขังเป็นต้น ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มุ่งประสงค์คุ้มครองจำเลย

4.2 บทบาทศาลในการไต่สวนมูลฟ้องกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์

การไต่สวนมูลฟ้องเป็นมาตรการในชั้นประทับฟ้องคือ ศาลทำหน้าที่วินิจฉัยถึงมูลคดีว่าสมควรรับฟ้องไว้ เพื่อตรวจสอบความจริงในชั้นพิจารณาพิพากษาต่อไปหรือไม่ เป็นมาตรการกลั่นกรองคดีเบื้องต้นศาลไม่ต้องพิสูจน์ให้เห็นความสงสัยเพียงวินิจฉัยว่าคดีนั้นมีมูลหรือมีเหตุอันน่าเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่เท่านั้น ศาลทำการไต่สวนมูลฟ้องได้ต้องปรากฏว่าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามาต้องเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายโดยได้ผ่านการตรวจฟ้องของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161 มาแล้ว การไต่สวนมูลฟ้องของไทยในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ พนักงานอัยการต้องนำตัวจำเลยมายังศาลเว้นแต่จำเลยจะอยู่ในเขตอำนาจของศาลแล้วซึ่งจำเลยไม่มีสิทธิที่นำพยานหลักฐานเข้าสืบต่อศาลแต่สามารถแต่งตั้งทนายความมาซักค้านพยานหลักฐานของโจทก์ได้ การไต่สวนมูลฟ้องกฎหมายกำหนดให้ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องในทุกกรณีเว้นแต่กรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ กฎหมายกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ เมื่อตัวคำฟ้องขาดความสมบูรณ์ การตรวจฟ้องไร้ความหมาย จึงส่งผลกระทบต่อบทบาทศาลในการไต่สวนมูลฟ้องดังนี้

การไต่สวนมูลฟ้องในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 120 ให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีได้ก็ต่อเมื่อต้องมีการสอบสวนนั้นก่อน แสดงให้เห็นถึงการฟ้องของพนักงานอัยการได้ผ่านทั้งการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและผ่านการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการมาขึ้น

หนึ่งแล้ว กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ จากเหตุผลดังกล่าวเบื้องต้นในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ศาลจะใช้ดุลพินิจไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ ศาลประทับฟ้องทันที เพราะศาลเชื่อถือการทำงานของพนักงานอัยการกับพนักงานสอบสวนว่าคดีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องเข้ามานั้นมีความน่าเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล จำเลยอยู่ในฐานะจำเลยแล้ว ประกอบกับศาลใช้ดุลพินิจไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้อง ขัดต่อข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่สันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์เสมอจนกว่ามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยได้กระทำความผิด

เมื่อจำเลยมีฐานะเป็นจำเลยในคดีอาญา จำเลยพึงมีสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยเฉพาะสิทธิที่ได้รับทราบข้อกล่าวหา เพื่อที่จำเลยจะได้หาทางหรือแสวงหาพยานหลักฐานมาต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง แต่การที่ศาลไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้อง ประทับฟ้องทันทีโดยอาศัยเพียงตัวคำฟ้องที่พนักงานอัยการยื่นเข้ามาที่มีลักษณะการบรรยายฟ้องที่ไม่มีรายละเอียดอย่างเพียงพอ ทำให้จำเลยไม่สามารถเข้าใจได้ว่าตนกระทำความผิดอย่างไร จำเลยไม่สามารถแก้ต่างหรือแสวงหาพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่ตนได้ หรือแก้ต่างไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง เป็นการขัดต่อสิทธิดังกล่าว

ในขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้องกฎหมายกำหนดมิให้จำเลยนำพยานหลักฐานของฝ่ายตนเข้าสืบ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าศาลให้ความสำคัญต่อคำฟ้องของพนักงานอัยการกับการสืบพยานที่พนักงานอัยการใช้อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดเท่านั้น ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วว่าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามานั้นขาดรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงที่ทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี อีกทั้งคำฟ้องไม่มีการระบุพยานหลักฐานทั้งหมดที่ใช้กล่าวอ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด และขาดสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน เพราะเกรงว่าถ้าเปิดเผยพยานหลักฐานพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนจะทำให้เสียรูปคดี จำเลยไม่สามารถรู้ได้ว่าแนวทางการสืบสวนเป็นอย่างไรและไม่รู้ถึงพยานหลักฐานที่ใช้กล่าวหาตน ส่งผลให้จำเลยแก้ต่าง หรือแสวงหาพยานหลักฐานมายืนยันความบริสุทธิ์ของตนได้ไม่เต็มที่ การที่กฎหมายกำหนดไม่ให้จำเลยนำพยานหลักฐานของฝ่ายตนเข้าสืบ ถือว่าศาลรับฟังความจากฝ่ายผู้กล่าวหาเพียงฝ่ายเดียว ทั้งที่ศาลเป็นคนกลางคอยให้ความยุติธรรมต้องรับฟังความทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้กล่าวหา หรือผู้ถูกกล่าวหา การทำหน้าที่ของศาลจึงขัดต่อหลักฟังความทุกฝ่าย การที่ศาลรับฟังพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์เพียงอย่างฝ่ายเดียว ถือว่าขาดความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงแท้ของเรื่องราวแห่งการกระทำความผิดที่ศาลจะต้องทราบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานทั้งหมดทั้งทางที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่จำเลยตั้งแต่ต้นกระบวนการพิจารณาคดี

จากแนวทางปฏิบัติของศาลที่ประทับฟ้องโดยไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ แสดงถึงการไม่มีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงแท้ของเรื่อง ข้อต่อวัตถุประสงค์ของการไต่สวนมูลฟ้องที่เป็นมาตรการกลั่นกรองคดีก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล

4.3 บทบาทศาลในชั้นประทับฟ้องกับการตรวจสอบอำนาจฟ้องคดีอาญา

ในการดำเนินคดีอาญา จะใช้หลักการตรวจสอบ ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลที่ต้องตรวจสอบความจริงของเรื่อง โดยไม่ขึ้นอยู่กับคู่ความ และศาลต้องตรวจสอบความจริงในเรื่องอย่างถ่องแท้ กล่าวคือ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่จำเป็นสำหรับการวินิจฉัยคดี และพยานหลักฐานต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการวินิจฉัยคดี ย่อมตกเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องดำเนินการเองทั้งสิ้น ดังนั้น ในการดำเนินคดีตาม “หลักการตรวจสอบ” ศาลจึงเป็นผู้รับผิดชอบเองโดยลำพังในส่วนนี้ทั้งหมด⁸ การใช้หลักการตรวจสอบในคดีอาญา เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนอันเกินกว่าสมควรแก่ประชาชน ดังนั้นขั้นตอนการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกขั้นตอนต้องโปร่งใส จึงมีกลไกที่กฎหมายกำหนดให้องค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกัน (check & balance) ระหว่างองค์กร นอกเหนือจากการตรวจสอบหรือควบคุมกันเองภายในองค์กร⁹

การดำเนินคดีอาญาในชั้นประทับฟ้องเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องมีการตรวจสอบจากศาลก่อนกล่าวคือ ก่อนที่ศาลจะรับคำฟ้องคดีใดไว้พิจารณานั้น ศาลต้องตรวจสอบอำนาจฟ้องคดีอาญาในคดีนั้นก่อนว่าสมควรจะรับคำฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ โดยการตรวจสอบอำนาจฟ้องคดีอาญากล่าวได้ว่ามีอยู่ 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้¹⁰

(1) ในประเทศในยุโรปภาคพื้นนั้น นอกจากพนักงานอัยการต้องบรรยายข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน รวมทั้งแสดงพยานหลักฐานต่างๆ มาในคำฟ้องด้วยแล้ว พนักงานอัยการต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำฟ้องด้วย เพื่อประโยชน์ในการที่ศาลจะสั่งประทับฟ้อง

(2) ในสหรัฐอเมริกา นั้น ก่อนการยื่นฟ้องจะต้องมีการไต่สวนโดยคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) เมื่อคณะลูกขุนใหญ่วินิจฉัยว่าคดีมีมูลที่จะนำไปสู่ศาลได้ พนักงานอัยการจึงมีอำนาจยื่นคำฟ้องต่อศาลได้ต่อไป

⁸ คณิต ณ นคร ง. (2548). *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคการดำเนินคดี*. หน้า 169.

⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ค. (2541, ธันวาคม). “ความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามแนวทางในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.” 54, 4. หน้า 58.

¹⁰ คณิต ณ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 687.

(3) สำหรับในประเทศไทยนั้น เนื่องจากในการฟ้องคดีพนักงานอัยการไม่ต้องเสนอสำนวนการสอบสวนต่อศาล กรณีจึงกล่าวได้ว่าในพื้นฐานแล้วการสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาเป็นเรื่องของความเชื่อถือศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ โดยแท้ แต่หากความเชื่อถือศรัทธาของศาลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการมีความบกพร่อง ศาลอาจสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องคดีของพนักงานอัยการก่อนการประทับฟ้องได้

การไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นฟ้อง อันเป็นดุลพินิจของศาล ศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ หากศาลมีคำสั่งให้มีการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง จะส่งผลให้พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนต้องทำงานด้วยความรอบคอบมากยิ่งขึ้น เป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐว่าเจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจไปในทิศทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

การที่ศาลมีบทบาทในชั้นประทับฟ้องโดยการสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้อง ส่งผลดีต่อการบริหารงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือ ช่วยลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ต้องมีการถ่วงกรองคดีในเบื้องต้น เพราะคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลต้องเป็นคดีที่มีมูลความผิดจริงและมีพยานหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยได้อย่างแน่แท้

เมื่อบทบาทศาลในการตรวจฟ้อง และการไต่สวนมูลฟ้องกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ เป็นมาตรการถ่วงกรองคดีที่ขาดประสิทธิภาพไม่คำนึงถึงสิทธิของจำเลย ประกอบกับศาลไม่ค่อยมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงแท้ของเรื่องราวเท่าที่ควร ทั้งที่ความเป็นจริงศาลต้องแสวงหาข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดตั้งแต่มีการยื่นฟ้อง ทำให้คดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ผลต่อมาเมื่อคดีเหล่านั้นขึ้นสู่ศาลสูง กลับถูกยกฟ้องเพราะเหตุเล็กๆ น้อยๆ หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดเป็นต้น ทั้งที่คดีเหล่านี้ไม่สมควรขึ้นสู่การพิจารณาของศาลตั้งแต่ต้นกระบวนการยุติธรรม ถ้าการดำเนินคดีอาญาในชั้นประทับฟ้องมีประสิทธิภาพที่ดีเพียงพอและศาลต้องตระหนักถึงบทบาทของตนที่มีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์มิให้ตกเป็นจำเลยในคดีอาญา จำเลยย่อมได้รับความคุ้มครองตามสิทธิของตนตั้งแต่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

4.4 วิเคราะห์การบรรยายฟ้องและบทบาทของศาลไทยในชั้นประทับฟ้องกับต่างประเทศ

ข้อสันนิษฐาน “ทุกคนย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์เสมอจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด” เป็นหลักที่ศาลต้องคำนึงถึงเสมอ เนื่องจากถ้าผู้บริสุทธิ์ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ถูกสอบสวนหรือต้องขึ้นศาลเพื่อดำเนินคดี ผู้นั้นก็จะมีมลทินติดตัวหรือเกิดความเสียหายต่อ

ชื่อเสียง ถึงแม้ว่าในภายหลังศาลจะมีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม จึงก่อให้เกิดการกลั่นกรองคดีก่อนที่คดีจะขึ้นสู่การพิจารณาของศาล กล่าวคือการไต่สวนมูลฟ้องเป็นการกลั่นกรองคดีเบื้องต้นว่าคดีนั้นมีมูลเพียงพอที่ศาลจะประทับฟ้องหรือไม่ ศาลอาจมีคำสั่งประทับฟ้องในคดีที่ศาลเห็นว่าไม่มีมูลข้อเท็จจริงเพียงพอหรือมีคำสั่งยกฟ้องถ้าหากศาลเห็นว่าไม่มีมูลข้อเท็จจริงไม่เพียงพอส่งผลให้ศาลต้องมีบทบาทไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบทบาทของพนักงานอัยการในการสั่งคดี เพื่อเป็นการคุ้มครองมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์หรือระบบกฎหมายซีวิลลอว์ต่างยึดหลักดังกล่าว

4.4.1 วิเคราะห์การบรรยายฟ้องของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์กับระบบกฎหมายซีวิลลอว์

การบรรยายฟ้องในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ต้องบรรยายฟ้องให้ชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด โดยแยกเป็นกระทงความผิด ซึ่งการบรรยายฟ้องมีลักษณะที่สั้นกะทัดรัด ใช้ภาษาธรรมดา หลีกเลี่ยงที่จะไม่ใช้ถ้อยคำที่เป็นคำเทคนิค กล่าวเฉพาะข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดที่โจทก์ต้องการฟ้อง ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงรายละเอียดอื่นถึงจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของจำเลยก็ตาม ไม่มีการระบุพยานหลักฐานต่างๆ รวมถึงไม่มีการแนบสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้อง

ส่วนการบรรยายฟ้องในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ การบรรยายฟ้องมีลักษณะเป็นลำดับขั้นตอน โดยบรรยายบรรดาข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดการกระทำความผิดขึ้น และต้องแสดงถึงรายละเอียดทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวจำเลย พร้อมกับต้องระบุพยานหลักฐานต่างๆ ทุกชนิด รวมถึงการแนบสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้องเมื่อยื่นคำฟ้องต่อศาล

เมื่อพิจารณาการบรรยายฟ้องของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และระบบกฎหมายซีวิลลอว์แล้วจะพบว่า มีลักษณะการบรรยายฟ้องที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ

1) การบรรยายฟ้องของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เป็นการบรรยายฟ้องที่มีลักษณะเปิดเผยข้อเท็จจริงอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวจำเลย ส่วนการบรรยายฟ้องของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เป็นการบรรยายฟ้องที่มีลักษณะเปิดเผยข้อเท็จจริงเพียงเล็กน้อย

2) การบรรยายฟ้องของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จะบรรยายฟ้องเป็นลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดการกระทำความผิดขึ้น ส่วนการบรรยายฟ้องของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะแยกฟ้องเป็นกระทงความผิด

3) คำฟ้องของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ต้องมีการระบุพยานหลักฐานพร้อมทั้งแนบสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนด้วย ส่วนคำฟ้องของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ไม่

ปรากฏว่าต้องมีการระบุพยานหลักฐานและแนบสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้องด้วย

4.4.2 วิเคราะห์การบรรยายฟ้องและบทบาทศาลไทยในชั้นประทับฟ้องเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

4.4.2.1 ลักษณะการบรรยายคำฟ้อง

ลักษณะการบรรยายฟ้องของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ หรือประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ไม่ค่อยมีรายละเอียด บรรดาข้อเท็จจริงมากเท่าไร เพียงบรรยายฟ้องสั้นๆ ให้ครบหลักเกณฑ์องค์ประกอบของความผิด เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะการบรรยายฟ้องของประเทศไทยจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้รับอิทธิพลลักษณะการบรรยายฟ้องของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้ในการบรรยายฟ้องของพนักงานอัยการ จะมีลักษณะการบรรยายฟ้องไปในทำนองเดียวกันคือ

ก) การบรรยายฟ้องการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะบรรยายข้อเท็จจริงให้เข้ากับองค์ประกอบความผิดสำหรับฐานความผิดที่ฟ้องร้องจำเลย ไม่มีการกล่าวรายละเอียดหรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของจำเลยและพยานหลักฐาน เช่นเดียวกับศาลไทยที่ตีความหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ที่ว่า “การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด” เป็นการบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด หากการบรรยายฟ้องที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิดถือว่าคำฟ้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ ศาลจะพิพากษายกฟ้อง

ข) การบรรยายฟ้องชื่อจำเลย ตามคำฟ้องของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะบรรยายเพียงชื่อของจำเลยเท่านั้น ไม่มีการบรรยายถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับจำเลยอื่นๆ หรือถ้าไม่รู้ชื่อจำเลยก็สามารถใช้คำว่า “Unknown” ในคำฟ้องได้ เพียงบรรยายให้ทราบตัวจำเลยเท่านั้น เมื่อนำการบรรยายฟ้องของไทยในเรื่องชื่อของจำเลยมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (2) เห็นได้ว่าเป็นการกรอกรายละเอียดลงตามแบบฟอร์มของศาลที่มีเพียงชื่อจำเลย ที่อยู่อาศัย เท่านั้น มิต้องบรรยายถึงรายละเอียดอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับตัวจำเลย

ค) การบรรยายฟ้องในส่วนของวัน เวลา สถานที่ที่กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นคำฟ้องของประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศไทย ต่างมีการบรรยายในลักษณะอย่างเดียวกันคือ การบรรยายวัน เวลา จะบรรยายเพียงวัน เดือน ปีที่กระทำความผิด ไม่จำเป็นต้องระบุเวลาที่แน่นอน เว้นแต่ความผิดบางฐานความผิดที่ต้องระบุเวลากระทำความผิดในชัดเจน อาทิ เช่น การลักทรัพย์ในเวลากลางคืน เป็นต้น ส่วนการบรรยายสถานที่เกิดเหตุการณ์กระทำความผิด

เพียงแต่ระบุเขต หรือแขวงการปกครอง หรือรัฐใด เมืองใด เท่านั้น ไม่ต้องระบุถึงบ้านเลขที่ที่เกิด การกระทำความผิดขึ้น หากพนักงานอัยการบรรยายฟ้องที่เกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ที่เกิดการกระทำ ความผิดขึ้นคลาดเคลื่อนไปบ้าง ก็ไม่ทำให้คำฟ้องนั้นเสียไปแต่อย่างใด พนักงานอัยการ โจทก์ สามารถร้องขอแก้ไขคำฟ้องต่อศาลได้

ง) อีกทั้งต้องระบุกฎหมายและบทบัญญัติของกฎหมายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ด้วยเช่นเดียวกัน

จ) ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และประเทศไทยต่างไม่มีบทบัญญัติให้ ต้องระบุพยานหลักฐานต่างๆ ที่ใช้กล่าวอ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด และไม่มีบทบัญญัติที่ต้อง ให้พนักงานอัยการแนบสำนวนการสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้อง

เห็นได้ว่าการบรรยายฟ้องในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์กับการบรรยายฟ้องของ ประเทศไทยมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่การบรรยายฟ้องดังกล่าวเป็นการบรรยายฟ้องที่มีได้ คำนี้ถึงสิทธิที่จำเลยจะได้รับทราบข้อกล่าวหา ทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยถูก กระทบกระเทือนเพราะจำเลยไม่เข้าใจในข้อหาที่ตนถูกกล่าวหา จำเลยจึงไม่สามารถที่จะแก้ต่าง หรือยืนยันความบริสุทธิ์ของตนเองได้เท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ได้มี มาตรการกลั่นกรองคดีที่มีประสิทธิภาพคือการไต่สวนมูลฟ้อง หรือการมี Grand Jury มาช่วยในการ กลั่นกรองคดี ทำให้คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลมีความน่าเชื่อถือ

4.4.2.2 การไต่สวนมูลฟ้อง

ในประเทศอังกฤษคำฟ้องที่ยื่นมาสู่ศาลสำหรับคดีอาญาความผิดอุกฉกรรจ์และมีโทษ ร้ายแรง กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน ซึ่งศาลที่ทำการไต่สวนมูลฟ้องคือ ศาล Magistrate โดยศาลจะทำการสืบพยานหลักฐานที่ฝ่ายโจทก์นำเสนอต่อศาลเพื่อให้สมกับคำ ฟ้องที่ได้ยื่นมา จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่ศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิจารณาว่าคดีมี มูลหรือไม่มีมูล ศาลจะอาศัยจากการสืบพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์เป็นสำคัญ ไม่มีการเรียก พยานหลักฐานอื่นมาสืบเพิ่มเติมปล่อยให้เป็นที่ของโจทก์ที่จะต้องสืบให้ศาลเห็นว่า มี พยานหลักฐานเพียงพอที่แสดงว่ามีความผิดเกิดขึ้นจริงและผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด จำเลยไม่มีสิทธินำพยานหลักฐานเสนอต่อศาลได้ แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะมีทนายความเข้ามาช่วยเหลือ และจำเลยสามารถร้องขอต่อศาลได้ว่าคดีของโจทก์มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ถ้าปรากฏว่า ข้อเท็จจริงที่โจทก์ฟ้องต่อศาลมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย หรือพยานหลักฐานของจำเลยแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ ศาลสามารถยกฟ้องได้ ทันทีซึ่งเป็นผลดีต่อตัวจำเลย เป็นหลักประกันว่าผู้บริสุทธิ์จะไม่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดย ปราศจากพยานหลักฐานที่เพียงพอ ต่อมาประเทศอังกฤษได้ปรับปรุงการกลั่นกรองคดีโดยมี

หน่วยงานตำรวจ องค์การอัยการที่ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ คดีที่ขึ้นสู่ศาลจึงเป็นงานที่มีประสิทธิภาพคือ เป็นคดีที่มีมูลที่น่าเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงแท้ ศาลจึงไม่มีความจำเป็นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้อง แต่ไม่ตัดสิทธิถ้าจำเลยต้องการที่จะให้ศาลทำการไต่สวนมูลฟ้องก็สามารถทำได้

สำหรับการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ แต่ได้พัฒนาปรับปรุงการไต่สวนมูลฟ้องโดยแบ่งแยกตามประเภทของคำฟ้องที่มีลักษณะเป็น 2 รูปแบบคือ คำฟ้องที่ทำโดยพนักงานอัยการ ที่ถูกเรียกว่า information จะมีการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล Magistrate และคำฟ้องที่ทำโดย Grand Jury ที่เรียกว่า indictment ซึ่งคำฟ้องลักษณะนี้ต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องของศาล Magistrate มาครั้งหนึ่งก่อน แล้ว Grand Jury จะทำการไต่สวนมูลฟ้องอีกครั้งหนึ่ง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจำเลยสามารถสละสิทธิการไต่สวนมูลฟ้องโดย Grand Jury ได้ จากหลักการไต่สวนมูลฟ้องทั้งของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่ามีการไต่สวนมูลฟ้องในความผิดประเภทที่เป็นความผิดร้ายแรงเท่านั้น สำหรับคดีอาญาที่เป็นความผิดเล็กน้อย หรือศาลเห็นว่าคดีนั้นมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือเป็นพยานหลักฐานที่ไม่มีคุณสมบัติตามกฎหมาย ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องและสามารถยกฟ้องได้ทันที แต่ระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องในประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศอังกฤษมีความแตกต่างกันบางประการคือ ประเทศสหรัฐอเมริกามีทั้งการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล Magistrate และการไต่สวนมูลฟ้องโดย Grand Jury ส่วนประเทศอังกฤษที่มีการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล Magistrate เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

แสดงให้เห็นว่าประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีการทำงานอย่างเป็นระบบระหว่างองค์กรของรัฐแต่ละองค์กร ส่งผลให้คดีที่เข้าสู่ศาลมีประสิทธิภาพสูง ศาลไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก็ได้ หรือการมี Grand Jury เข้ามามีบทบาทในการไต่สวนมูลฟ้องซึ่งเป็นขั้นตอนการกลั่นกรองคดี Grand Jury จะรับฟังข้อเท็จจริงจากทุกฝ่ายเพื่อทำให้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติลงแต่ไม่มีอำนาจพิจารณาด้วยทฤษฎีที่เป็นอำนาจหน้าที่ของศาล ทำให้ Grand Jury ได้ทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดทั้งทางที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ตัวจำเลย ทั้งการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบขององค์กร หรือการให้ Grand Jury เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีล้วนตั้งอยู่บนพื้นฐานที่รัฐต้องการคุ้มครองสิทธิของจำเลยอันเป็นพลเมืองของตนมิให้ต้องได้รับความเดือดร้อนเกินควรในการดำเนินคดี ถึงแม้ว่าการบรรยายฟ้องของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จะสั้นกะทัดรัดแค่ไหน สิทธิของจำเลยย่อมไม่ถูกระทบกระเทือน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับศาลไต่สวนมูลฟ้องของประเทศไทยในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลไทยจะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่มีมูล ศาลอาศัยคำฟ้องพร้อมด้วยรับฟังพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ที่นำมาเสนอต่อศาลที่ล้วนเป็นผลร้ายต่อจำเลย จำเลยไม่สามารถนำสืบพยานหลักฐานฝ่ายตนได้ ส่วนศาลไม่สืบพยานหลักฐานอื่นที่

นอกเหนือจากที่โจทก์นำสืบ ถือว่าบทบทศาลไทยในชั้นประทับฟ้องมีความคล้ายคลึงกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ที่วางตนเป็นกลาง ไม่มีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง แต่ก็ปรากฏถึงความแตกต่างที่ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะคำนึงถึงสิทธิของผู้เป็นจำเลยอย่างสูงถึงแม้เป็นเพียงชั้นประทับฟ้องก็ตาม ผิดกับประเทศไทยที่ศาลควรมีบทบาทในการค้นหาความจริงพร้อมกับคุ้มครองสิทธิของจำเลยควบคู่ไปด้วยกัน แต่ศาลไทยกลับเพิกเฉยที่จะค้นหาความจริงและคุ้มครองสิทธิของจำเลย เมื่อการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศไทยยึดคำฟ้องเป็นสำคัญ ทั้งที่คำฟ้องขาดรายละเอียดที่ทำให้จำเลยเข้าใจได้ว่าตนกระทำความผิดตามกฎหมายอย่างไร กับองค์กรของรัฐไม่ว่าจะเป็นการ พนักงานอัยการ รวมถึงศาล ไม่มีการร่วมมือกันในการค้นหาความจริงอย่างเป็นระบบ ทำให้ศาลไม่ได้รับทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด ศาลรับทราบข้อเท็จจริงจากฝ่ายโจทก์เพียงฝ่ายเดียวไม่เหมือนกับ Grand Jury ที่ได้รับทราบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หรือศาล Magistrate ที่สามารถรับฟังพยานหลักฐานของจำเลยได้

เมื่อพิจารณาจากการดำเนินคดีอาญาของไทยที่ศาลไทยนำบทบทวางเฉยในการค้นหาความจริง ซึ่งเป็นบทบาทของศาลที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้ แต่มิได้มีระบบการไต่สวนมูลฟ้องหรือการกลั่นกรองคดีเช่นเดียวกับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ทำให้การกลั่นกรองคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องของไทยขาดประสิทธิภาพ ไม่ได้คำนึงถึงสิทธิความเสมอภาคในการต่อสู้คดีของจำเลย และสิทธิที่จะดำเนินคดีต่อบุคคลใดต้องมีพยานหลักฐานที่เพียงพอในการที่จะดำเนินคดีกับบุคคลนั้นด้วย

4.4.3 วิเคราะห์การบรรยายฟ้องและบทบทศาลในชั้นประทับฟ้องเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายซีวิลลอว์

4.4.3.1 ลักษณะการบรรยายคำฟ้อง

ลักษณะการบรรยายฟ้องของประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ มีลักษณะการบรรยายฟ้องที่เน้นคุ้มครองสิทธิของจำเลยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสิทธิที่จำเลยจะได้รับทราบข้อกล่าวหา เพื่อให้จำเลยต่อสู้คดีได้อย่างเต็มความสามารถ เมื่อนำการบรรยายฟ้องของประเทศไทยมาพิจารณาเปรียบเทียบแล้วพบว่า

ก) การบรรยายการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์จะบรรยายบรรดาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้เป็นเรื่องราวเรียงลำดับตามเหตุการณ์ที่เกิดการกระทำความผิดเป็นการอธิบายเรื่องราวการกระทำความผิดของจำเลย แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 (5) พนักงานอัยการจะบรรยายข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนองค์ประกอบความผิดตามความผิดฐานต่างๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ไม่ค่อยมีรายละเอียดหรือข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเท่าไรนัก

ข) การบรรยายชื่อจำเลย ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จะบรรยายข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับตัวจำเลยตั้งแต่เกิดอย่างละเอียดถี่ถ้วน ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส สัญชาติ หรือแม้กระทั่งอาชีพการงานของจำเลย มิใช่ระบุเพียงแต่ชื่อและที่อยู่อาศัยของจำเลยตามอย่างการบรรยายฟ้องเกี่ยวกับชื่อจำเลยของไทยที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (2)

ค) การระบุพยานหลักฐานต่างๆ ในคำฟ้อง ตามบทบัญญัติของกฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนถึงการระบุพยานหลักฐานทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานอื่นที่ต้องนำเสนอต่อศาล รวมถึงประวัตินิติอาชญากรรมไว้ในคำฟ้องเพื่อให้ศาลได้ทำการตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ ได้ตั้งแต่ต้น ต่างจากคำฟ้องของไทยที่พนักงานอัยการจะไม่มีการระบุพยานหลักฐานต่างๆ ในคำฟ้อง เนื่องจากกลัวที่จะเสียเปรียบในการต่อสู้คดี

ง) การแนบสำนวนการสอบสวน ในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกับการต้องระบุพยานหลักฐานที่ต้องให้พนักงานอัยการแนบสำนวนการสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้องเสมอ เพื่อให้ศาลทำการตรวจสอบรายละเอียดบรรดาข้อเท็จจริงต่างๆ ที่พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนทำการรวบรวมมาก่อนทำการดำเนินคดี ผิดกับประเทศไทยที่ไม่มีบทบัญญัติใดให้พนักงานอัยการต้องแนบสำนวนการสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้อง แต่กลับให้ศาลสามารถเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการได้เมื่อมีการสืบพยานเสร็จสิ้นแล้ว

จ) การระบุกฎหมายและบทบัญญัติของกฎหมายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ไม่ว่าจะประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ หรือประเทศไทย ต่างต้องระบุมาในคำฟ้องด้วยเช่นเดียวกัน

เห็นได้ว่าการบรรยายฟ้องของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ มีความแตกต่างกับการบรรยายฟ้องของประเทศไทยพอสมควร ซึ่งการบรรยายฟ้องของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เป็นคำฟ้องที่มีลักษณะเปิดเผย ส่งผลให้จำเลยเกิดความเข้าใจข้อเท็จจริงว่าตนถูกฟ้องร้องหรือถูกกล่าวหาว่าตนกระทำความผิดข้อหาใด เพื่อนำข้อเท็จจริงมาต่อสู้คดีตามที่ตนเองมีสิทธิตามกฎหมายเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้แก้ต่างให้กับตนเอง หรือแสวงหาพยานหลักฐานมาหักล้างพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์เพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของตน สอดคล้องกับหลักฟังความทุกฝ่าย ศาลรับทราบข้อเท็จจริงของทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย ทำให้ศาลสามารถถ่วงถอยคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างแน่นอน

4.4.3.2 การไต่สวนมูลฟ้อง

ในประเทศฝรั่งเศสได้แบ่งความผิดทางอาญาออกเป็น 3 ประเภทคือ ความผิดอุกฉุกฎฎโทษ ความผิดมัจฉโทษและความผิดหลุโทษ แต่เฉพาะความผิดอุกฉุกฎฎโทษเท่านั้นที่กฎหมายได้กำหนดให้ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนที่คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล การไต่สวนมูลฟ้องถือเป็นภาระหน้าที่ของศาลไต่สวนซึ่งทำหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทั้งในทางที่เป็นคุณและที่เป็นโทษแก่ตัวจำเลย เมื่อศาลไต่สวนคดีแล้วจะส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการพร้อมความเห็นว่าจะฟ้องหรือไม่ฟ้องโดยที่พนักงานอัยการอาจจะมีความเห็นไม่เหมือนกับศาลไต่สวนก็ได้ เห็นได้ชัดเจนว่าระหว่างพนักงานอัยการกับศาลไต่สวนเป็นอิสระแยกออกจากกัน ไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง จากภาระหน้าที่ของศาลไต่สวนแสดงถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงแท้ของเรื่องอย่างกระตือรือร้นตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินคดีตามอำนาจกฎหมาย และการค้นหาความจริงศาลมีความเป็นอิสระอย่างสูงในการรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่ถูกผูกมัดกับคำร้องหรือคำขอใดๆ เนื่องจากมีสถานะเป็นตุลาการประกอบกับไม่มีการใช้อำนาจแทรกแซงจากองค์กรอื่นๆ อีกทั้งมีการตรวจสอบการทำงานของศาลโดยพนักงานอัยการที่มีความเป็นอิสระเช่นกัน ส่งผลให้คดีที่ขึ้นสู่ชั้นพิจารณาของศาลเป็นคดีที่มีความน่าเชื่อถือว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด สืบเนื่องมาจากศาลมีบทบาทอย่างมากในการค้นหาความจริงโดยศาลได้รวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเองทำให้ทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่างๆ ของการกระทำความผิด

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันให้ความสำคัญกับการกลั่นกรองคดีก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลเช่นเดียวกับนานาประเทศ ปรากฏให้เห็นจากการไต่สวนมูลฟ้องที่ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงแท้ของเรื่องอย่างกระตือรือร้น โดยการเรียกสืบพยานหลักฐานที่นอกเหนือจากที่ระบุในคำฟ้องได้ถ้าศาลเห็นว่าสมควร และพิจารณาคำฟ้องควบคู่ไปกับสำนวนการสอบสวนที่ระบุมาพร้อมกับคำฟ้อง มิได้พิจารณาเฉพาะตัวคำฟ้องหรือสืบพยานหลักฐานเท่าที่โจทก์ยื่นมา ในอีกแง่หนึ่งการไต่สวนมูลฟ้องของศาลเป็นการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าการกลั่นกรองคดีโดยการไต่สวนมูลฟ้องศาลประเทศเยอรมันมีอำนาจค้นหาความจริงอย่างกว้างขวางและคำนึงถึงสิทธิของจำเลยอย่างสูงก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้อง ถ้าศาลมีคำสั่งประทับฟ้องแสดงว่าคดีนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงและสามารถลงโทษจำเลยได้ตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาการไต่สวนมูลฟ้องทั้งของประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมัน ต่างเป็นประเทศใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ส่งผลให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงแท้ของเรื่องอย่างกระตือรือร้นและกว้างขวางโดยมีความเป็นกลางไม่ผูกติดกับคำขอใดๆ แสดงถึงความเป็นอิสระ

ของศาล เฉพาะอย่างยิ่งศาลไต่สวนของประเทศฝรั่งเศสเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีบทบาทอย่างมากคือ ศาลเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐาน โดยตัวเองตั้งแต่เริ่มต้นคดี ส่วนประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันศาลก็มีบทบาทไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันเนื่องจากการไต่สวนมูลฟ้องไม่ได้พิจารณาเพียงแต่พยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอเท่านั้น ศาลจะเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบก็ได้ อีกทั้งสองประเทศต่างคำนึงถึงสิทธิของจำเลยเป็นพื้นฐานในการค้นหาความจริงที่มีการตรวจสอบระหว่างเจ้าพนักงานของรัฐด้วยกันเอง แม้ว่าการไต่สวนมูลฟ้องเป็นเพียงขั้นตอนการกลั่นกรองคดีก่อนคดีขึ้นสู่ศาล ส่งผลให้คดีที่ขึ้นสู่ศาลเป็นคดีที่มีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถืออย่างสูงว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง แต่แนวทางปฏิบัติของบทบาทศาลไทยที่มักวางเฉย (passive) เนื่องจากยึดติดว่าการวางเฉยคือการวางตัวเป็นกลาง ยึดติดกับคำฟ้องและพยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอ จำเลยไม่มีสิทธินำสืบพยานหลักฐานฝ่ายตน หรือไม่มีการเรียกสืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดที่ศาลเห็นว่าถ้าเรียกพยานหลักฐานนั้นมาสืบ จะทำให้ศาลทราบได้ว่าคดีนั้นมีมูลหรือไม่ เป็นการขาดความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง เพื่อให้การกลั่นกรองคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ศาลต้องมีความกระตือรือร้นที่ค้นหาความจริงแท้ของเรื่องราวการกระทำ ความผิดเช่นเดียวกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ โดยต้องคำนึงถึงสิทธิของจำเลยควบคู่ไปพร้อมกัน

4.5 วิเคราะห์การส่งสำนวนการสอบสวนในคดีอาญาทั่วไปกับการส่งสำนวนการสอบสวนในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สำนวนการสอบสวนเป็นสำนวนที่พนักงานสอบสวนได้จัดทำขึ้นโดยการสอบสวนข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตั้งแต่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จัดได้ว่าสำนวนการสอบสวนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพิจารณาคดีในชั้นศาล ซึ่งในสำนวนการสอบสวนจะประกอบด้วย

ก) การรวบรวมข้อเท็จจริงทางคดี เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะเริ่มต้นทำการสืบสวนสอบสวน โดยการสอบสวนจะดำเนินการสอบสวนว่ามีการกระทำความผิดอย่างไร ใครเป็นผู้กระทำความผิด บุคคลใดเป็นผู้ถูกกระทำหรือได้รับความเสียหาย พยานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ของการกระทำหรือไม่ ผลของการกระทำเป็นอย่างไร¹¹ ในการรวบรวมข้อเท็จจริงทางคดี พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่พนักงานสอบสวนจะค้นหาได้ไม่ว่าพยานหลักฐานนั้นจะเป็นผลดีหรือผลร้ายต่อตัวผู้เสียหายหรือผู้ถูก

¹¹ กวินท์ อัครภักดี. (2552). ความสำคัญของสำนวนการสอบสวนในคดีอาญา. หน้า 16.

กล่าวหาที่ตาม การรวบรวมข้อเท็จจริงประกอบไปด้วย พยานบุคคล¹² พยานเอกสาร¹³ พยานวัตถุ¹⁴ พยานร่องรอยหรือพยานเทคนิค และพยานวิทยาศาสตร์

ข) พฤติการณ์แวดล้อมทางคดีหรือพยานแวดล้อม เป็นพยานหลักฐานที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งมิได้เป็นประเด็นข้อพิพาทในคดีโดยตรง หากแต่พิสูจน์ข้อเท็จจริงอื่นที่บ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นข้อพิพาทน่าจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น¹⁵

ค) การทำความเห็นทางคดี เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนผู้เป็นเจ้าของสำนวนจะต้องทำความเห็นทางคดีว่าควรสั่งฟ้อง หรือควรไม่สั่งฟ้องอย่างไร ถ้าเห็นว่าข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้ฟังได้ความว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นว่า “ควรสั่งฟ้อง” แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้ฟังไม่ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นว่า “ควรสั่งไม่ฟ้อง”

เห็นได้ว่าสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ พร้อมด้วยพยานหลักฐานตั้งแต่เกิดการกระทำความผิดขึ้น จัดว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะกับศาลที่ต้องผูกความยุติธรรมต่อสังคม

4.5.1 การส่งสำนวนการสอบสวนในคดีอาญาทั่วไป

เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นทางคดีไปให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะพิจารณาสำนวนสอบสวนว่าสมควรฟ้องผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าสมควรสั่งฟ้อง พนักงานอัยการก็จะมีการสั่งฟ้องและยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (2)

การยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลของพนักงานอัยการ พนักงานอัยการยึดหลักการบรรยายฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ที่ได้กำหนดไว้ ทางปฏิบัติพนักงานอัยการจะบรรยายฟ้องพอสังเขป บรรยายให้ครบถ้วนองค์ประกอบความผิดตามความผิดที่กล่าวหาผู้ต้องหาโดยมิได้มีการบรรยายพฤติการณ์ หรือเหตุการณ์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือข้อเท็จจริงอื่นๆ อาทิเช่น พยานหลักฐานต่างๆ เป็นต้น และไม่ปรากฏว่าพนักงานอัยการส่งสำนวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนแนบมาพร้อมกับคำฟ้องเมื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาล สาเหตุมาจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติใดบังคับให้พนักงานอัยการต้องส่ง

¹² พยานบุคคล ได้แก่พยานบุคคลที่มาให้การเป็นพยานต่อศาล

¹³ พยานเอกสาร ได้แก่สรรพหนังสือที่จัดเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

¹⁴ พยานวัตถุ คือสิ่งของใดๆ ที่คู่ความอ้างอิงให้ศาลตรวจดูเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน

¹⁵ กวินท์ อัครภักดี. เล่มเดิม. หน้า 20.

สำนวนสอบสวนพร้อมกับคำฟ้องให้ต่อศาล และยังไม่มียกกฎหมายใดบัญญัติต้องให้ศาลยึดถือสำนวนสอบสวนในการพิจารณาคดีแต่อย่างใด

สำหรับศาลที่ได้รับแต่คำฟ้องของพนักงานอัยการเพียงเท่าที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องเข้ามา นั้นโดยไม่มีสำนวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนแนบมาพร้อมฟ้องด้วย ส่งผลให้ศาลไม่มีโอกาสทราบถึงข้อเท็จจริง พยานหลักฐานต่างๆ และความเป็นมาในทางรูปคดีว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้บริสุทธิ์มากน้อยเพียงใด หรือพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนใช้อ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นมีเพียงพอหรือไม่ในการกล่าวหาบุคคลนั้นๆ หรือพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนสืบสวนสอบสวนมานั้นได้กระทำการในทางที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพราะจากที่กล่าวมาแล้วว่าสำนวนสอบสวนเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตั้งแต่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เมื่อไม่มีการส่งสำนวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนพร้อมคำฟ้องประกอบกับศาลเชื่อถือการทำงาน of พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวน ศาลจึงยึดคำฟ้องเป็นสำคัญในการประทับฟ้อง แล้วทำการประทับฟ้องทันทีในคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ฟ้องคดี

อย่างไรก็ตามสำนวนสอบสวนที่มีลักษณะสำคัญที่ว่าพนักงานสอบสวนทำขึ้นหลังเกิดเหตุใหม่ๆ พนักงานสอบสวนจะบันทึกเรื่องราวในสถานที่เกิดเหตุไว้ ความทรงจำของพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังคงสดอยู่ และถ้าถูกสอบปากคำไว้เร็วเท่าไร โอกาสที่พยานจะไต่ตรองหรือได้รับการชักจูงใจหรือได้รับการติดต่อจากผู้ใดให้มีการบิดเบือนความจริงยังมีอยู่น้อย¹⁶ จัดได้ว่ามีความสำคัญยิ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการทำการสืบพยานเสร็จสิ้นแล้ว¹⁷

4.5.2 การส่งสำนวนการสอบสวนในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ร่ำรวยผิดปกติ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน รวมถึงบุคคลอื่นที่เป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญา

ผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ทำหน้าที่คล้ายคลึงกับพนักงาน

¹⁶ กวินท์ อัครภักดี. เล่มเดิม. หน้า 79.

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 175

สอบสวนคือการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน โดยเรียกว่า “การทำสำนวนไต่สวนข้อเท็จจริง”

ในการฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองการบรรยายคำฟ้องมีรูปแบบการบรรยายฟ้องคือให้ทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่กำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ข้อความอื่นๆ ซึ่งพุดถึงอำนาจศาลของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งสำนวนไต่สวน (สำนวนการสอบสวน) ของมติที่ได้มติดิจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ที่อัยการสูงสุดต้องส่งพร้อมกับคำฟ้องถือเป็นเอกสารประกอบคำฟ้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบัญญัติว่า¹⁸ “ในวันยื่นฟ้องให้โจทก์ส่งสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อศาลเพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณาและรวมไว้ในสำนวน และศาลอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร” ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพิจารณาของศาลคือ¹⁹

1) เพื่อให้ศาลทราบถึงแนวทางมูลแห่งคดี รวมถึงข้อเท็จจริงตามที่โจทก์ได้กล่าวหาและรายละเอียดที่ศาลจะได้ศึกษาสำนวนคดีก่อนการพิจารณา

2) เพื่อความสะดวกแก่ศาลในการพิจารณาคดี ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

3) เพื่อศาลไม่ต้องเริ่มต้นในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ทำเป็นสำนวนของศาลต่างหากจากสำนวนของพนักงานอัยการ

เมื่ออัยการสูงสุดยื่นคำฟ้องต่อศาล ศาลจะดำเนินการตรวจคำฟ้องต่างๆ โดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 มาใช้โดยอนุโลม ว่าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามานั้นถูกต้องหรือไม่ เมื่อคำฟ้องถูกต้องศาลจะทำการพิจารณาคดีโดยไม่ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องอย่างเช่นในคดีอาญาทั่วไป²⁰

เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้รับสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมกับคำฟ้อง ทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ ในสำนวนการไต่สวน ประกอบกับ

¹⁸ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 25 วรรค 2.

¹⁹ กวินท์ อัครภักดิ์. เล่มเดิม. หน้า 96.

²⁰ สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”. หน้า 26.

ในชั้นพิจารณาคดีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยึดสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป.ป.ช. เป็นหลัก ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงสามารถตรวจสอบและค้นหาความจริงจากสำนวนการไต่สวนว่าการเบิกความของพยานในชั้นพิจารณานั้นถูกต้องตรงกันหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในการตรวจสอบให้ได้มาซึ่งความจริงที่แน่แท้ ไม่วางเฉย (Active) คือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรได้ โดยมีได้ยึดติดกับหลักการของระบบคู่ความ (Adversary system) ที่ปล่อยให้คู่ความนำพยานหลักฐานมาแสดงแล้วศาลซึ่งนำนักพยานหลักฐานเท่านั้น หากแต่ศาลต้องยึดถือหลักการตรวจสอบความจริงแท้ของเรื่องด้วยกระบวนการแสวงหาความจริงของศาลเอง²¹

เห็นได้ว่าระหว่างคดีอาญาทั่วไปกับคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น มีขั้นตอนลักษณะการดำเนินคดีที่คล้ายคลึงกัน แต่ยังคงมีความแตกต่างกันในเรื่อง “การส่งสำนวนการสอบสวน” ในคดีอาญาทั่วไปพนักงานอัยการไม่มีการแนบสำนวนการสอบสวนไปพร้อมกับคำฟ้อง แต่ศาลก็มีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการได้เมื่อทำการสืบพยานจนเสร็จสิ้นแล้ว ผิดกับการฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าต้องแนบสำนวนการไต่สวน(สำนวนการสอบสวน)ของคณะกรรมการป.ป.ช.พร้อมกับคำฟ้องเสมอ โดยถือว่าเป็นเอกสารประกอบคำฟ้องและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยึดสำนวนการไต่สวนของป.ป.ช.เป็นหลักในการพิจารณาคดีอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสำนวนการสอบสวนเป็นการแสวงหาบรรดาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะศาล จะเห็นได้จากคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะได้รับสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป.ป.ช.พร้อมกับคำฟ้อง ทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทราบเรื่องราวรายละเอียดและพยานหลักฐานต่างๆ ที่ปรากฏในสำนวนการไต่สวนได้ตั้งแต่เริ่มต้นคดี ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานอื่นเพื่อประกอบเป็นสำนวนคดีของศาลเองอีก ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและรัดกุมยิ่งขึ้น แตกต่างจากคดีอาญาทั่วไปที่ศาลไม่ได้รับสำนวนการสอบสวนตั้งแต่นั้นเช่นเดียวกับศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลจึงไม่สามารถทราบถึงรายละเอียดข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด บทบาทในการ

²¹ กชวรรณ จันทร์เณร. (2544). การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. หน้า 117.

ตรวจสอบและการค้นหาความจริงของศาลจึงเป็นไปได้ยาก ส่งผลให้เมื่อคดีถึงชั้นพิจารณาคดีศาล จะต้องทำการสืบพยานเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ใหม่ตั้งแต่ต้นเพื่อที่จะนำมาเป็น ส่วนคดีของศาลเองและนำมาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐาน โดยศาลไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าคำ เบิกความของพยานในชั้นพิจารณากับชั้นสอบสวนที่ปรากฏอยู่ในสำนวนการสอบสวนแตกต่างกัน อย่างไร มีประเด็นที่เป็นข้อสงสัยหรือไม่ ทำให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าอย่างมากเป็นการ กระทบต่อสิทธิของจำเลย

การดำเนินคดีอาญาทั่วไป พนักงานอัยการควรแนบสำนวนการสอบสวนมาพร้อมกับ คำฟ้อง เพื่อให้ศาลได้ทำการตรวจสอบรายละเอียดบรรดาข้อเท็จจริงรวมถึงพยานหลักฐานต่างๆ ที่ พนักงานสอบสวนได้ทำการแสวงหาและรวบรวมมาตั้งแต่เริ่มต้นคดี และในการพิจารณาคดีศาล ควรยึดสำนวนการสอบสวนเป็นหลักในการพิจารณา ถ้ามีเหตุอันน่าสงสัยศาลสามารถเรียกสืบ พยานหลักฐานอื่นๆ มาประกอบอีกได้ ซึ่งการกระทำลักษณะดังกล่าวแสดงถึงบทบาทในการค้นหา ความจริงอย่างกระตือรือร้นของศาล เมื่อศาลทราบรายละเอียดข้อเท็จจริง พยานหลักฐานต่างๆ ตั้งแต่ต้นทำให้การพิจารณาคดีในชั้นศาลเกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้นและสิทธิของจำเลยย่อมได้รับการ ค้ำจุนคุ้มครองตั้งแต่เริ่มต้นการดำเนินคดี

ดังนั้นประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์แอกเช่นประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันประเทศไทยควรมีแนวทางการบรรยายฟ้องไปในแนวทาง เดียวกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์คือ การบรรยายฟ้องควรบรรยายบรรดาข้อเท็จจริง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของจำเลยเป็นลำดับขั้นตอน พร้อมระบุพยานหลักฐานทุกชนิดที่พนักงานอัยการใช้กล่าวอ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด อีก ทั้งต้องแนบสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้องด้วย เพื่อให้ศาลได้ทำ การตรวจสอบรายละเอียดของข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นคดี ส่วนการไต่สวน มูลฟ้องในกรณีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ฟ้อง ศาลต้องคำนึงถึงบทบาทของตนเช่นเดียวกับศาลไต่ สวนของประเทศฝรั่งเศส หรือการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันคือ ศาล ต้องแสวงหาความจริงแท้ของเรื่องราวอย่างกระตือรือร้น โดยการเรียกสืบพยานหลักฐานที่ศาลเห็น ว่าสมควร หรือให้สิทธิจำเลยนำพยานหลักฐานเข้ามาสืบได้ จะทำให้การกลั่นกรองคดีในชั้น ประทับฟ้องมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้นอีกทั้งเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยตั้งแต่ต้นกระบวนการ ยุติธรรม

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การดำเนินคดีอาญาในชั้นประทับฟ้องเป็นการดำเนินคดีอาญาที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกกล่าวหาฟ้องร้อง กฎหมายจึงกำหนดให้มีการกลั่นกรองคดีโดยเป็นหน้าที่ของศาลว่าคดีนั้นสมควรขึ้นสู่ชั้นการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลหรือไม่ เพื่อเป็นหลักประกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกดำเนินคดีโดยไม่มีพยานหลักฐานอย่างเพียงพอมาฟ้องต่อศาล หรือเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อกลั่นแกล้งผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน กฎหมายจึงกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ในการตรวจคำฟ้องที่ยื่นเข้ามาสู่ศาลและต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนที่ศาลจะทำการประทับฟ้อง เป็นเหตุให้ศาลต้องมีบทบาทในการค้นหาความจริงเช่นเดียวกับการค้นหาความจริงในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี อีกทั้งยังต้องมีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ของตน เพียงแต่บทบาทการค้นหาความจริงของศาลในชั้นประทับฟ้องศาลไม่ต้องค้นหาความจริงจนสิ้นความสงสัย แค่พิสูจน์ให้ได้ความน่าเชื่อถือว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องก็เป็นการเพียงพอแล้ว แต่ศาลต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่มีฐานะเป็นประธานในคดีควบคู่ไปกับการค้นหาความจริงดังนี้

1) สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) เป็นสิทธิอันชอบธรรมของผู้ถูกกล่าวหา โดยได้การรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กฎหมายฉบับอื่นใดจะขัดแย้งมิได้ การดำเนินคดีอาญาถ้าองค์ประกอบรัฐปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความเดือดร้อนเกินกว่าความจำเป็น ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่ไม่ชอบธรรม ถึงแม้ว่าเขาจะถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่เขายังอยู่ในฐานะความเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างคำนึงถึงความเป็นมนุษย์

2) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย รวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม สิทธิดังกล่าวผู้ถูกกล่าวหาพึงได้รับตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นของกระบวนการ เนื่องจากการถูกฟ้องเป็นคดีอาญาผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยอาจต้องถูกคุมขังไว้ในระหว่างการพิจารณาคดี ก่อให้เกิดความเดือดร้อนและทุกข์ทรมานเป็นอย่างมาก หากการพิจารณาคดียังดำเนินไปอย่างล่าช้า ผู้ถูกกล่าวหาย่อมได้รับความเดือดร้อนต่อไปจนกว่าการพิจารณาคดีจะสิ้นสุดลงเท่ากับว่าบุคคลนั้นได้รับการลงโทษไปก่อนที่ศาลจะพิพากษา ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น

3) สิทธิที่จะไม่ถูกฟ้องคดีอาญาโดยไม่เป็นกรรม เป็นหลักประกันว่าการฟ้องร้องคดีอาญาต่อบุคคลใดจะต้องมีพยานหลักฐานที่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นศาลได้ เนื่องจากการพิจารณาพิพากษาคดีส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล จึงต้องมีการตรวจสอบและกลั่นกรองคดีเพื่อให้เกิดความแน่ชัดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง มิใช่ใช้อำนาจทางศาลเพื่อกดดันแก่งให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน

4) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเป็นประธานในคดีของผู้ถูกกล่าวหา สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา มิได้มีความสำคัญเฉพาะในชั้นสอบสวนเท่านั้นยังรวมถึงการฟ้องร้องคดีต่อศาล ผู้ถูกกล่าวหาจะได้ทราบถึงลักษณะและเหตุแห่งข้อหาว่าถูกกล่าวหาด้วยเหตุผลอันใด เพื่อจะได้แก้ข้อกล่าวหาหรือสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และถูกต้อง หากการบรรยายฟ้องไม่สามารถทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจได้ว่าตนกระทำความผิดตามกฎหมายอย่างไร ผู้ถูกกล่าวหา ก็ไม่สามารถที่จะชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาที่ถูกกล่าวหาได้อย่างถูกต้อง เป็นการกระทบถึงสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา

5) สิทธิที่จะไม่ถูกนำเอาพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบมาใช้พิสูจน์ความผิด จากที่ได้กล่าวไว้ว่าการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อบุคคลใดจะต้องมีพยานหลักฐานที่เพียงพอในการพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลย ดังนั้นการรับฟังพยานหลักฐานของศาลต้องรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่แสวงหามาโดยชอบด้วยกฎหมาย หากศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบย่อมเกิดความไม่ชอบธรรมขึ้นต่อกระบวนการพิจารณาคดี

เนื่องจากศาลเป็นองค์กรที่ประชาชนให้ความเชื่อถือว่าเป็นผู้ผดุงความยุติธรรม การดำเนินคดีที่คำนึงถึงสิทธิต่างๆ ของจำเลยยังไม่เพียงพอ ศาลต้องมีบทบาทในการค้นหาความจริงแท้ของเรื่องราวที่เกิดการกระทำความผิดขึ้น โดยการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย ส่งผลให้ศาลสามารถรู้ถึงข้อเท็จจริงรายละเอียดต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการพิจารณาคดี แต่การค้นหาความจริงศาลจะกระทำการใดๆ ที่เป็นการลดคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของจำเลย หรือไปกระทบต่อสิทธิอันพึงมีของจำเลยไม่ได้ จึงจะได้ชื่อว่าให้ความเป็นธรรมต่อผู้ที่เดือดร้อนอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป การประทับฟ้องที่เป็นมาตรการกลั่นกรองคดีก่อนการพิจารณา ศาลเข้ามามีบทบาทความสำคัญดังนี้

(1) เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้ถูกฟ้องว่าเขาจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาได้รับความเดือดร้อนเสียหาย โดยปราศจากพยานหลักฐานที่เพียงพอ เนื่องจากการที่ต้องตกอยู่ในฐานะจำเลยในคดีอาญา อาจต้องถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาของศาล หรือมีเจตนาที่ต้องหาทรัพย์สินหรือบุคคลมาเป็นหลักประกันต่อศาลในการร้องขอปล่อยตัว

ชั่วคราวในระหว่างพิจารณา หรือต้องมาศาลฟังการพิจารณาในทุกนัด ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงเป็นต้น ดังนั้นก่อนที่ผู้ใดจะตกเป็นจำเลยในการพิจารณาพิพากษาของศาล จึงต้องได้รับการกั้นกรงพยานหลักฐานก่อน

(2) เพื่อป้องกันมิให้คดีเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาล โดยไม่มีพยานหลักฐานที่เพียงพอ เนื่องจากในปัจจุบันมีการกระทำความผิดอาญามากขึ้น และมีคดีเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลเป็นปริมาณที่สูง ซึ่งเป็นภาระที่หนักของศาล การประทับฟ้องจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยป้องกันมิให้คดีเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลโดยไม่จำเป็น โดยจะส่งผลให้คดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้รับการพิจารณาพิพากษาให้เสร็จไปอย่างรวดเร็ว

สำหรับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ซึ่งใช้ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระบบกฎหมายที่เรียกว่า “ระบบปฏิบัติ” คือคู่ความทั้งสองฝ่ายมีภาระหน้าที่ในการค้นหาความจริง ทั้งโจทก์และจำเลยจะนำพยานหลักฐานมาสู้ต่อศาล ส่วนศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงน้อยโดยจะวางตัวเป็นกลางโดยเคร่งครัดมีหน้าที่ควบคุมดูแลให้คู่ความดำเนินคดีไปตามกฎหมาย ทำให้การบรรยายฟ้องในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีลักษณะที่สั้นกะทัดรัดบรรยายเฉพาะข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด โดยแยกเป็นกระทงความผิด การไม่ระบุพยานหลักฐานเนื่องจากเกรงกลัวว่าอีกฝ่ายจะทราบข้อเท็จจริงที่มีอยู่ทำให้ตนเองเสียผลประโยชน์ทางรูปคดี ถึงแม้ว่าการบรรยายฟ้องในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะบรรยายเฉพาะข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดและศาลมีบทบาทค้นหาความจริงในลักษณะการวางเฉย แต่อย่างไรก็ตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มีระบบการทำงานระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพหรือมีการกั้นกรงคดีเบื้องต้น คดีที่ขึ้นสู่ศาลจึงมีประสิทธิภาพที่ศาลสามารถลงโทษจำเลยได้ตามความผิดที่จำเลยกระทำ

ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เป็นระบบกฎหมายที่ให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างกว้างขวางโดยร่วมกับองค์กรยุติธรรมอื่น ศาลจะค้นหาความจริงและสืบพยานด้วยตนเอง ส่วนคู่ความเป็นผู้ช่วยเหลือ ประกอบกับการบรรยายฟ้องของประเทศกลุ่มซีวิลลอว์มีลักษณะการบรรยายฟ้องที่บรรยายข้อเท็จจริงโดยละเอียดเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดการกระทำความผิดขึ้น อีกทั้งต้องมีการระบุพยานหลักฐานในทางที่เป็นคุณและทางที่เป็นโทษพร้อมสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน แล้วเข้าสู่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องซึ่งศาลก็มีบทบาทอย่างยิ่งขาดไม่แพ้กัน หรือในกรณีประเทศฝรั่งเศส ศาลไต่สวนมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดของคดีได้ตั้งแต่เริ่มต้นเป็นการค้นหาความจริงโดยศาลไม่ได้พิจารณาเพียงแต่คำฟ้องที่พนักงานอัยการยื่นฟ้อง ก่อให้เกิดการกั้นกรงคดีก่อนขึ้นสู่ชั้นพิจารณาของศาลอย่างมีประสิทธิภาพ คดีที่ขึ้นสู่ศาลเป็นที่แน่นอนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ไม่เกิดการยกฟ้องด้วยเหตุผลเล็กๆ น้อยๆ

สำหรับบทบาทศาลในชั้นการประทับฟ้องของไทยได้แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

1) การตรวจฟ้อง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง” ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของศาล ศาลมีบทบาทในการตรวจฟ้องก่อนเบื้องต้นเมื่อมีคำฟ้องยื่นเข้ามาสู่ศาลว่าเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงทำให้การบรรยายฟ้องมีความสำคัญต่อการประทับฟ้องโดยตรง บทบาทศาลในการตรวจฟ้องศาลจะพิจารณาจากตัวคำฟ้องว่ามีการบรรยายฟ้องรายละเอียดครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดปรากฏตามมาตรา 158 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ โดยแยกพิจารณาออกเป็น 2 ส่วนคือส่วนแรก ศาลจะพิจารณาว่าคำฟ้องนั้นมีการกรอกรายละเอียดครบถ้วนตามที่มิระบุไว้ในแบบฟอร์มคำฟ้องของศาลไว้หรือไม่ ส่วนที่สอง ศาลจะพิจารณาจากตัวคำฟ้องหรือเนื้อหาของคำฟ้องว่ามีการบรรยายฟ้องรายละเอียดครบถ้วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 (5) หรือไม่ ซึ่งลักษณะคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายศาลไทยจะให้ความสำคัญตามมาตรา 158 (5) คือการบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดของกฎหมายสำหรับความผิดฐานนั้นๆ ทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน หากพนักงานอัยการโจทก์บรรยายคำฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด ศาลจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์หรือเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้อง

แสดงให้เห็นว่าศาลไม่มีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงมากนัก อาศัยคำฟ้องเพียงเดียว ซึ่งการบรรยายฟ้องของไทยมีลักษณะไม่มีรายละเอียดของข้อเท็จจริงอื่นๆ หรือไม่อธิบายเรื่องราวการกระทำความผิดของจำเลย มีเพียงการบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดตามความผิดฐานต่างๆ คือให้เห็นถึงการกระทบถึงสิทธิของจำเลยที่จะได้รับทราบข้อกล่าวหา เพื่อที่จำเลยจะใช้สิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง เมื่อจำเลยไม่ทราบหรือเข้าใจในคำฟ้องว่าตนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอย่างไร จำเลยย่อมไม่สามารถแก้ต่างหรือแก้ฟ้องได้ดีเท่าที่ควร เมื่อนำมาเปรียบเทียบการบรรยายฟ้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันจะเห็นถึงความแตกต่างกันอย่างชัดเจนคือคำฟ้องประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันจะบรรยายข้อเท็จจริงรวมทั้งรายละเอียดทั้งหมด พร้อมทั้งต้องระบุพยานหลักฐานและแนบสำนวนการสอบสวนมาในคำฟ้อง เมื่อตัวคำฟ้องของไทยขาดความสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงอันเป็นรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด บทบาทศาลในการตรวจฟ้องย่อมไร้ความหมาย ส่งผลให้คำฟ้องที่เข้ามาสู่ศาลเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น ถ้าหากบรรยายให้ครบองค์ประกอบของความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมาย

2) การไต่สวนมูลฟ้อง

การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลจะใช้ดุลพินิจว่าจะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ โดยกฎหมายกำหนดว่าต้องนำตัวจำเลยมายังศาล ศาลสามารถถามคำให้การจำเลยได้แต่จำเลยไม่มีสิทธินำพยานหลักฐานของตนเข้าสืบให้ศาลเห็นว่าตนไม่ได้กระทำความผิด เพราะกฎหมายถือว่าการไต่สวนมูลฟ้องเป็นกระบวนการวินิจฉัยถึงมูลคดีของโจทก์ที่กล่าวหาจำเลยว่าเพียงพอขึ้นสู่การพิจารณาของศาลหรือไม่ ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีมีมูลน่าเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้อง ถ้าพิจารณาแล้วศาลเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้อง

จะเห็นได้ว่าทั้งการตรวจคำฟ้องและการไต่สวนมูลฟ้องกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ในประเทศไทย ก็เป็นภาระหน้าที่ของศาลที่ต้องให้ความสำคัญถึงแม้ว่าจะเป็นการดำเนินคดีชั้นประทับฟ้องก็ตาม แต่ในความเป็นจริงศาลมีแนวทางปฏิบัติในกรณีการตรวจฟ้อง ศาลมิได้คำนึงว่าคำฟ้องนั้นสามารถทำให้จำเลยเข้าใจในข้อกล่าวหาได้ดีเพียงพอหรือไม่ เพียงแต่พิจารณาว่าการบรรยายฟ้องนั้นครบองค์ประกอบความผิดหรือไม่ โดยไม่ได้คำนึงถึงรายละเอียดหรือพฤติการณ์อื่นที่พึงควรมีในคำฟ้อง เมื่อการบรรยายฟ้องไม่มีข้อเท็จจริงอันเพียงพอต่อการพิจารณาของศาลทำให้การตรวจฟ้องของศาลก็ไร้ความหมาย ส่วนการไต่สวนมูลฟ้องในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ปรากฏว่าส่วนใหญ่ศาลจะไม่ทำการไต่สวนมูลฟ้องเนื่องจากเชื่อถือการทำงาน of พนักงานอัยการที่ได้ผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาแล้วขั้นตอนหนึ่ง ศาลจะทำการประทับฟ้องในทันที ไม่มีการค้นหาความจริงอย่างสมเหตุสมผล ก่อให้เกิดคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเป็นจำนวนมากซึ่งในที่สุดศาลจะมีคำพิพากษายกฟ้องด้วยเพียงเหตุผลเล็กๆ น้อยๆ หรือยกฟ้องด้วยเหตุผลทางเทคนิค

5.2 ข้อเสนอแนะ

การดำเนินคดีอาญาในชั้นประทับฟ้องแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือการตรวจฟ้องกับการไต่สวนมูลฟ้องถือเป็นมาตรการกั้นกรองคดีก่อนคดีจะขึ้นสู่ศาลในเบื้องต้น โดยกฎหมายกำหนดให้เป็นภาระหน้าที่ของศาล ศาลต้องตรวจคำฟ้องเพื่อจะได้ทราบว่าคำฟ้องนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมายศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ฟ้อง ยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง แต่ถ้าศาลตรวจคำฟ้องแล้วเห็นว่าคำฟ้องมีลักษณะครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ศาลจะต้องดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไปเพื่อเป็นการวินิจฉัยว่าคดีมีมูลเพียงพอที่จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลหรือไม่ ซึ่งขั้นตอนทั้งสองศาลต้องมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างจริงจังแต่ไม่ต้องถึงขนาดที่ต้องพิสูจน์ให้สิ้นความสงสัย เพื่อก่อให้เกิดการค้นหาความจริงอย่างกระตือรือร้นในการ

ดำเนินคดีชั้นประทับฟ้องศาลต้องมีบทบาทในการตรวจฟ้องที่จริงจัง โดยศาลต้องตรวจคำฟ้องที่ยื่นเข้ามาในชั้นว่ามี การบรรยายการกระทำที่จำเลยได้กระทำความผิดตามที่ได้รับความตามการสอบสวนของพนักงานสอบสวนโดยการยืนยันว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายอย่างไร และรายละเอียดพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด รวมถึงควรมีการระบุพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงทั้งที่เป็นคุณและโทษมาในคำฟ้องอาทิเช่น การกระทำของจำเลยอันเป็นความผิดตามกฎหมาย เป็นการกระทำความผิดโดยป้องกันตนจากเหตุอันตราย การบรรยายฟ้องก็ต้องระบุลักษณะการกระทำอันเป็นการป้องกันในคำฟ้อง ถือเป็น การบรรยายรายละเอียดข้อเท็จจริงอันเป็นคุณแก่ตัวจำเลยและเป็นเหตุบรรเทาโทษให้กับจำเลย เป็นต้น เพื่อที่ทำให้จำเลยเข้าใจได้ดีว่าตนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอย่างไร จำเลยจะต่อสู้คดีไปในทิศทางใดหรือจะแสวงหาพยานหลักฐานมายืนยันความบริสุทธิ์ของตน หรือหักล้างพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์มากน้อยเพียงใด ซึ่งบทบาทศาลในการตรวจฟ้องในลักษณะดังกล่าวถือเป็นการที่ศาลเข้ามามีบทบาทคุ้มครองสิทธิจำเลยตั้งแต่ต้นกระบวนการทำให้เกิดความเสมอภาคในการต่อสู้คดีกันระหว่างฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย จึงจะถือว่าศาลมีบทบาทในการตรวจฟ้องอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ต้องมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบรรยายฟ้องที่ว่า “การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด” มิใช่บรรยายให้ครอบคลุมความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด แต่ต้องอธิบายหรือบรรยายเป็นเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น การบรรยายฟ้องดังกล่าวนี้จะทำให้คำฟ้องสำเร็จรูปที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายหมดไป เนื่องจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นย่อมมีข้อเท็จจริงรายละเอียด รวมถึงพยานหลักฐานที่ใช้อ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดที่แตกต่างกันไปไม่เหมือนกัน

ส่วนการไต่สวนมูลฟ้อง เป็นมาตรการหนึ่งในชั้นประทับฟ้องที่ถ่วงดุลคดีมิให้คดีที่ไม่มีมูลความจริงเข้าสู่ศาล หากศาลมีบทบาทในการตรวจฟ้องที่มีประสิทธิภาพย่อมมีผลถึงการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ที่ต้องอาศัยคำฟ้องเป็นพื้นฐานสำคัญในชั้นนี้ เมื่อคำฟ้องมีการบรรยายฟ้องที่สมบูรณ์ บรรยายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น พร้อมด้วยการระบุพยานหลักฐานทั้งหมดมาในคำฟ้อง ศาลต้องแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงอันเป็นบทบาทสำคัญของศาลที่ควรนำมาพิจารณาตั้งแต่ต้นกระบวนการยุติธรรมคือ ศาลควรมีบทบาทในการใช้ดุลพินิจสั่งประทับฟ้องให้เป็น ไปในทิศทางเดียวกับบทบาทการใช้ดุลพินิจการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ ศาลต้องพิจารณาว่าคดีดังกล่าวมีพยานหลักฐานเพียงพอที่น่าเชื่อว่าคดีที่ขึ้นสู่ศาลมีมูลความจริง ถ้ามีมูลความจริงศาลก็สั่งประทับฟ้อง แต่ในกรณีที่การกระทำความผิดของจำเลยเป็นการกระทำความผิดที่เล็กน้อย หรือไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่ทำให้ศาลเชื่อว่าจำเลยเป็น

ผู้กระทำความผิดจริง ศาลสมควรมีคำสั่งขังฟ้องในทันที ความกระตือรือร้นกับการค้นหาความจริง ในชั้นประทับฟ้องหรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นการตรวจสอบการทำงานของพนักงานอัยการส่งผลให้พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนต้องทำงานร่วมกันด้วยความรอบคอบมากยิ่งขึ้น เพื่อ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยิ่งขึ้น ศาลควร กำหนดให้พนักงานอัยการยื่นสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาพร้อมกับคำฟ้อง เพื่อให้ศาลได้ทราบถึงแนวทางการสอบสวนว่าเป็นอย่างไร การแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้า พนักงานได้มาโดยชอบหรือไม่ และศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานอื่นที่นอกเหนือจากการ นำเสนอของพนักงานอัยการ หรือให้สิทธิกับจำเลยในการสืบพยานหักล้างโจทก์ได้ ทำให้ศาลทราบ รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตั้งแต่เริ่มต้นของการฟ้องร้องคดี อันเป็นการแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงของศาลที่สมควรปฏิบัติให้ได้มา ซึ่งเป็นการกลั่นกรองคดีที่มีความสมบูรณ์ก่อนที่คดีจะเข้าสู่การพิจารณาของศาล แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงออกถึงความกระตือรือร้นของศาลในการค้นหาความจริง ศาลต้องคำนึงถึงหลัก “ทุกคน ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์เสมอจนกว่าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด” พร้อมด้วย “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของมนุษย์ทุกคน” ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ ศาล ไม่สามารถกระทำการใดๆ ถ้าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีได้รับความเดือดร้อนเกินควร

หากศาลรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในขั้นตอนการตรวจฟ้องและขั้นตอนการไต่สวนมูล ฟ้อง คดีที่เข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลจะมีเพียงคดีที่มีความเชื่อมั่นได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำ ความผิดจริงตามฟ้อง และศาลสามารถลงโทษจำเลยได้อย่างแน่นอน ก่อให้ประชาชนเกิดความ เชื่อถือและศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมไทยว่าจะได้รับความเป็นธรรมเมื่อมีการกระทำความผิด กฎหมายเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณิต ฒ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2548). *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคการดำเนินคดี*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2551). *ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2540). *รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร อัยการสูงสุด : การแจ้งข้อหา กับ เสรีภาพของบุคคล*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- คณิง ภาไชย. (2551). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติ เจริญน้ำ. (2536). *บันทึกของท้ายคำพิพากษากฎีกา 100 ปีอัยการ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- ปริญญา จิตรกรนทีกิจ. (2549). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พิศิษฐ์ เทชะบำรุง. (2544). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธานีศ เกสวพิทักษ์. (2551). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4 เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- โสภณ รัตน์นกร. (2548). *รวมคำบรรยายหลักวิชาขึ้นนักกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อุทัย อาทีเวช. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศษ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.

บทความ

- กุลพล พลวัน. (2546, ตุลาคม). “อัยการกับบทบาทใหม่ในการคุ้มครองประชาชน.” *ข่าวเนติบัณฑิตยสภา*, 16(171). หน้า 5 – 6.
- คณิต ฒ นคร. (2544, มกราคม - มิถุนายน). “บทบาทของศาลในคดีอาญา.” *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์*, 1(1). หน้า 49 – 64.

- คณิง ภาไชย. (2530, กุมภาพันธ์). “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ.” *วารสารอัยการ*, 10(110). หน้า 9 – 17.
- น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2552, ธันวาคม). “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา.” *บทบัญญัติ*, 65(4). หน้า 84 – 107.
- ชนกร วรปรัชญาคุณ. (2547, มกราคม - เมษายน). “ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการ ทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส.” *ศาลพาห*, 51(1). หน้า 54 – 58.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2538, กรกฎาคม - กันยายน). “การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาในประเทศไทย.” *ศาลพาห*, 42(3). หน้า 70 – 93.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2551, มกราคม - เมษายน). “ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตาม กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน.” *ศาลพาห*, 55(1). หน้า 190 – 193.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2539, ตุลาคม - ธันวาคม). “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย : ปัญหาและข้อเสนอแนะบางประการ.” *ศาลพาห*, 83(4). หน้า 3 – 12.
- _____. (2541, ธันวาคม). “ความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตาม แนวทางในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.” *บทบัญญัติ*, 54(4). หน้า 56 – 80.
- สมคิด ณ นคร. (2507, พฤษภาคม). “การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส.” *ศาลพาห*, 11(5). หน้า 5 – 15.
- สมปอง ศรีชุมพวง. (2522, กรกฎาคม). “การเขียนฟ้องคดีอาญา.” *วารสารอัยการ*, 2(19). หน้า 37 – 49.
- อุทัย อาทิวะ. (2550, ตุลาคม). “พนักงานอัยการในวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส.” *ข่าวเนติ บัญญัติสภา*, 20(219). หน้า 4 – 9.

วิทยานิพนธ์

- กชวรรณ จันทร์เณร. (2544). *การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กวินท์ อัครภักดี. (2552). *ความสำคัญของสำนวนการสอบสวนในคดีอาญา* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- คำพล เอกทันต์. (2548). *ปัญหาการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกรณีราษฎร เป็นโจทก์* (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ตรีณันต์ คุริยะสาย. (2550). *สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีระ ละมุลตรี. (2548). *หลักการพิพากษาไม่เกินคำขอ : ศึกษาปัญหาการบรรยายฟ้อง*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภชัย เกียรติเฉลิมพร. (2539). *การตรวจสอบพยานหลักฐานโดยศาลก่อนการพิจารณาคดีอาญา*
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อธิป อินทรบุรี. (2554). *การตั้งทนายให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นประทับฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์*
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เอกรินทร์ หนูนภักดี. (2543). *การกลับกรองคดีอาญาก่อนการพิจารณาของศาล* (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อนันต์ ยมจินดา. (2528). *การไต่สวนมูลฟ้องในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์* (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

- คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ มนยงค์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2553). *รายงานวิจัย โครงการ
ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต
- ความรู้เบื้องต้นประกอบการฝึกอบรมวิชาว่าความ เล่ม 2
คู่มือตุลาการ ภาคปฏิบัติ เกี่ยวกับคดีแพ่ง คดีอาญา คดีล้มละลาย. รวบรวม เรียบเรียงโดยคณะ
ผู้ช่วยพิพากษา รุ่น 10.
- ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ
รวมคำบรรยายของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ภาคสอง สมัยที่ 60
สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จัด
โดยสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร.ชิรพันธุ์ รัศมิทัต ม.ป.ช. , ม.ว.ม. 6 สิงหาคม 2541
- เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3: วิธีพิจารณาความอาญา หน่วยที่ 6 - 10.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- คำพิพากษาฎีกาที่ 988/2551 สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 61.
- คำพิพากษาฎีกาที่ 3127/2551 สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 82.

- คำพิพากษาฎีกาที่ 3915/2551 สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 24.
 คำพิพากษาฎีกาที่ 10854/2553 สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 144.
 คำพิพากษาฎีกาที่ 2737/2517 เนติบัณฑิตยสภา. หน้า 4545.
 คำพิพากษาฎีกาที่ 1381/2533 สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 160.
 คำพิพากษาฎีกาที่ 5176/2552 สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 193.
 คำพิพากษาฎีกาที่ 1809/2554 สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 194.
 คำพิพากษาฎีกาที่ 1564/2546 เนติบัณฑิตยสภา. หน้า 1201.
 คำพิพากษาฎีกาที่ 3833/2525 เนติบัณฑิตยสภา. หน้า 2828.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

บัญญัติ สุชีวะ. *การฟ้องคดีอาญาในศาลอังกฤษ*. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2553,
 จาก <http://www.library.coj.go.th>

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Barnard David Nowell. (1974). *The Criminal Court In Action*. London: butterworths.
 Celia Hampton. (1982). *Criminal Procedure* (3 rd ed). London: sweet & Maxwell.
 Edward E. Peoples, DPA. (2000). *Basic Criminal Procedures*. Prentice Hall: Upper Saddle River.

John H. Langbein. (1977). *Comparative Criminal Procedure : Germany*. ST. Paul, Minn: West.

John N. Ferdico, J.D. (1985). *Criminal Procedure For The Criminal Justice Professional*. ST. Paul, MN: West.

Rollin M. Perkins and Ronald N. Boyce. (1977). *Cases And Materials on Criminal Law And Procedure* (5 th ed). Mineola, New York: The Foundation Press.

LAWS

The Federal Rules of Criminal Procedure of The United States

The Code of Criminal Procedure France

The Code of Criminal Procedure Germany

ELECTRONIC SOURCE

Robert Browning. (2010). Complaints, Indictments, Arraignments, Notifications, And The Pretrial Right To Counsel. Retrieved March 20, 2011, from <http://www.drtoconnor.com/3000/3000lect06a.htm>

ด
ร
ค
น
ว
ก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างคำฟ้องของประเทศอังกฤษ

ตัวอย่างคำฟ้องของประเทศอังกฤษ¹

The Crown Court at Middlesex

Guildhall, Westminster.

THE QUEEN V William Sikes

Who is charged as follows:

Statement of Offence

Theft contrary to Section 1 of the Theft Act 1968.

Particulars of Offence

William Sikes, on the 26th day of August 1972 in the area of Greater London, stole a gramophone record the property of Grabbitts Supermarket Limited.

Signed:

Officer of the Court

¹ Barnaed David Nowell. (1974). *The Criminal Court In Action*. p. 11.

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างคำฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกา

ตัวอย่างคำฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกา¹

คำฟ้อง Complaint

People of the State of North
Carolina, Plaintiff, vs. John E. Doe, Defendant

CRIMINAL COMPLAINT
No. 123 456

The plaintiff, being the people of Rocky Mount, North Carolina, do hereby state that the above court, having valid jurisdiction and venue in this case, by reason of the count(s) listed having been committed within the boundaries of this court district, should hear the following facts for which the statute of limitations has not expired, said time period being three to six years for these charges according to State Statute:

Count I: John E. Doe is hereby charged with burglary in the first degree in violation of penal code GS 13 Section 501a because on or about January 12, 1998, he broke a window and entered a residence located at 123 Cherry Street, Rocky Mount, NC with the intent to steal a television set.

Count II: John E. Doe is hereby charged with burglary in the first degree in violation of penal code GS 13 Section 501a because on or about January 13, 1998, he broke into a residence at 432 Elm Street, Rocky Mount, NC with the intent to steal a coin collection.

(signature)

District Attorney

¹ (Robert Browning, Retrieved 2010, Aug 18)

คำฟ้อง Indictment

In the Superior Court of Nash
County, the STATE OF NORTH
CAROLINA vs. John E. Doe

INDICTMENT FOR VIOLATION
G.S. 13 Section 501a
Burglary in the First Degree

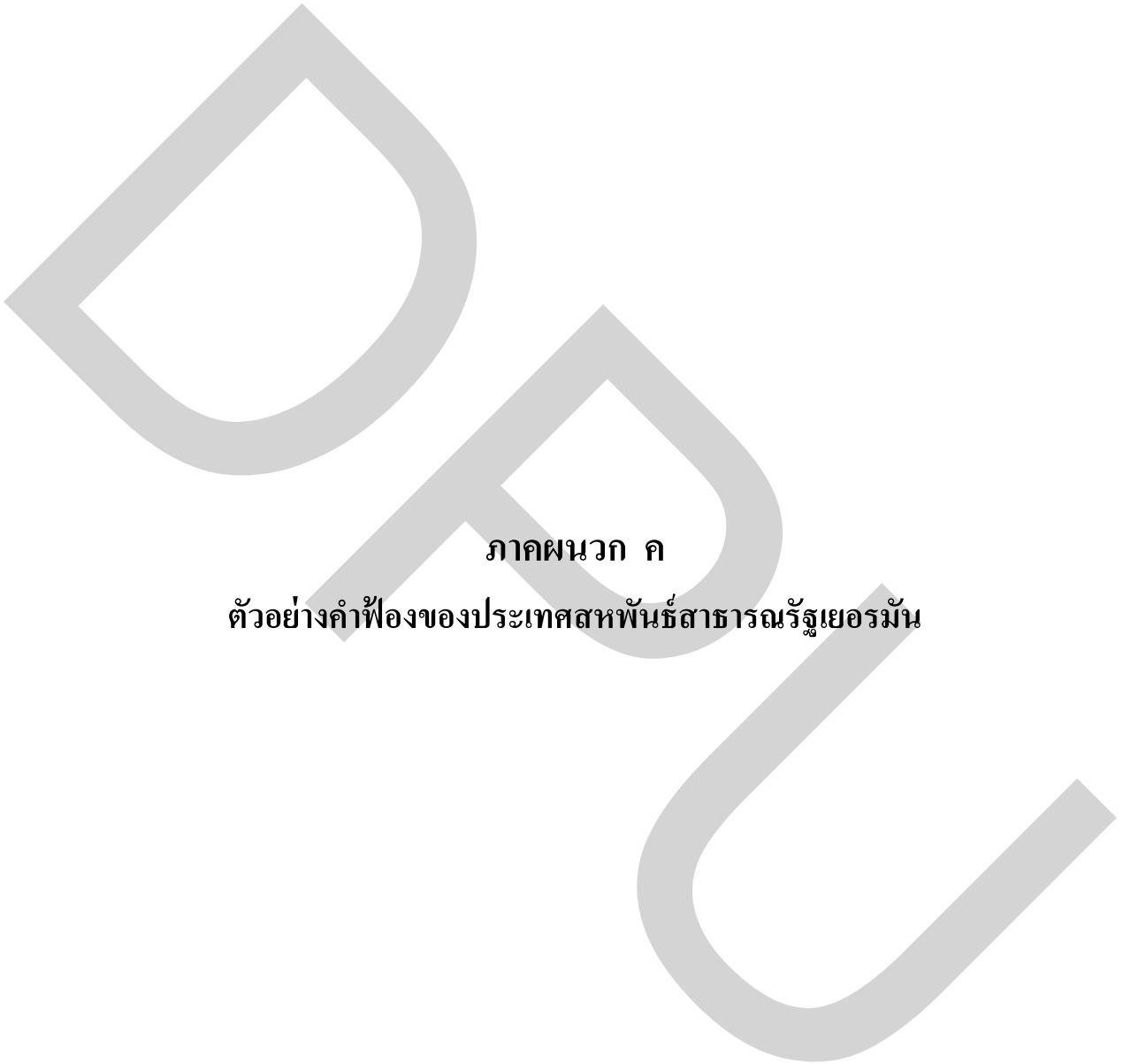
THE GRAND JURY CHARGES:

that John E. Doe of Rocky Mount in the County of Nash and State of North Carolina, on the 12th day of January, 1998, in the town of Rocky Mount, did commit burglary in the first degree by entering a residence not his own with the intent of obtaining or exercising control over the property of another without permission, to wit, one 13" television set, value \$150, one 17" television set, value \$200, and coin collection, value \$300, all at the aggregate sum of \$650 with intent to deprive the owner of rightful possession of said property

A TRUE BILL

Date: _____

Foreman: _____

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างคำฟ้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

ตัวอย่างคำฟ้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน¹

THE FORMAL CRIMINAL CHARGE (ANKLAGE)

Karlsruhe
Prosecutor's Office
|| Ks 1/59

Karlsruhe
15 June 1959
Criminal case against Dr.
Ulrich Brach of [born in]
Frankfurt/Main for wounding
with intent to do grievous
bodily harm, resulting in
death

District Court (Landgericht)

Chamber I of the Section for Criminal Matters in Karlsruhe

[1] I submit herewith the file and move the court to convene the trial procedure [Hauptverfahren] in the division hearing cases of most serious crime [Schwurgericht].

Charge (Anklage)

[2] against Dr. Ulrich Brach, born on 16 April 1918 in Frankfurt Main, now residing at 3 von Beckstrasse, Karlsruhe; married; military physician and specialist in surgery; provisionally arrested on 14 February 1959 and released on 15 February 1959.

Accusation (Beschuldigung)

[3] On 14 February 1959 at about 2:00 PM at the Deer Path in the palace garden in Karlsruhe Dr. Brach, after having fired two warning shots, fired a third shot at Master Bookbinder Raimund Suk, whom he had previously apprehended because Suk had molested his daughter

¹ Langbein John H. (1977). *Comparative Criminal Procedure : Germany*. p. 4 - 7.

Veronika Brach and her school classmate Hilde Weber by displaying his genitals. Dr. Brach meant to wound Suk in the foot because Suk was attempting to escape over the palace garden wall. Through his own carelessness, however, Dr. Brach shot Suk in the area of the stomach, from whence the bullet found its way to the heart and killed him. Suk's death was caused directly by the gunshot wound.

[4] Dr. Brach thereby willfully endangered the health of another with a weapon and in so doing he negligently caused the death of the injured man.

[5] Crime, punishable under StGB [Strafgesetzbuch, Code of Criminal Law] §§ 223, 223a, 226, 228

[6] Evidence (Beweismittel)

A. Records:

1. Criminal record: Dr. Brach AS. 7,
2. Criminal record: Suk AS. 79.

B. Files:

1. Personal file No. 18162 on Dr. Ulrich Brach,
2. Previous crime file No. 5 Cs 21/54 on Raimund Suk, re: disturbance of the peace,
3. Investigative proceeding (Ermittlungsverfahren) No. 3a Js 2352/50 against Raimund Suk, re: disturbance of the peace,
4. Investigative proceeding No. 3 Js 36/59 in the name of Veronika Brach, re: disturbance of the peace.

C.

Sketches and photographs of the scene in the enclosed folder.

D. Witnesses:

1. Hilde Weber, schoolgirl, 16 Eulerweg, Karlsruhe,
2. Veronika Brach, schoolgirl, 3 von Beckstrasse, Karlsruhe,
3. Jürgen Schmitt, 11 Reinhold-Frankstrasse, Karlsruhe,
4. Karl-Heinz Dahn, 9 Kronenstrasse, Karlsruhe,

5. Christa Gerber, 1 Lehmannstrasse, Karlsruhe,
 6. Otto Wagner, 6 Scheffelstrasse, Neureut,
 7. Thea Vogt, 5 Friedenstrasse, Karlsruhe,
 8. Doris Linz, 67 Damaschkestrasse, Karlsruhe,
- E. Expert: Professor Dr. Mueller, Institute for Forensic Medicine,
 Heidelberg.
- F. Exhibits: One Walter pistol and shells
 Gun permit issued to Dr. Brach
 Clothing of the deceased, Suk, with an inventory thereof.

Result of the Investigation (Ermittlungsergebnis)

[7] Military Physician Dr. Brach has admitted that he fired two warning shots at Suk, whom he had detained because of the morals offense against his daughter and her classmate, when Suk tried to flee from him in the palace garden. Dr. Brach further admitted that he then tried to shoot Suk in the leg in order to stop his escape. Unfortunately, however, he struck Suk's body in such a way that the bullet penetrated the heart and death resulted.

[8] Dr. Brach was born the son of Harry Brach, merchant, and his wife Katharina (née Wagner). He has one brother, two and a half years younger, who lives in Offenbach/Main. Dr. Brach grew up in his parents' home, went to elementary school and, from 1928 onwards, to high school (Gymnasium) in Frankfurt/Main. For a time he attended boarding school in Frankfurt/Oder, returning to high school in Frankfurt/Main, where he took his university entrance examinations in 1938. After fulfilling his state labor obligation he was called into the air force in the spring of 1939 for military training. In the spring of 1941 he was released from military duties in order to take up the study of medicine. He pursued his studies at the universities of Munich, Strasbourg and Tübingen.

From March 1945 to the fall of 1945 the accused was a prisoner of war in France. In February 1946 he was able to resume his studies in Frankfurt Main, where in May 1947 he took the state qualifying examinations and in May 1949 was certified as a medical doctor. In December 1947 he assumed a medical appointment at the Frankfurt/Main municipal hospital.

After ten months he transferred to the University gynecological clinic of Frankfurt/Main and in March 1949 to the municipal medical clinic. Finally, he served at the University general clinic and at the Frankfurt/Main pathology institute until he was able to find his first salaried position at the miners' clinic in Bochum. In March 1954 he became first assistant in the surgical division of the Backnang district hospital.

On 1 August 1957 Dr. Brach was commissioned as a military physician in the air force and assigned to Karlsruhe. He found an apartment here in the spring of 1958 and kept it after September 1958 when he was transferred to Furstenfeldbruck.

Dr. Brach married on 21 December 1943. From this marriage came two sons and one daughter, ages 12, 13 and 14. Another daughter was born on March 6, 1959.

[9] The offense with which the accused, Dr. Brach, is charged occurred as follows:

His 12 year old daughter Veronika attended the Hebel School situated at the edge of the Hardt Forest. On the day in question she and a classmate left school around noon on a bicycle, intending to cross through the Hardt Forest to their homes. On their way the girls were molested by an older man who openly displayed his genitals to the children. The children changed direction, but the man managed to regain a position where he could again show them his genitals. Both girls hastened away to the Brach apartment, where Brach's daughter reported the incident. Dr. Brach who at the time was stationed at an air force base in the Eifel region west of the Rhine towards the border with Luxembourg and Belgium, and was at home for the weekend, immediately prepared to go out. Wearing civilian clothing, he pocketed his pistol. He instructed his daughter to take the bicycle back out to the place where she had been molested by this man and keep a lookout for him. He took his daughter's classmate along with him in his car and drove to Moltkestrasse, where he drove the length of the Hardt Forest. In the vicinity of the orphanage his passenger recognized the man who had molested the girls. Dr. Brach detained him, but was unable to persuade him to go to the police station located near the mint, although he explained to Suk that he was in custody. Suk cast more suspicion upon himself when he admitted to having been once convicted on the testimony of a girl and being unwilling to risk the same fate again. Despite the arguments of the doctor, Suk set out through the palace garden. At the corner of Worthstrasse and Moltkestrasse the doctor once again failed to steer Suk onto Worthstrasse. Upon

entering the palace garden at the extension of Moltkestrasse the doctor was able to call for help upon a young man who happened to be there. He briefly explained the matter to the young man but had no more success in inducing Suk to go along to the police. Indeed, after the young man joined them, the doctor once briefly showed his pistol to Suk by way of a threat. After traversing the palace garden Suk feigned a need to urinate. Instead, he suddenly swung up into a convenient tree in order to climb over the wall nearby. He was stopped by the young man. It was not possible for the doctor to reach them immediately as a bush was in the way. He took his pistol and fired two warning shots up into the air. As a result, the young man let go. Suk tried, nevertheless, to climb over the wall again. Moved to action by this attempt, Dr. Brach saw no possibility of stopping Suk except by seriously wounding him with the gun. He meant to wound Suk in the leg and for this purpose moved the gun to a right angle with the ground. As it happened he fired too soon. Suk was struck in the stomach area from whence the bullet penetrated to and through the heart. The doctor immediately provided medical assistance and tried to save him. He also sent the young man off at once to notify the police. It was then established that the deceased was the aforementioned Raimund Suk, master bookbinder, who was already known to the Karlsruhe police as an exhibitionist.

Signed: Dr. Eglin

Chief Prosecutor
(Oberstaatsanwalt)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

ประวัติการศึกษา

อุทุมพร จุณนิพิฐวงษ์

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2549

เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 58 พ.ศ. 2550

ทนายความ รุ่นที่ 31 พ.ศ. 2552

